

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี :

กรณีศึกษาสภาพองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรี

AFFECTING FACTORS TOWARDS THE USE OF SELF - MANAGEMENT

LOCAL DEVELOPMENT POLICY IN CHANTHABURI PROVINCE

ภาคนิพนธ์

ของ

ปัญญาวัฒน์ กระทุ่มเขต

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตุลาคม 2556

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี :

กรณีศึกษาภาคองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรี

AFFECTING FACTORS TOWARDS THE USE OF SELF - MANAGEMENT

LOCAL DEVELOPMENT POLICY IN CHANTHABURI PROVINCE

ภาคินิพนธ์

ของ

ปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตุลาคม 2556

ใบรับรองภาคนิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี :
กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล
Affecting Factors towards the Use of Self - Management Local Development Policy in
Chanthaburi Province

ปัญญาวัฒน์ กระทุ่มเขต

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์

..... ประธานสอบภาคนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์
(ดร.นักรน เลียรอ่ำ)

..... กรรมการสอบภาคนิพนธ์
(ดร.โอพาร ถิ่นบางเตียว)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.สุรียมาศ สุขกสิ)

วันที่ 9 เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ปัญญาวัฒน์ กระทุมเขต. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี : กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล. ภาคนิพนธ์** รพ.ม. (การปกครองท้องถิ่น). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ร.ค. (รัฐศาสตร์) ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม รพ.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์) กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี : กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรีมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาระดับปัจจัยและแนวทางเกี่ยวกับประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี วิธีการศึกษาจะใช้การวิจัย เชิงผสมผสาน (Mixed Model) โดยใช้อภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus-Group Discussion) จากสภาองค์กรชุมชนตำบลทั้งหมด 51 สภาฯ และสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคล (In-Depth Interview) นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการนำนโยบายชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น ได้แก่ ประสิทธิภาพในการประชุม การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดและการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบอีกว่าแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การส่งเสริม สภาองค์กรชุมชนตำบล ให้เป็นกลไกสนับสนุนในการกระจายอำนาจ ประสานพลังความร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปกครองท้องที่ สภาองค์กรชุมชนตำบล กลุ่มองค์กร ชุมชน และหน่วยงานราชการ ร่วมกันสร้างกติกาข้อตกลงร่วมของชุมชน หรือธรรมนูญชุมชน สู่ออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น และผลักดันนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองให้กำหนด เป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Panyawat Kratumket. (2013). **Affecting Factors towards the Use of Self - Management Local Development Policy in Chanthaburi Province.** Independent Study. M.P.A. (Local Government). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Assistant Professor Dr.Chaiyon Praditsil Ph.D. (Political Science) Chairman

Associate Professor Dr.somsak Samakketam D.P.A. (Public Administration) Member

Abstract

The research, the factors that affect the implementation of self-management policies in communities of Chanthaburi : case study of the Community District, Chanthaburi, has carried out with objectives of studying the significance of the affected factors and the approaches that related to the effectiveness of the implementation of the self-management policies in Chanthaburi. The methods of study consist of applying the mixed model by using focus-group discussion method with the delegates from 51 community districts and using in-depth interview method and the observation method also has been employed.

The study has found that the effectiveness of the process for the implementation of self-management policies in communities of Chanthaburi was at high level. The factors that affect the effectiveness of the process were the meeting efficiency, the supports from the network of provincial communities and the provincial level co-operation. Furthermore, the study also found that the approaches and measures for implementation of the self-management policies that are suitable for the conditions that have been existed in Chanthaburi are to support the community districts becoming a device for decentralization of authority, co-operate with other organizations which include the local governing organization, community district organizations, and other civil servant agencies, in order to create mutual rules and regulations for communities that will become local legislations and to push forward the local self-management policies to become public policies at later stages.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี : กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดจันทบุรีภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม ประธานและกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ดร.นักรบ เดียรอ่ำ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว กรรมการสอบภาคนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาตรวจสอบแก้ไขและข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนในโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้แนวทางซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาและการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป ขอขอบพระคุณผู้ให้การสนับสนุน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความสะดวกในขั้นตอนต่างๆ เป็นอย่างดี จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จด้วยดี และขอขอบพระคุณ ประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี และประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล ทั้ง 51 สภาฯ ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่ รวมทั้งขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชาญศักดิ์ บุญเรือง นางสาวอินทรา มานะกุล และนางสาวกิ่งทอง กิจงานนท์ ที่ร่วมเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และขอขอบคุณ นางสุจิตรา ชนะสิทธิ์ นายอำนาจ ชูสนุก นางปัฐยาดี แจงเชื้อ และนางพุทธชาติ สุขสิงห์ ที่ช่วยให้คำสัมภาษณ์และประสานข้อมูลในการจัดทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบุพการี ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้โอกาสในการศึกษา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นกตัญญูกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระทุ่มเขต

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวความคิดและตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	6
ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มิเตอร์ (Van Meter) และ แวน ฮอร์น (Van Horn).....	8
ตัวแบบของแม็กมานีเยนและซาบาเตียร์ (Mazmanian and Sabatier).....	9
ตัวแบบของเอ็ดเวิร์ด (Edward)	11
ตัวแบบยึดหลักเหตุผล (Rational Model).....	12
ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model)	13
ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model)	14
ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model)..	15
ตัวแบบทางการเมือง (Political Model).....	16
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและการจัดการชุมชนท้องถิ่น.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
การวิจัยเชิงสำรวจ.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)		
	การกำหนดประชากร.....	45
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
	การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	50
	การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ.....	50
	การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม.....	51
	การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ.....	51
4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	90
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	90
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
	สรุปผลการวิจัย.....	95
	อภิปรายผล.....	99
	ข้อเสนอแนะ.....	104
	บรรณานุกรม.....	106
	ภาคผนวก.....	110
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	111
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	113

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์.....	119
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์สถิติ.....	126
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	145

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ร้อยละของสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามรายอำเภอ.....	70
2 ร้อยละของประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามเพศ	71
3 ร้อยละของสถานที่ตั้งของสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามประเภทสถานที่	71
4 ร้อยละของสถานที่จัดประชุมของสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกลักษณะสถานที่....	72
5 ร้อยละของจำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตาม สัดส่วนจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในแต่ละตำบล.....	72
6 ร้อยละของกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่เข้าร่วมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนก ตามจำนวนกลุ่มองค์กร.....	73
7 ร้อยละของคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามจำนวนคณะกรรมการฯ..	73
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามประสิทธิผลกระบวนการนำนโยบาย ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี	74
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตาม ด้านประสิทธิภาพในการจัดประชุม..	81
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตาม ด้านการเสริมหนุนของเครือข่าย ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด.....	83
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านการเสริมหนุน ของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด.....	84
12 ร้อยละของจำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจำแนกตามจำนวนงบประมาณ....	84
13 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	85

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของแวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น...	9
3 ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดแม็กมาเนี่ยนและชาบาเดียร.....	10
4 แบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของเอิร์ดเวิร์ต.....	11
5 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบยึดหลักเหตุผล.....	12
6 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบการพัฒนาองค์กร.....	13
7 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบด้านการจัดการ.....	14
8 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ.....	16
9 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางการเมือง.....	17
10 แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง.....	28
11 ทหเหลี่ยมสร้างขบวนการทางสังคม.....	31

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ความขัดแย้งทางการเมืองหลังจากการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ถือได้ว่าเป็นวิกฤติของสังคมไทย เนื่องจากเป็นความขัดแย้งที่ขยายตัวอย่างกว้างขวางจากเรื่องการเมืองไปสู่มิติทางสังคมและเกี่ยวพันเข้าไปในสถาบันครอบครัว รวมถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ ปัญหาวิกฤติดังกล่าวเป็นความขัดแย้งที่ยืดเยื้อเรื้อรังที่ปัจจุบันยังหาทางออกให้ยุติไปได้ รัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พยายามแก้ปัญหาวิกฤติของสังคมไทยดังกล่าวโดย ตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย ภายใต้การนำของนายอานันท์ ปันยารชุน คณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย ได้นำเสนอการแก้ปัญหาวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทย โดยตั้งอยู่บนฐานคิดประการหนึ่งว่า การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง นั้น จำเป็นต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปจากชุมชนท้องถิ่นที่เรียกว่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานล่างของสังคมที่กระจายอยู่อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ด้วยการเพิ่มบทบาทของภาคประชาชนในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง เพื่ออนาคตของชุมชนท้องถิ่นตามความหลากหลายของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน

แนวนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ การสร้างพื้นที่ของการพูดคุย การทำงานร่วมกันอย่างกว้างขวางและหลากหลาย การสร้างแนวทางการปฏิรูปที่คนทุกคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาความรู้สึกที่ไม่เป็นธรรมและสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง สร้างกระบวนการปฏิรูปในทุกระดับ ทั้งระดับตำบล จังหวัดและส่วนกลาง การใช้กระบวนการปฏิรูปสร้างให้เกิดการดำเนินการในบางเรื่องได้ทันที การเตรียมชุมชนในทุกพื้นที่ให้มีวาระการพัฒนาของตนเอง รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและคืนอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่น (เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป. ม.ป.ป. : 3)

เพื่อให้การขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปประเทศดังกล่าวให้ขยายไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เครือข่ายองค์กรชุมชนทั่วประเทศจึงได้ร่วมกันจัดเวทีสมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อประมวลเนื้อหาประเด็นการปฏิรูปด้วยการสังเคราะห์จากเวทีระดับจังหวัดและระดับภาค เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นร่วมในการขับเคลื่อนและปฏิบัติกระบวนการปฏิรูปทันที พร้อมจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ข้อเสนอดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ สิ่งที่เป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนจะขับเคลื่อนทันทีเพื่อการจัดการตนเองควรประกอบด้วยปฏิบัติการสร้างพื้นที่รูปธรรมเกี่ยวกับ

การจัดการตนเอง ปฏิรูประบบการจัดการที่ดินที่ทำกินและที่ดินอยู่อาศัย การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนระบบเกษตรกรรมเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร การบูรณาการกองทุนชุมชนและเศรษฐกิจชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนให้เป็นฐานระบบสวัสดิการสังคม (เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป. ม.ป.ป. : 5)

ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในระดับจังหวัดนั้น จันทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในเครือข่ายการขับเคลื่อน โดยใช้แนวคิดจังหวัดจัดการตนเอง ที่เกิดจากภาวะโครงสร้างทางสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำกันรวมไปถึงการจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม และชาวบ้านก็ยังเข้าไม่ถึงทั้งอำนาจและทรัพยากร แต่ขณะเดียวกันเราก็พบว่าในระดับชุมชนพื้นที่ต่างๆ ได้มีการจัดการตนเองที่หลากหลายรวมถึงการที่ประชาชนในจังหวัดมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทาง การพัฒนาการบริหารจัดการจังหวัดของตนเองในทุกด้าน เมื่อเกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและสังคมก็สามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นได้ด้วยตนเองและรู้เท่าทันกับสถานการณ์ปัญหา สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนสามารถจัดการตนเองได้ในระดับหนึ่ง หากยกระดับการเรียนรู้ไปสู่การจัดการในระดับที่ใหญ่กว่านั้นคือระดับจังหวัดที่เรียกว่าจังหวัดจัดการตนเองก็จะนำไปสู่การจัดการที่มีพลังมากขึ้นและจะนำไปสู่การพึ่งตนเอง นอกจากนี้การลดปัญหาที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานเรื่องความร่วมมืออำนาจและการกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมได้ การจัดการตนเอง เป็นการสร้างภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็ง และเปิดช่องนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วม (จิวรรณ ขาวละออ. ออนไลน์. 2554)

การที่จะทำให้โครงการจังหวัดจัดการตนเองเคลื่อนไปเป็นนโยบายสาธารณะนั้น จำเป็นที่จะต้องให้คณะรัฐมนตรีได้มีมติจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงาน ได้แก่ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมฯ กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรอิสระเช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนองค์กรมหาชน (พอช.) สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย (สกว.) สภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า และผู้แทนชุมชนท้องถิ่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะดังกล่าวมีการมอบหมายให้ สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชนองค์กรมหาชน (พอช.) เป็นเลขานุการคณะกรรมการชุดนี้ โดยมีหน้าที่ในการจัดกลไกการทำงานร่วมกันทุกระดับ สนับสนุนทรัพยากรบุคคล องค์ความรู้และงบประมาณ ในการจัดทำแผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สาระสำคัญของกลไกการทำงานก็คือให้ชุมชนท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับกลุ่มองค์กร เครือข่าย หมู่บ้านตำบล อำเภอ จังหวัด จัดทำแผนการจัดการตนเองได้อย่างอิสระและเชื่อมโยงแผนไปสู่การปฏิบัติทุกระดับ ตั้งแต่องค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคม

หมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน เชื่อมโยงแผนขององค์กรชุมชนและเครือข่ายทางสังคม ตำบลเชื่อมโยงและประมวลแผนระดับหมู่บ้านมาเป็นแผนระดับตำบลและจังหวัด ประมวลแผนของทุกตำบล รวบรวมเป็นแผนจังหวัด นำเสนอในเวทีสมัชชาสภาองค์กรชุมชนและเวทีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อพิจารณาและให้แก้ไขปรับปรุงเพื่อรับรองเป็นแผนการจัดการตนเองของจังหวัด

ในส่วนของ การดำเนินนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในจังหวัดจันทบุรีนั้น สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี ร่วมกับ ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี และสมัชชาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี จัดเวทีปฏิรูปประเทศไทย “เปลี่ยนจันทบุรี 10 ปี จะไปทางไหน?” เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 พบว่า ปัญหาต่างๆ ของพื้นที่ล้วนมีรากฐานมาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งครอบคลุมทั้ง 14 ประเด็น ประกอบด้วย ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ค่าจ้างและคุณภาพชีวิตของแรงงาน ระบบสวัสดิการ การคุ้มครองทางสังคม ระบบการศึกษา หนี้สิน ระบบงบประมาณ การกระจายอำนาจและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างสำนึกร่วมของชุมชน ระบบราชการ ระบบยุติธรรม การจัดการน้ำ การสาธารณสุข อธิปไตยและระบบเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรม จากการสังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละพื้นที่ทำให้เกิดการกระตุ้นและสร้างกระแสการตื่นตัวของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดทิศทาง การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจันทบุรี บนพื้นฐานการประสานความร่วมมือในการที่จะร่วมกันจัดการตนเอง โดยเริ่มต้นที่การรักษาพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร ขยายผลนำไปสู่การร่วมกันจัดทำกรอบแนวทางแผนการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองด้วยความมั่นคงทางอาหาร

การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองให้บังเกิดผลในเขตจังหวัดจันทบุรี โดยหวังว่าจะนำผลการขับเคลื่อนมาเสนอเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป แต่ก่อนที่จะนำเสนอ นโยบายสาธารณะนั้น เห็นว่าควรมีการสรุปบทเรียนการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในจังหวัดจันทบุรี ว่ากระบวนการขับเคลื่อนได้ผลอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยเกื้อหนุนหรืออุปสรรค ที่มีผลต่อการขับเคลื่อน ผลวิจัยจะนำไปสู่การผลักดันเป็นนโยบายสาธารณะที่เป็นทางการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี

3. เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ของการวิจัย

คาดว่า การวิจัยจะนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้ไปเป็นแนวทางการพัฒนา หนุนเสริมให้กับ หน่วยงาน องค์กร ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีความสามารถในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จและยกระดับเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา

ขอบเขตช่วงเวลาการศึกษา เริ่มแต่มีการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่เดือน กันยายน 2555 จนถึง มีนาคม 2556

ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรี จำนวน 51 สภาฯ ใน 10 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองจันทบุรี	จำนวน 7 สภาฯ
2. อำเภอขลุง	จำนวน 7 สภาฯ
3. อำเภอแหลมสิงห์	จำนวน 7 สภาฯ
4. อำเภอมะขาม	จำนวน 3 สภาฯ
5. อำเภอโป่งน้ำร้อน	จำนวน 2 สภาฯ
6. อำเภอสอยดาว	จำนวน 4 สภาฯ
7. อำเภอเขาคิชฌกูฏ	จำนวน 3 สภาฯ
8. อำเภอท่าใหม่	จำนวน 12 สภาฯ
9. อำเภอแก่งหางแมว	จำนวน 3 สภาฯ
10. อำเภอนายายอาม	จำนวน 3 สภาฯ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดนิยามศัพท์เบื้องต้นไว้ดังนี้

นโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง หมายถึง ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย ในการแก้ปัญหาวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทย โดยตั้งอยู่บนฐานคิด

ของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง ต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปจากชุมชนท้องถิ่น

ประสิทธิภาพในการจัดประชุม หมายถึง การนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชนตำบล มาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การนำข้อมูลปัญหาแผนพัฒนาภาคประชาชนเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และการรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางการแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ

ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน หมายถึง งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่างๆ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สภาพัฒนาการเมือง สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ รวมทั้งทุนชุมชน สถาบันการเงินชุมชน กองทุนของกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น กองหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะสะสมทรัพย์ ออมทรัพย์ เพื่อการผลิต ธนาคารตำบล กองทุนวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น และการใช้งบประมาณในการดำเนินงานที่คุ้มค่ามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด หมายถึง การประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน เครือข่ายงานพัฒนาในด้านต่างๆ ในจังหวัด เพื่อวางแผนขับเคลื่อนงานร่วมกัน การหนุนช่วยการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล การประสานเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้ร่วมสนับสนุนงานพัฒนาตามแนวทางแผนงานของภาคชุมชน รวมทั้งการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ รายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณะได้รับรู้

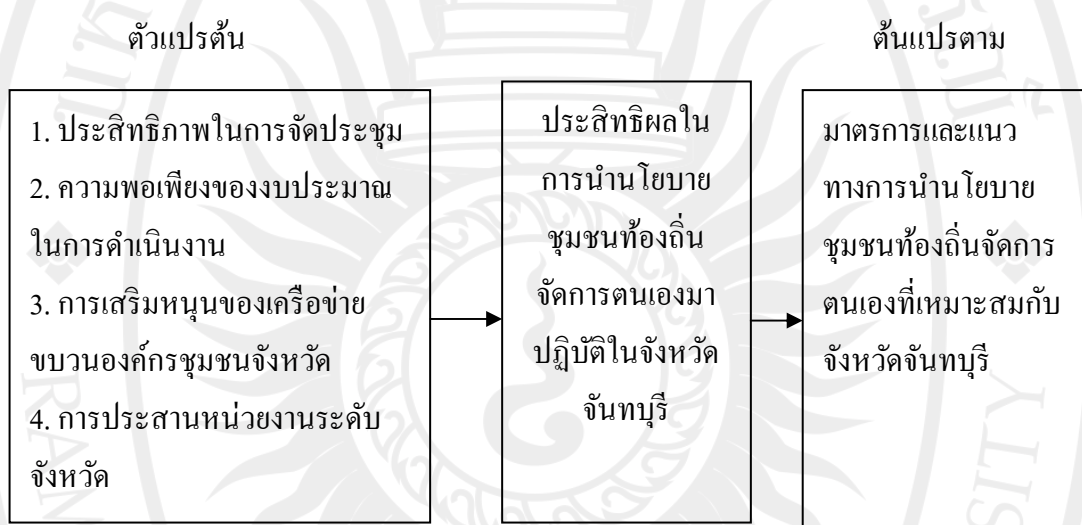
การประสานหน่วยงานระดับจังหวัด หมายถึง การประสานการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พัฒนาการจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี คณะทำงานเครือข่ายประชาสังคมจังหวัดจันทบุรี ร่วมจัดทำข้อมูล พัฒนายุทธศาสตร์แผนงานของภาคประชาชนในจังหวัด และการส่งตัวแทนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดไปทำหน้าที่ในคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดบูรณาการ

ประสิทธิผลของนโยบาย หมายถึง ความพึงพอใจการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลที่เป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ สภาองค์กรชุมชนตำบล การเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขของชุมชนเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การส่งเสริมให้กลุ่มจัดการดูแลพื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การร่วมจัดทำข้อมูล วางแผน ประสานแผนการพัฒนาชุมชนตำบล การจัดเวทีให้คนในตำบล

มีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นต่อโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน การสื่อสารสร้างความเข้าใจ รายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้คนในตำบลได้รับรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2554 : ออนไลน์) และสภาพพัฒนาการเมือง (2555 : 1 - 6) ทำให้ผู้ศึกษาได้แนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดใช้ในการวิเคราะห์ เบื้องต้นได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดหลักและงานวิจัยที่สามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยชั่วคราว (Working Hypothesis) ได้ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพในการจัดประชุม มีผลต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี
2. ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี
3. การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด มีผลต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี
4. การประสานหน่วยงานระดับจังหวัด มีผลต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล สามารถสรุปเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ต่อไปนี้

1. แนวความคิดและตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 1.1 ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มิเตอร์ (Van Meter) และแวน ฮอร์น (Van Horn)
 - 1.2 ตัวแบบของแม็กมานีเยนและซาบาเตียร์ (Mazmanian and Sabatier)
 - 1.3 ตัวแบบของเอ็ดเวิร์ด (Edward)
 - 1.4 ตัวแบบยึดหลักเหตุผล (Rational Model)
 - 1.5 ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model)
 - 1.6 ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model)
 - 1.7 ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model)
 - 1.8 ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)
2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและการจัดการชุมชนท้องถิ่น
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบาย (Policy) โดยทั่วไป หมายถึง การตัดสินใจขั้นต้นที่จะกำหนดแนวทาง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยถูกต้องเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ นโยบายเป็นแนวทางการบริหารที่จะใช้กำหนดวิธีการ กระบวนการ การวางแผน และกำหนดโครงการเพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดย เฉพาะเจาะจงหรือเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของ ความมุ่งหมาย หรือ นโยบาย ก็คือการตัดสินใจขั้นต้นที่จะกำหนดแนวทางต่างๆ เพื่อให้เป็นกรอบในการปฏิบัติ สำหรับการตัดสินใจขั้นต้นของผู้ได้บังคับบัญชา แม็กมานีเยนและซาบาเตียร์ (Mazmanian and Sabatier. 1980 : 538 - 560)

การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นเรื่องกระบวนการที่องค์กรผู้รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ใช้ทรัพยากรในการบริหารตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่วางไว้หรือไม่ แค่ไหน เพียงใด การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการแสวงหาวิธีการและแนวทางเพื่อปรับปรุง นโยบาย แผนงานและการปฏิบัติงานโครงการให้ดีขึ้น โดยสามารถนำทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรทางกายภาพมาประสานเข้าด้วยกัน จูงใจให้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้หรือไม่เพียงใด การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมุ่งตอบคำถามที่สำคัญ 2 ประการ คือ มีอะไรเกิดขึ้น (What) และทำไมจึงเกิดขึ้น (Why) ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การศึกษาถึงบทเรียนที่เกิดขึ้น การนำไปสู่การพัฒนาแนวทางและการสร้างกลยุทธ์ที่จะช่วยสร้างความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดขึ้น แม็กมาเนียนและซาบาเตียร์ (Mazmanian and Sabatier. 1980 : 538 - 560)

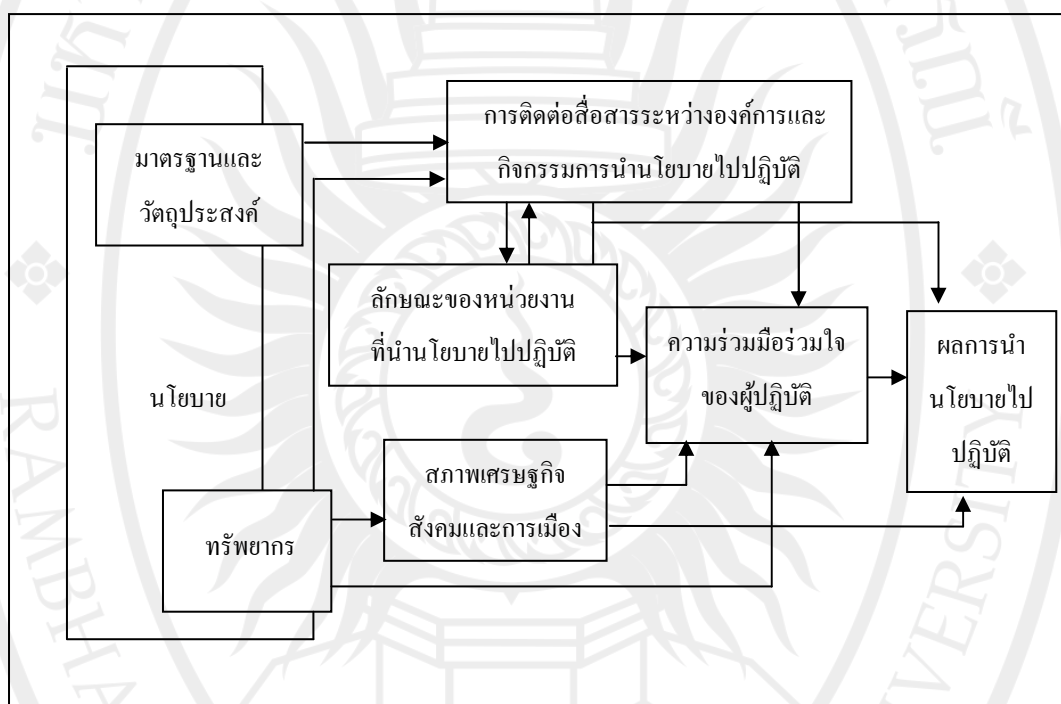
การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้แผนงาน (Program) บรรลุผล ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ ประการแรก “การตีความ” (Interpretation) ซึ่งหมายถึงการแปลความหมายของแผนงานให้เป็นคำสั่งที่ปฏิบัติได้ ประการที่ 2 คือ “องค์กร” (Organization) ซึ่งหมายถึง การจัดตั้งองค์กรและระเบียบวิธี การปฏิบัติเพื่อให้แผนงานบรรลุผล และประการสุดท้ายคือ “เรื่องของการประยุกต์นโยบายสู่การปฏิบัติ” (Application) ซึ่งได้แก่ การให้บริการต่างๆ

ผลสำเร็จหรือล้มเหลวของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เอื้อหรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในปัจจุบันสรุปตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติต่างๆ คือ

ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มิเตอร์ (Van Meter) และแวน ฮอร์น (Van Horn)

แวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น (Van Meter and Van Horn. 1975 : 200 - 217) ได้ร่วมกันเขียนบทความขึ้นมาเรื่อง “The Policy Implementation Process : A Conceptual Framework” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติและได้เสนอตัวแบบที่เรียกว่า A Model of the Policy Implementation Process ตัวแบบนี้ เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยซึ่งประกอบไปด้วย 6 ปัจจัยหลัก คือ วัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องแยกให้ชัดเจนว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นส่วนขยายของเป้าหมายรวมของนโยบายให้ชัดเจนและง่ายขึ้นต่อความเข้าใจ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสำเร็จ หรือล้มเหลวของการนำ

นโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีการระบุทรัพยากร ที่จำเป็นต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และงบประมาณที่คล่องตัว การติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กร และกิจกรรมการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องตรงกัน ถูกต้อง รวดเร็ว ต่อเนื่องและไม่ปิดบังข่าวสารซึ่งกันและกัน ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และสุดท้ายคือปัจจัยด้านความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติ (ดูภาพประกอบ 2)

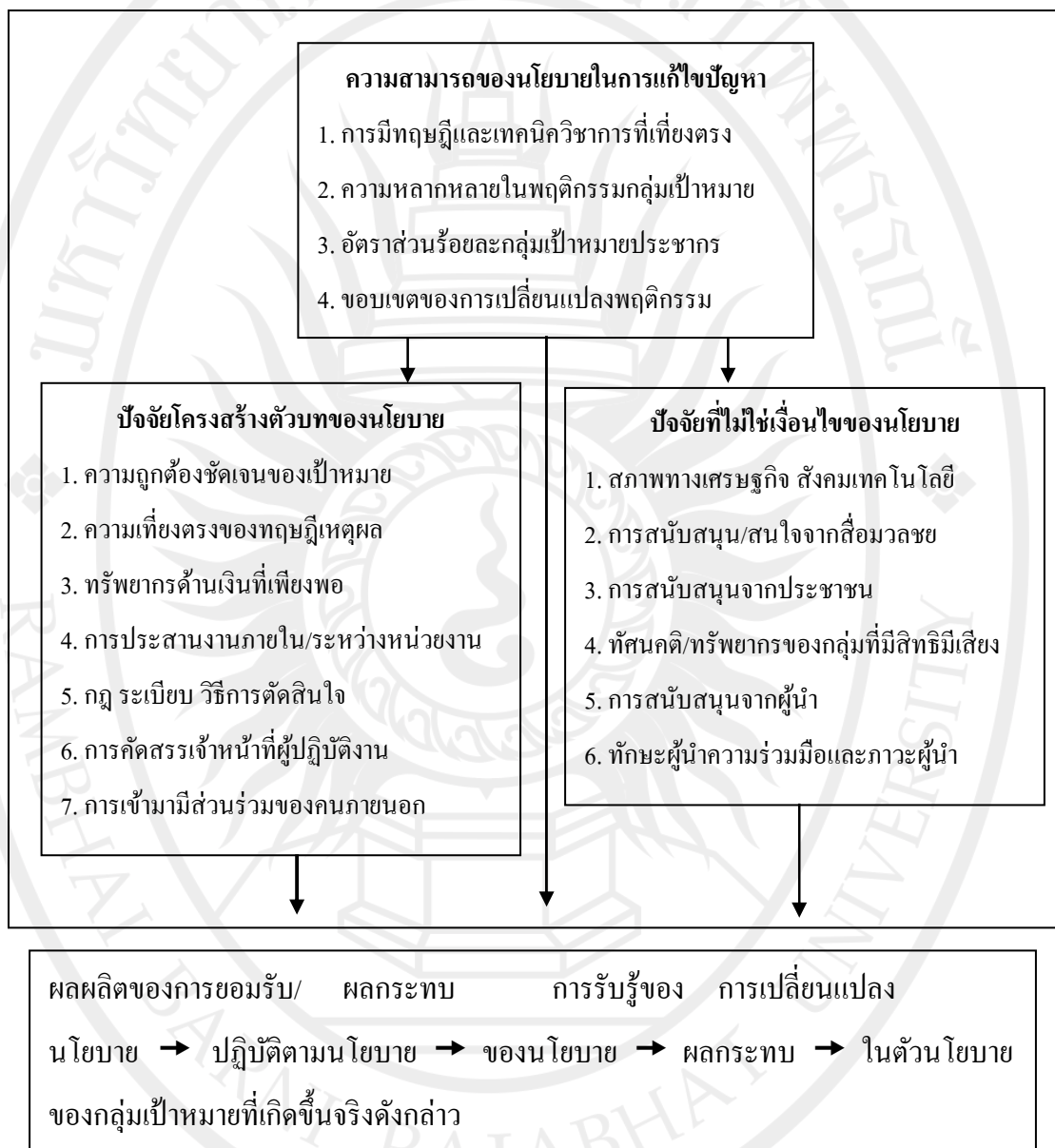

ภาพประกอบ 2 ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของแวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น
ที่มา : แวน มิเตอร์ และแวน ฮอร์น (Van Meter and Van Horn). 1975 : 208

ตัวแบบของแม็กมานีเยนและซาบาเตียร์ (Mazmanian and Sabatier)

แม็กมานีเยนและซาบาเตียร์ (Mazmanian and Sabatier. 1983 : 22) การศึกษานโยบายแบบบนลงล่าง (Top-Down) นี้กล่าวคือ เป็นการเน้นการกำหนดนโยบายและควบคุมนโยบายจากผู้กำหนดนโยบาย ตัวแบบนี้เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ ความสามารถของนโยบายในการแก้ปัญหา ปัจจัยโครงสร้างตัวบทของนโยบาย และปัจจัยที่ไม่ใช่เงื่อนไขของนโยบาย ส่วนผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับ 5 ปัจจัยคือ ผลผลิตของนโยบาย การยอมรับปฏิบัติตามนโยบาย ผลกระทบของนโยบาย

ที่เกิดขึ้นจริง การรับทราบถึงผลกระทบของนโยบาย และการทบทวนเปลี่ยนแปลงในตัวท
นโยบาย ดังแสดงในภาพประกอบ 3

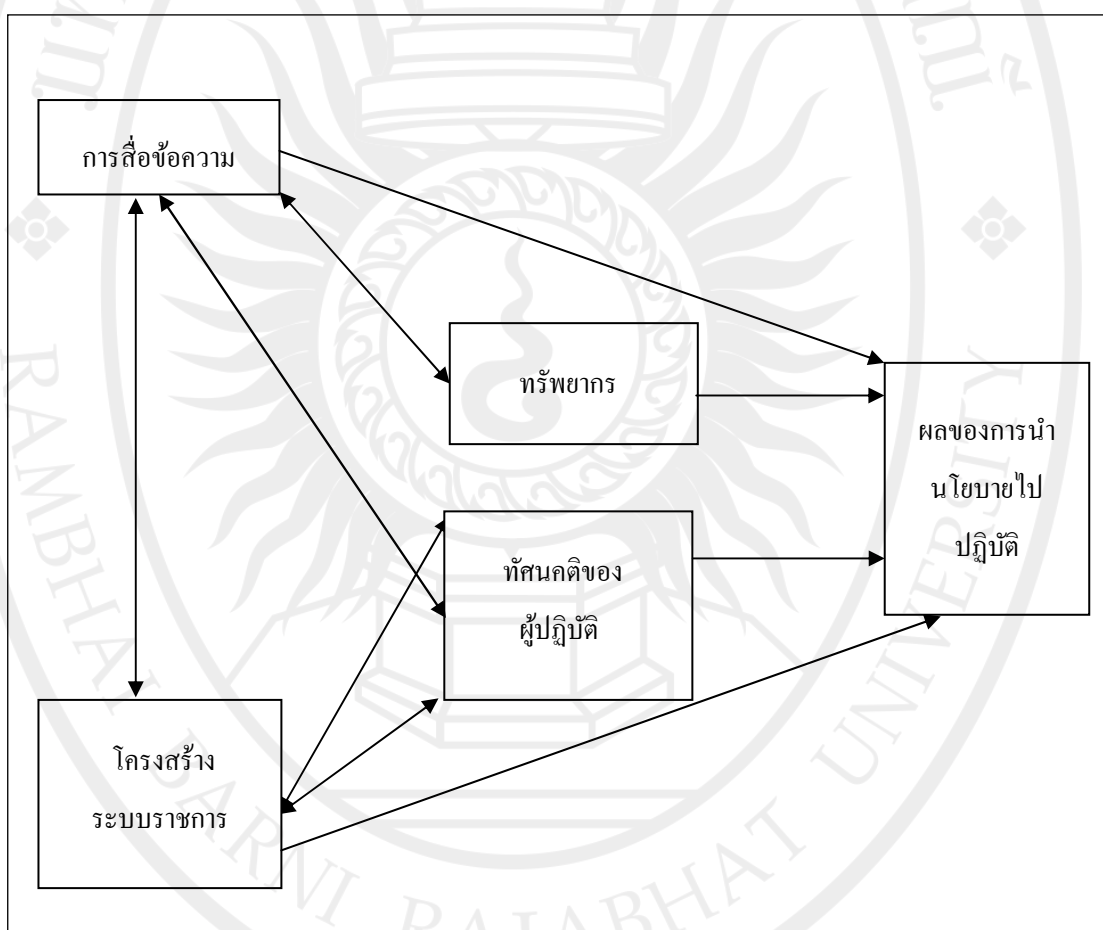

ภาพประกอบ 3 ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดแม็กมานีเยนและซาบาเดียร์

ที่มา : แม็กมานีเยนและซาบาเดียร์ (Mazmanian and Sabatier). 1983 : 22

ตัวแบบของเอ็ดเวิร์ด (Edward)

ตัวแบบของเอ็ดเวิร์ด (Edward, 1980 : 148) ที่ได้เขียนลงในหนังสือชื่อ Implementing Public Policy ตัวแบบนี้เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับ ปัจจัยซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลักคือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายต่างๆ ว่ามีความถูกต้อง ชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากร ประกอบด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ข้อมูลข่าวสาร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทักษะคติของผู้ปฏิบัติและ โครงสร้างขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (ดูภาพประกอบ 4)

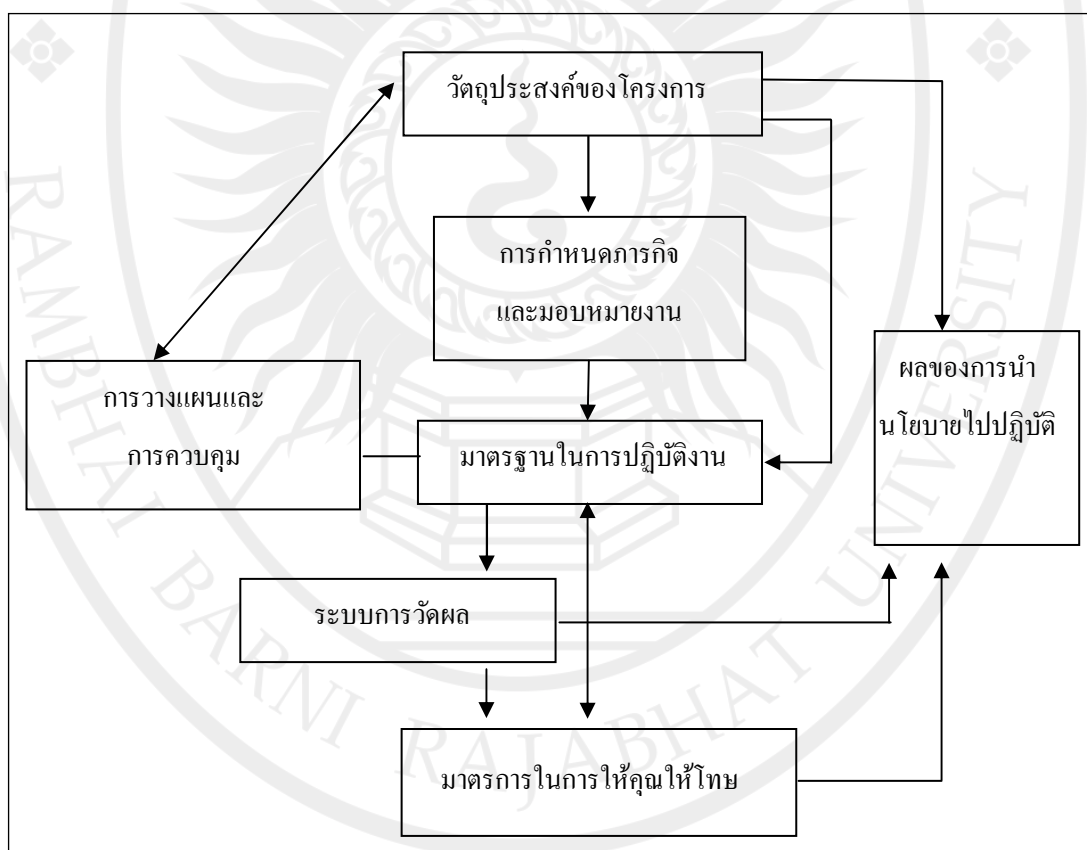

ภาพประกอบ 4 ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของเอ็ดเวิร์ด

ที่มา : เอ็ดเวิร์ด (Edward). 1980 : 148

ตัวแบบยึดหลักเหตุผล (Rational Model)

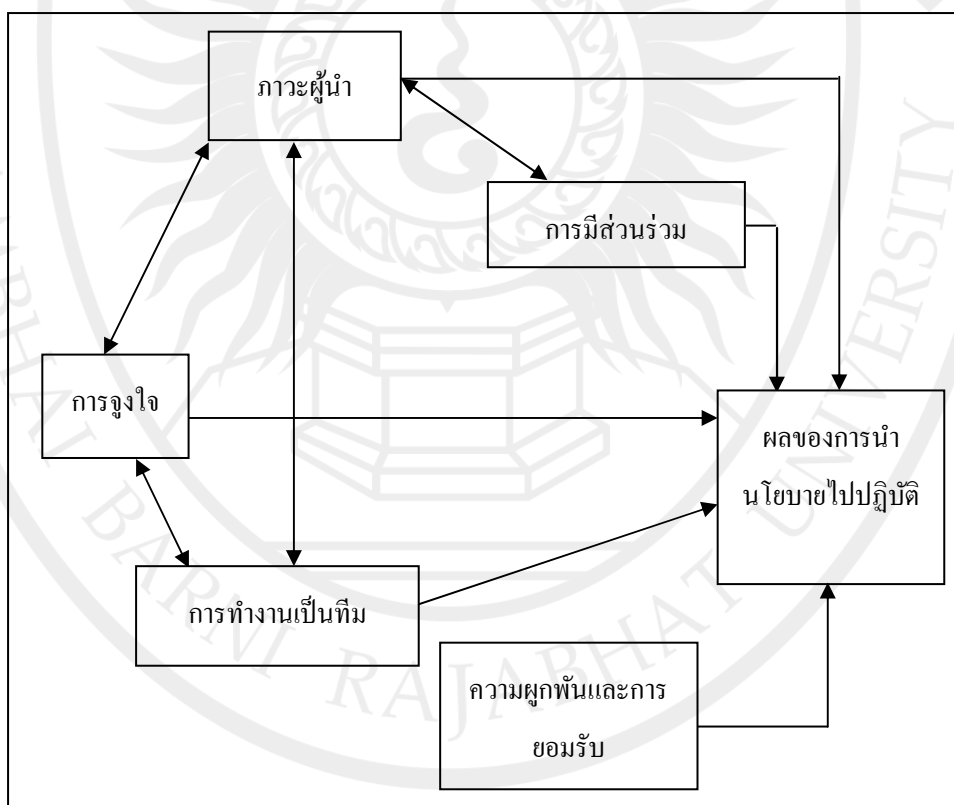
ตัวแบบที่มุ่งเน้นสร้างประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม โดยตัวแบบยึดฐานคติ (Assumption) ว่านโยบายหรือโครงการที่ประสบผลสำเร็จได้ มีปัจจัยหรือนโยบายจากโครงการนั้น มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือภารกิจที่ชัดเจนเพียงใด มีการมอบหมายงานและกำหนดมาตรฐานการทำงานให้หน่วยงานย่อย ๆ ขององค์กร มีระบบวัดผลการปฏิบัติงานและจัดระบบให้คุณให้โทษแก่ผู้ปฏิบัติงานหรือไม่ การมีวัตถุประสงค์ชัดเจนยอมทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจเป้าหมายชัดเจน ทำให้มีการประสานงานดี การมอบหมายงานทำให้กำหนดมาตรฐานงานได้ง่าย การมีมาตรฐานการทำงานทำให้เกิดระบบประเมินผลที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพซึ่งทำให้ง่ายต่อการควบคุม ตรวจสอบของผู้บริหาร มาตรฐานงานที่ชัดเจนจะทำให้ระบบการให้คุณให้โทษ มีความเป็นธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของนโยบาย แสดงได้ดังภาพประกอบ 5 ดังนี้ (วรเดช จันทรศร. 2548 : 135)

ภาพประกอบ 5 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบยึดหลักเหตุผล
ที่มา : วรเดช จันทรศร. 2548 : 138

ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model)

ตัวแบบที่มุ่งเน้นเรื่องการมีส่วนร่วม การสร้างความผูกพันและการยอมรับ การมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ จึงเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันโดยวิธีการให้สมาชิกในองค์กร มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งการใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้การทำให้ผู้ปฏิบัติตระหนักในความสำคัญของโครงการและเห็นความสำเร็จของโครงการก็คือความสำเร็จของผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน จึงน่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่ากลยุทธ์สั้นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นเรื่องของกระบวนการที่ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดหรือวางกรอบนโยบายโดยถือว่านโยบายเหล่านี้มาจากตัวผู้ปฏิบัติเองโดยตรง แสดงให้เห็นได้ดังภาพประกอบ 6 (วรเดช จันทรศร. 2548 : 143)

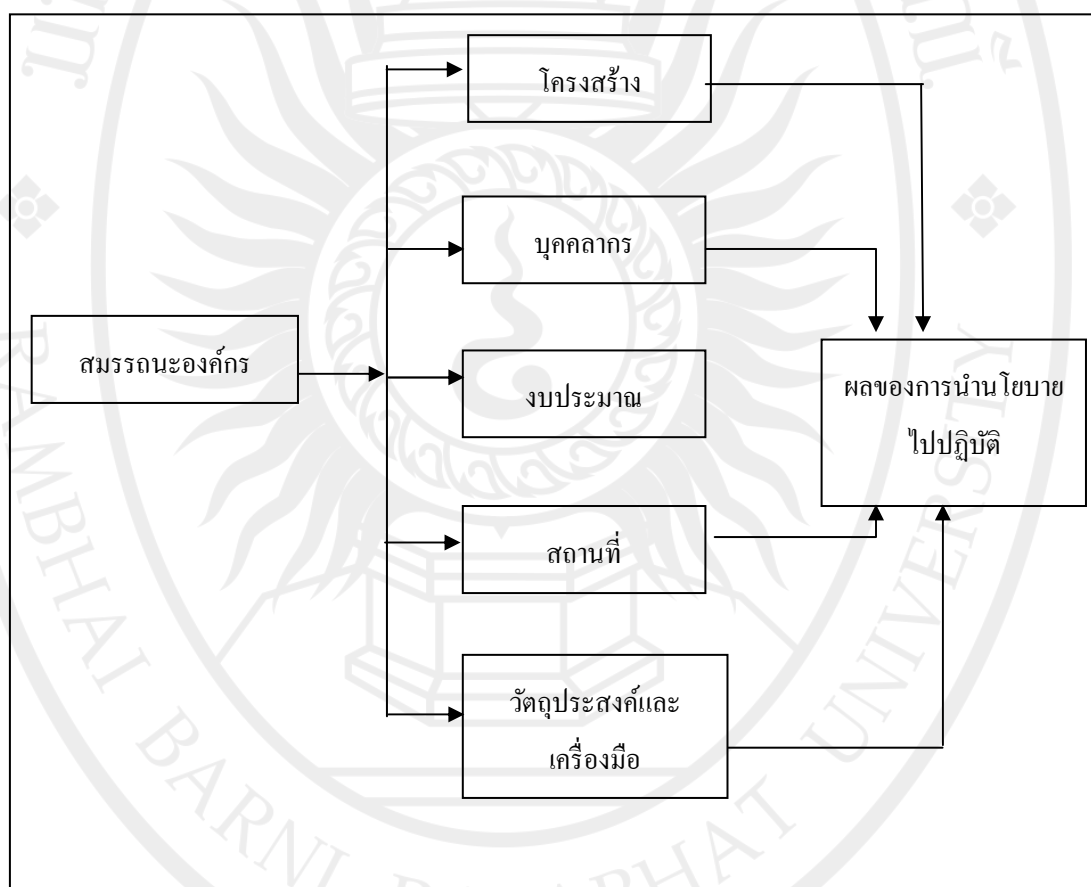

ภาพประกอบ 6 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบการพัฒนาองค์กร

ที่มา : วรเดช จันทรศร. 2548 : 143

ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model)

แบบที่มุ่งเน้นไปที่สมรรถนะขององค์กร เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติย่อมขึ้นอยู่กับองค์กรที่รับผิดชอบในการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใดในลักษณะนี้ นโยบายหรือโครงการจะประสบผลสำเร็จจะต้องอาศัยโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมบุคลากรที่อยู่ในองค์กรจะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านการบริหารและเทคนิคอย่างเพียงพอ แสดงให้เห็นได้ดังภาพประกอบ 7 ดังนี้ (วรเดช จันทรศร. 2548 : 141)

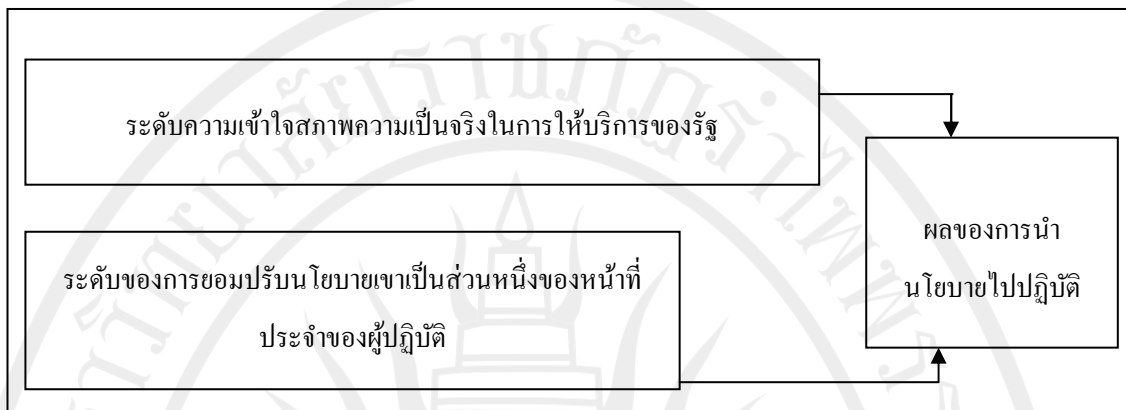
ภาพประกอบ 7 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบด้านการจัดการ

ที่มา : วรเดช จันทรศร. 2548 : 141

ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model)

ตัวแบบนี้ได้ชื่อว่าอำนาจขององค์กรไม่ได้อยู่ในตำแหน่งทางรูปนัยแต่อำนาจที่แท้จริงจะอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในองค์กร ในแง่ที่ว่าสมาชิกองค์กรทุกคนมีอำนาจในการใช้วิจารณญาณของตนเองได้ ดังนั้นตัวแบบนี้จึงเชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจ สภาพความเป็นจริงในการให้บริการของผู้กำหนดนโยบายและระดับการยอมรับนโยบายเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติ

ตัวแบบนี้พัฒนามาจากนักสังคมวิทยาพยายามจะสร้างกรอบการมองสภาพความเป็นจริง (Social Reality) ในองค์กรตัวแบบนี้เชื่อว่าอำนาจขององค์กรไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งทางรูปนัย (Formal Positions) ซึ่งได้แก่ หัวหน้าองค์กรหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะในทางตรงกันข้ามอำนาจที่แท้จริงอยู่กระจัดกระจายกันทั่วไปในองค์กร ซึ่งหมายความว่าสมาชิกขององค์กรทุกคนมีอำนาจในแง่ของการใช้วิจารณญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการมีหน้าที่ต้องติดต่อกับประชาชนอย่างใกล้ชิดหรือที่ลิปสกี (Lipsky) เรียกว่า “Street-Level Bureaucrats” สามารถใช้วิจารณญาณในการปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจจะควบคุมได้ การยืดหยุ่นโครงการใหม่ๆ ที่จะไปมีผลกระทบหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันของข้าราชการเหล่านี้ มักจะไร้ผลนอกเสียจากข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติจะยอมรับหรือปรับนโยบาย แนวทางการปฏิบัติเหล่านี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำวันของเขาเอง ดังนั้นการที่จะนำเทคนิคทางการบริหารหรือวิธีการพัฒนาใหม่ๆ มาใช้ก็ดี การออกระเบียบแบบแผน เพื่อหวังจะให้ข้าราชการที่รับผิดชอบในด้านบริการประชาชนทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็มักจะไร้ผลคุณค่าของตัวแบบนี้อยู่ที่การแสดงให้เห็นว่าในบางครั้งการกำหนดนโยบายก็ดี การออกแบบโครงการเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิบัติหรือประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยก็ดีจำเป็นที่จะต้องพัฒนามาจากเบื้องล่าง และการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวที่จะเกิดขึ้น ได้อย่างสมบูรณ์นั้นจำเป็นจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เพื่อให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงและพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ อย่างชัดเจน (วรเดช จันทรศร. 2548 : 145)

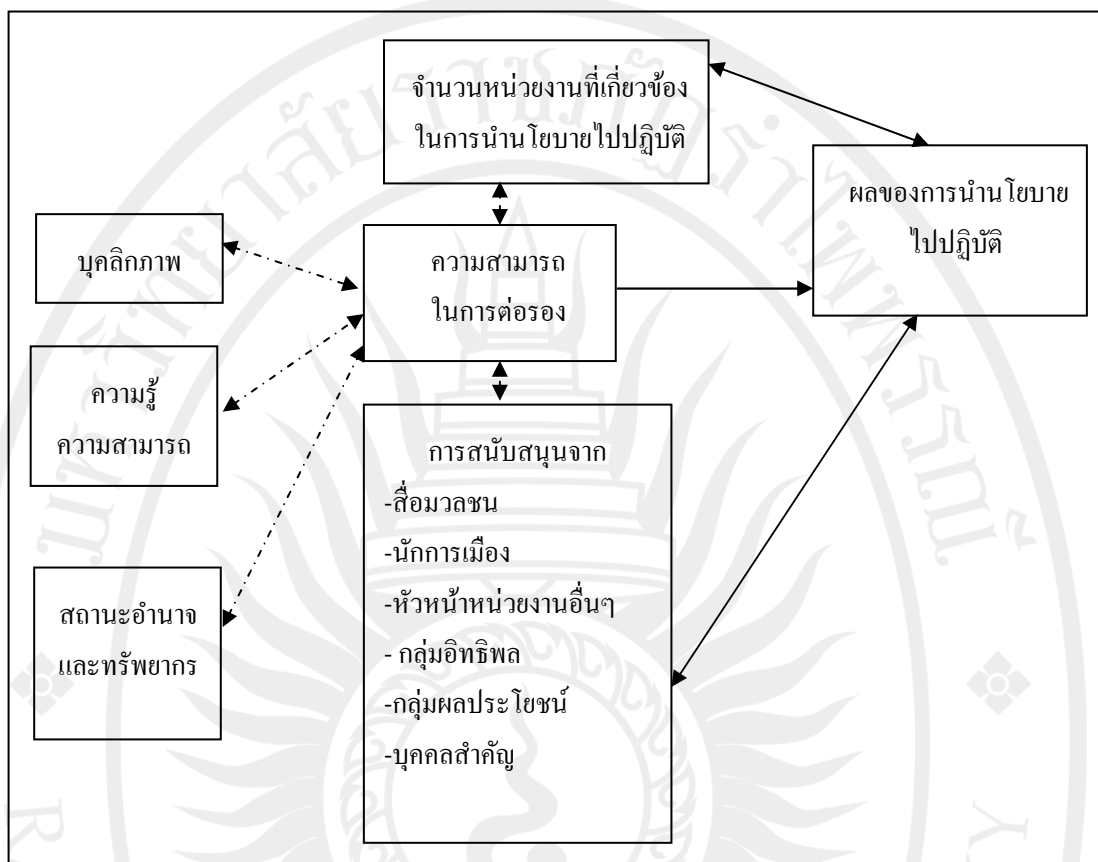
ภาพประกอบ 8 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ
ที่มา : วรเดช จันทรศร. 2548 : 145

ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)

ตัวแบบนี้เชื่อว่าความสำเร็จของ การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากความสามารถของผู้เล่น (Players) หรือบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร กลุ่ม หรือสถาบันและความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์กร ดังนั้น ตัวแบบนี้เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความสามารถในการต่อรอง ตลอดจนการสนับสนุนจากสื่อมวลชน นักการเมือง หัวหน้าหน่วยงานอื่นๆ กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ และบุคคลสำคัญ

ตัวแบบนี้มีความคิดที่ว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดจะ เกิดจากความสามารถในการปฏิบัติเป็นส่วนบุคคลของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนขององค์กรในการเจรจาต่อรองปัญหาต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เขามีต่อบุคคลอื่น ภายนอกองค์กร คือ การเจรจาต่อรอง (Lobby) จำให้สำเร็จตามความต้องการ ต้องขึ้นอยู่กับ (วรเดช จันทรศร. 2548 : 148)

1. ความรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญต่างๆ ของนโยบายที่กำหนด
2. บุคลิกภาพของผู้แทน
3. สถานอำนาจและทรัพยากร

ภาพประกอบ 9 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางการเมือง

ที่มา : วรเดช จันทรร. 2548 : 148

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและการจัดการชุมชนท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

โกวิทย์ พวงงาม (2553 : 30 - 31) ความเป็นมาของท้องถิ่นของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ได้มีความหมายเพียงหน่วยงานในการตั้งถิ่นฐาน ณ ที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์เฉพาะเท่านั้น ท้องถิ่นมีความหมายมากกว่าหน่วยการตั้งถิ่นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ มีความหมายมากกว่าการบรรยายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม มากกว่าการเป็นหน่วยงานการเมืองการปกครองรัฐแห่งหนึ่งเท่านั้น ท้องถิ่นไม่ว่าจะหมายถึงทางสังคมวัฒนธรรมหรือท้องถิ่นที่ใด ๆ บนผิวโลกมีความหมายเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งก็คือ เป็นชุมชนทางวาทกรรม (Juncture of Discourses) ที่เป็นผลผลิตของปฏิสัมพันธ์ พลวัต ระหว่างผู้คนในท้องถิ่น กับธรรมชาติรอบตัวระหว่างคนในท้องถิ่นด้วยกันเองและระหว่างคนในท้องถิ่นกับสังคมเพื่อนบ้านและสังคมภายนอกโดยเฉพาะรัฐตัวแทนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า“ท้องถิ่น”โดยความหมายของคนทั่วไป มักจะหมายถึงพื้นที่ในชุมชนใดชุมชนหนึ่งโดยเฉพาะและชุมชนดังกล่าวมีการจัดโครงสร้างระบบการปกครองอย่างเป็นทางการซึ่งในที่นี้ได้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นต่างๆ และพื้นที่ที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชน ซึ่งหากพิจารณากันให้ดีแล้วความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของท้องถิ่นใน 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่ 1 ท้องถิ่นในลักษณะของพื้นที่ของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนบนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งปฏิสัมพันธ์ไม่เกิดขึ้นเพียงเฉพาะคนในชุมชนเท่านั้น หากแต่ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่ด้วย ดังนั้นท้องถิ่นในลักษณะนี้จึงยึดโยงเอาคนในชุมชนให้มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ที่คนเหล่านั้นอาศัยอยู่ด้วยเช่นวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ที่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักหรือชุมชนใดที่อาศัยอยู่ใกล้ทะเลก็จะถูกยึดโยงเข้ากับพื้นที่นั้นกลายเป็นวิถีชีวิตแบบชาวประมง เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 เป็นลักษณะที่เป็นผลพวงมาจากประการแรก กล่าวคือ เมื่อคนกับพื้นที่มีความสัมพันธ์กันจนกลายเป็นวิถีชีวิตอย่างหนึ่งแล้วจำเป็นต้องมีการจัดระบบความสัมพันธ์ดังกล่าวให้เป็นระบบระเบียบกฎเกณฑ์ในการอาศัยอยู่ร่วมกันใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกันและรวมไปถึงการพัฒนาพื้นที่ของตนให้มีความเจริญและเป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนต่อไปเพื่อให้การจัดระเบียบดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและให้คนในชุมชนหรือพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารพัฒนาชุมชนหรือพื้นที่ของตนจำเป็นต้องมีการจัดระบบการปกครอง ซึ่งในที่นี้ก็คือ “หน่วยการปกครองท้องถิ่น” นั่นเอง ดังนั้นท้องถิ่นในลักษณะที่สองถ้าจะกล่าวกันให้ชัดก็คือการปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่ควบคู่ไปกับ “ชุมชนท้องถิ่น” เมื่อเป็นดังนี้แล้วจึงไม่แปลกเลยที่ว่าทำไมคนโดยทั่วไปจึงมักใช้คำว่าท้องถิ่น กับ “ชุมชน” ทดแทนกันจนในบางครั้งทำให้เข้าใจได้ว่าทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกัน

นอกจากนี้แล้วคำว่า “ท้องถิ่น” กับ “ชุมชน” ยังมีความหมายที่แตกต่างกันกล่าวคือคำว่าชุมชนจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา กิติอาสา ได้กล่าวถึงความแตกต่างท้องถิ่นของชุมชนว่าเพราะชุมชนเน้นเรื่องของความสัมพันธ์มิติต่าง ๆ ของกลุ่มคนทั้งที่อยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกันแตกต่างกันออกไปชุมชนสมัยใหม่บางกรณี เช่น ชุมชนทางอวกาศก็ไม่เกี่ยวข้องกันพื้นที่หรือพรมแดนทางภูมิศาสตร์ส่วนท้องถิ่นนั้นให้ความสำคัญในการใช้ท้องที่หรือถิ่นที่ทางภูมิศาสตร์ เป็นที่ตั้งในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมของคน อย่างไรก็ตามทั้งสองคำนี้มีความหมาย

หลายประการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ใกล้ชิด เพราะเป็นการเน้นความสัมพันธ์กันอยู่อย่างใกล้ชิด เพราะเป็นการเน้นความสัมพันธ์และผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ดังนั้นคำว่า “ชุมชน” และ “ท้องถิ่น” จึงเป็นคำที่นักวิชาการบางกลุ่มมักจะใช้คำว่า “ชุมชนท้องถิ่น” (Local Community) ควบคู่กันไปทั้งในแง่การใช้คำ และการกล่าวถึงความสำคัญ ประเภทชุมชนรวมทั้งโครงสร้างของชุมชนท้องถิ่น

1. ความสำคัญของชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนท้องถิ่น เปรียบเสมือนหน่วยงานทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างเป็นทางการ ที่เกือบจะเล็กที่สุดของระบบสังคมก็ว่าได้ เช่น หมู่บ้าน ตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อชุมชนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่มีขนาดเล็กแล้ว ดังนั้นหน้าที่ของชุมชนท้องถิ่นจึงออกมาในลักษณะ ปฐมภูมิ ลักษณะคล้ายกับหน้าที่ของสถาบันครอบครัว และอาจจะมีจุดแตกต่างกับบ้าง เช่น สถาบันครอบครัวมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกและชุมชนท้องถิ่นหน้าที่ดังกล่าวอาจมีบ้าง แต่ไม่ใช่ ความสำคัญในลำดับแรก หากสังคมปราศจากชุมชนท้องถิ่นแล้ว ก็เปรียบเสมือนสังคมขาดกลไก ในการทำหน้าที่พื้นฐานของสังคม เช่น กระบวนการขัดเกลาทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าชุมชนท้องถิ่น มีความสำคัญใน 5 ประการ ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม. 2553 : 31- 33)

1.1 ชุมชนท้องถิ่น มีหน้าที่หรือภารกิจบางอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสังคม ที่ใหญ่กว่า เช่น หน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม หน้าที่ในการดำรงสถาบันครอบครัว หน้าที่ในการ สร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ หากสังคมขาดชุมชนท้องถิ่นทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ก็จะส่งผลให้ระบบ สังคมอ่อนแอและอาจถึงการล่มสลายของระบบสังคมได้

1.2 ชุมชนท้องถิ่น เป็นเครื่องมือสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนในระบบสังคม ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองอย่างเป็นทางการ (องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น) และอย่างไม่เป็นทางการ (การดูแลหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้านหรือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน) ไปพร้อม ๆ กัน จึงทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีลักษณะพิเศษบางประการในการเข้าถึงประชาชนในชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็สามารถรวมตัวกันแสดงออกถึงความคิด และความเชื่อหรือทัศนคติต่อเรื่องต่างๆ ในรูปแบบที่เป็นทางการได้ด้วย ความสำคัญในประการนี้จึงอยู่ตรงที่ว่าชุมชนท้องถิ่นเป็นหน่วย ทางสังคมที่ดีในการสะท้อนความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังมีช่องทางในการนำเสนอที่เป็น ทางการได้ด้วย ซึ่งส่งผลดีต่อรัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของระบบสังคมโดยรวม

1.3 ชุมชนท้องถิ่น เป็นตัวรวม (Grouping) ผลประโยชน์และความต้องการของ คนในสังคมให้เข้าเป็นหมวดหมู่ และง่ายต่อการจัดการข้อเรียกร้องต่างๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ ในการกลั่นกรองผลประโยชน์ต่างๆ (Filter) ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการเรียกร้องที่เป็นระบบ

1.4 ชุมชนท้องถิ่น เป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม ในการบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน หรือเปรียบเสมือนปราการด่านแรกของหน่วยงานในระดับที่สูงกว่าของภาครัฐนั่นเอง ดังนั้นความสำคัญจึงอยู่ที่ว่าชุมชนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นตัวบรรเทาปัญหาเบื้องต้นของประชาชนในพื้นที่

1.5 ชุมชนท้องถิ่นเปรียบเสมือนสถาบันหนึ่งในการฝึกการมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ประชาชน เพราะการบริหารชุมชนหรือท้องถิ่นจำเป็นต้องมีกลไกในการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารชุมชนอันจะส่งผลดีต่อการเมืองในระดับชาติ นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นทำหน้าที่ให้ประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่และห่วงแหนในท้องถิ่นของตนอีกทางหนึ่งด้วย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของชุมชนท้องถิ่นทั้ง 5 ประการข้างต้น ทำให้เราเห็นได้ว่าชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต่อระบบสังคมในขั้นพื้นฐานที่สุด และมีผลต่อการดำรงอยู่ของระบบสังคม รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ประเภทของชุมชนท้องถิ่น

ในทางวิชาการนั้น การแบ่งประเภทชุมชนท้องถิ่น มีความแตกต่างกันไปบ้างตามทัศนะของนักวิชาการแต่ละท่าน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 10 - 13) ได้แบ่งชุมชนของไทยออกเป็น 3 ลักษณะ โดยอาศัยเกณฑ์กำหนดประกอบด้วย 1) การแบ่งตามลักษณะการปกครอง 2) การแบ่งตามลักษณะกิจกรรมทางสังคมและ 3) แบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลสังคม โดยลักษณะของชุมชนโดยอาศัยเกณฑ์การแบ่งประเภทดังกล่าวแล้ว สามารถสรุป ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม. 2553 : 33 - 35)

2.1 แบ่งตามลักษณะการปกครอง (Administrative Unit) ซึ่งสามารถจัดแบ่งชุมชนออกได้ 8 ประเภท โดยอาศัยการพิจารณาจากลักษณะการปกครองของไทยตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้แก่

2.1.1 ชุมชนหมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านซึ่งประกอบไปด้วยบ้านหลายบ้านในท้องที่เดียวกัน โดยจัดอยู่ในความปกครองเดียวกันของหมู่บ้านหนึ่ง โดยหากคนอาศัยอยู่ร่วมกันมีมากแต่จำนวนบ้านมีน้อย ก็ให้ถือเอาเกณฑ์จำนวนคนเป็นสำคัญ กล่าวคือ การมีประชาชนอย่างน้อย 200 คน ก็สามารถจัดตั้งหมู่บ้านได้ และอย่างน้อยการจัดตั้งหมู่บ้านก็ควรมีไม่น้อยกว่า 5 บ้าน โดยทั่วไปแล้ว ชุมชนประเภทนี้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2.1.2 ชุมชนเขตสุขาภิบาล หมายถึง ชุมชนที่มีเนื้อที่ขอบเขตชุมชนไม่น้อยกว่า 1- 4 ตารางกิโลเมตร และควรมีร้านค้าไม่ต่ำกว่า 10 ร้าน และประชาชนพักอาศัยอยู่ในเขตรวมกันไม่น้อยกว่า 1,500 คน โดยประมาณ ในปัจจุบันได้มี พระราชบัญญัติ เปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาล

เป็นเทศบาล พุทธศักราช 2542 มีผลทำให้สุขาภิบาลทั่วประเทศ จำนวน 980 แห่ง ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล

2.1.3 ชุมชนเขตเทศบาลตำบล หมายถึง ชุมชนในเขตสุขาภิบาลที่มีความเจริญและมีความหนาแน่นของประชากรในระดับหนึ่ง และเป็นชุมชนที่ยกฐานะมาจากสุขาภิบาลเพื่อความสะดวกในการจัดระบบบริการสาธารณะ และมีการปกครองตนเองซึ่งรับรองโดยกฎหมายโดยทั่วไปแล้วชุมชนเทศบาลตำบล มักเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ

2.1.4 ชุมชนเทศบาลเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีราษฎรรวมกันในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีค่าเฉลี่ยความหนาแน่นของประชากร 300 คนต่อตารางกิโลเมตร แต่ปัจจุบันหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล (Sanitary) โดยทั่วไปแล้ว ชุมชนเขตเทศบาลเมืองจะตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ซึ่งเป็นตัวจังหวัดและเป็นศูนย์กลางของการบริหารส่วนราชการต่างๆ ระดับภูมิภาค

2.1.5 ชุมชนเขตเทศบาลนคร หมายถึง ชุมชนที่ยกฐานะขึ้นมาจากเทศบาลเมืองหรือชุมชนที่เทศบาลเมืองสามารถยกฐานะขึ้นไปได้โดยที่ท้องที่นั้นจะต้องมีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไปและมีความหนาแน่นของจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 300 คนต่อตารางกิโลเมตร

2.1.6 ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง ชุมชนที่ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมาก และเป็นเอกนคร (Primate City) ซึ่งเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่โตกว่าเมืองในระดับรองลงไป ในชุมชนเขตกรุงเทพมหานครนี้ จัดเป็นชุมชนที่มีการปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีการเลือกตั้งผู้บริหารงานและมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่มีที่มาจากกรเลือกตั้งของประชาชน

อนึ่ง คำว่า สุขาภิบาล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร และเขตกรุงเทพมหานคร ข้างต้นเป็นชุมชนในเขตการปกครองท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งตามกฎหมายให้เป็นหน่วยองค์กรการปกครองท้องถิ่น

2.2 แบ่งตามกิจกรรมทางสังคม (Social Activities) โดยสามารถจำแนกลักษณะของชุมชนตามเกณฑ์การจัดแบ่งนี้ออกได้เป็นชุมชน 5 ลักษณะประกอบด้วย (โกวิทย์ พวงงาม. 2553 : 35)

2.2.1 ชุมชนเกษตรกรรม หมายถึง ชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่พักอาศัยในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2.2.2 ชุมชนศูนย์การค้า หมายถึง ชุมชนตามหัวเมืองต่างๆ ที่เป็นศูนย์กลางทางการค้าซึ่งอาจจะเป็นตัวอำเภอเมืองหรือตำบลที่เป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลก็ได้ โดยมักมีร้านค้า

จำหน่ายสินค้าเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน มีตลาดสดจำหน่ายอาหารและผักสดต่างๆ ในตอนเช้า
ชุมชนศูนย์กลางการค้าจึงมักจะมีอยู่ทั่วไปในเขตเมืองต่างๆ และเขตชุมชนหนาแน่นในเขตอำเภอ

2.2.3 ชุมชนศูนย์กลางขนส่ง หมายถึง ชุมชนที่เกิดตามเส้นทางคมนาคม หรือ
เส้นทางขนส่งทางรถยนต์ ทางเรือหรือทางอากาศ โดยทั่วไปพบชุมชนลักษณะนี้ตามทางแยกที่เป็น
ศูนย์กลางการเดินทาง

2.2.4 ชุมชนเขตอุตสาหกรรม หมายถึง ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมที่มี
โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ และที่พักอาศัยของคนงานที่ทำงานในโรงงาน มักตั้งอยู่ในเขตของชุมชน
อุตสาหกรรม

2.2.5 ชุมชนศูนย์กลางของการให้บริการ หมายถึง ชุมชนที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลาง
ของการบริการต่าง ๆ เช่น ชุมชนในเขตตัวเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนแหล่งท่องเที่ยว
และซื้อสินค้า โดยในเขตตัวเมืองสงขลาจะแตกต่างกับเขตอำเภอหาดใหญ่ โดยมีลักษณะเป็นศูนย์กลาง
ส่วนราชการของจังหวัด

2.3 แบ่งตามความสัมพันธ์ของบุคคลในชุมชน (Social Relation) เป็นการแบ่ง
ประเภทของชุมชนอีกเกณฑ์หนึ่งที่สำคัญความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเงื่อนไขและเป็นการมอง
ในทัศนะของนักสังคมวิทยาที่มองลักษณะของความสัมพันธ์ในสังคมทุกด้าน ไม่เพียงเฉพาะการเมือง
การปกครองหรือกิจกรรมทางสังคมเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ของสถาบันต่างๆ
ตลอดจนลักษณะทางนิเวศวิทยาอีกด้วยลักษณะของชุมชนที่จัดแบ่งตามเกณฑ์นี้จำแนกได้เป็น
2 ลักษณะ คือ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553 : 35 - 36)

2.3.1 ชุมชนชนบท เป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิดหรืออาศัยอยู่ในสภาพธรรมชาติ
มักเป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นหลัก

2.3.2 ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีความแตกต่างจากชุมชนชนบทประชาชน
ในเขตชุมชนเมืองมีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพและมีการพักอาศัยกันอย่างหนาแน่น
และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในชุมชนเมืองว่ามีหลายกรณีที่ไม่มากเท่ากับชุมชนชนบท

3. โครงสร้างของชุมชนท้องถิ่น

โครงสร้างของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ส่วนที่ประกอบและมีความสัมพันธ์เกะเกี่ยวกับ
เป็นโครงสร้างชุมชนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยส่วนใหญ่ 2 ส่วน ด้วยกันคือ (โกวิทย์ พวงงาม,
2553 : 36 - 39)

3.1 กลุ่มคน (Group People) หมายถึง การที่คน 2 คนหรือมากกว่านั้นเข้ามาติดต่อ
เกี่ยวข้องกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมในชั่วเวลาหนึ่ง ด้วยความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง
ร่วมกัน ความมุ่งหมายนั้นอาจเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันหรือเป็นศัตรูต่อกันก็ได้และการมา

รวมกลุ่มนี้จะมีการคาดคะเนพฤติกรรมซึ่งกันและกัน และจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นไปในลักษณะที่คนในกลุ่มต้องการ ในแง่ของชีววิทยา มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ จึงจำเป็นจะต้องตอบสนองความต้องการทางสรีรวิทยาและจิตวิทยาซึ่งความต้องการนี้จะต้องตอบสนองด้วยศักยภาพหรือความสามารถซึ่งจะสมบูรณ์ได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ และพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ เมื่อมนุษย์เกิดมาในโลกนี้ในระยะแรกจะยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนจากบุคคลอื่นรอบข้าง จึงนับว่าเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มารวมกลุ่มกัน อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์รวมกลุ่มกันเพราะแรงขับทางธรรมชาติ 2 ประการ คือ

3.1.1 ความหิวกระหาย ซึ่งเป็นความหิวกระหายทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ได้แก่ อาหาร ความต้องการทางเพศ การสังสรรค์สมาคมกับคนอื่น เป็นต้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้ นั่นเองที่ก่อให้เกิดการสังสรรค์วัฒนธรรมต่างๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูก การสมรส และครอบครัว การศึกษา ศาสนา ฯลฯ

3.1.2 การหลีกเลี่ยงหนีต่างๆ เช่น หลีกหนีภัยธรรมชาติ หลีกหนีความเจ็บป่วยต่างๆ ความตาย เป็นต้น นอกจากนี้ถ้าจะแบ่งกลุ่มโดยยึดความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก ก็อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Groups) สมาชิกของกลุ่มอาจจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ด้วยเหตุทางารเป็นเครือญาติ มิตรภาพ ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มจะใกล้ชิด มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อมีความจำเป็น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ความใกล้ชิดนี้เป็นความสัมพันธ์กันทางร่างกายและใจ สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกร่วมกัน คือ ถ้าสมาชิกคนอื่นมีความทุกข์ สมาชิกอื่นๆ ก็จะรู้สึกทุกข์ร้อนด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าสมาชิกมีความสุข สมาชิกอื่นก็จะมีความสุขด้วยเช่นกัน กลุ่มปฐมภูมิมักจะมีขนาดเล็ก มีหน้าที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม หรือ “สังคมกรณ์” (Socialization) แก่สมาชิกในอันที่จะทำตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละคนได้ กลุ่มปฐมภูมิที่สำคัญมี 2 ชนิด คือ กลุ่มครอบครัว ซึ่งมีความผูกพันกันโดยเครือญาติ กลุ่มเพื่อนฝูง ซึ่งสัมพันธ์กันโดยมิตรภาพ กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นต้น

กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) กลุ่มนี้จะจะเป็นกลุ่มที่สมาชิกของกลุ่มขาดความคุ้นเคยใกล้ชิดสนิทแนบ มีการพบปะกันเป็นครั้งคราว ความสัมพันธ์ของสมาชิกมักเป็นตามกำหนดกฎเกณฑ์แบบแผนของกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันเพื่อผลประโยชน์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมักจะเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งมากกว่าความรู้สึกร่วมทางอารมณ์และเมื่อใดที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณจะไม่ได้รับประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์น้อยลง

ก็อาจออกจากการเป็นสมาชิกได้ง่าย เพราะความสัมพันธ์ของสมาชิกมักเกิดจากผลประโยชน์มากกว่าอารมณ์ร่วม ตัวอย่างของกลุ่มทฤษฎีภูมิ เช่น กลุ่มนายจ้างกับลูกจ้าง กลุ่มพ่อค้ากับลูกค้านักหน่วยราชการต่างๆ โดยปกติแล้วกลุ่มทฤษฎีภูมิจะเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากเป็นกลุ่มใหญ่

นอกจากนี้ ยังอาจแบ่งกลุ่มโดยยึดหลักสำคัญอื่นๆ ได้อีก เช่น การแบ่งกลุ่มโดยยึดลักษณะความสมัครใจของการเป็นสมาชิกกลุ่ม เช่น กลุ่มสมัครใจ กลุ่มไม่สมัครใจ หรือการแบ่งกลุ่มตามลักษณะประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มประกอบอาชีพอุตสาหกรรม เป็นต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การจะแบ่งกลุ่มเป็นที่ประเภทใดบ้างนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้แบ่งเป็นหลักสำคัญ

3.2 สถาบันทางสังคม (Social Institutions) เกิดขึ้นเมื่อคนมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มแล้วและมีวิวัฒนาการไปจนถึงขั้นตั้งองค์กรทางสังคมแล้ว ก็จะมีการกำหนดแบบแผนของการปฏิบัติต่อกันของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสามารถดำเนินการตามภารกิจกลุ่มได้ขอยกตัวอย่างให้เห็นและเข้าใจดังนี้ ประสาท หลักศิลา ได้กล่าวว่า สิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติไปในลักษณะที่สังคมต้องการเพื่อการดำรงอยู่ของสังคมนั้น ส่วนฟองพันธ์ มณีรัตน์ มองว่าเป็นการกระทำของคนในสังคมหรือประเพณีที่สังคมได้ตั้งหรือวางไว้เป็นระเบียบแบบแผนจึงสรุปได้ว่า สถาบันสังคม หมายถึง วิถีทางปฏิบัติซึ่งจัดขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบแบบแผนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนในด้านต่างๆ สถาบันเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่มีตัวตน เป็นแต่เพียงแนวทางการปฏิบัติซึ่งทำซ้ำซากจนเกิดเป็นแบบแผนโดยมีองค์กรเป็นเครื่องรองรับ

นักสังคมวิทยาได้พยายามจัดหมวดหมู่ของสถาบันทางสังคมที่มนุษย์จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับได้เป็น 7 สถาบันใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

3.2.1 สถาบันที่เกี่ยวกับเพศและการสืบพันธุ์ อันได้แก่ สถาบันการสมรสและครอบครัว

3.2.2 สถาบันที่เกี่ยวกับการผดุงรักษาไว้เพื่อฐานะทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ สถาบันการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ฯลฯ

3.2.3 สถาบันที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ อันได้แก่ สถาบันการศึกษาฝึกอบรมต่างๆ

3.2.4 สถาบันที่เกี่ยวกับการทะนุบำรุงร่างกายจิตใจ ได้แก่ สถาบันเกี่ยวกับการพลศึกษา การบันเทิงเริงรมย์ต่างๆ

3.2.5 สถาบันการประดิษฐ์คิดค้น ได้แก่ สถาบันค้นคว้าวิจัยต่างๆ ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม

3.2.6 สถาบันเกี่ยวกับจรรยาความประพฤติ การปรุงแต่งจิตใจให้บริสุทธิ์อันได้แก่ สถาบันทางศาสนา

3.2.7 สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันได้แก่ สถาบันการเมืองการปกครองต่างๆ

4. การกิจหน้าที่ของชุมชนท้องถิ่น

สำหรับภารกิจหน้าที่ของชุมชนท้องถิ่น เห็นว่าภารกิจหน้าที่ของชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญๆ ในหลายประการ ซึ่งแบ่งเป็นภารกิจหน้าที่ของชุมชนท้องถิ่นออกเป็นอย่างน้อยใน 3 ด้าน ได้แก่ ภารกิจหน้าที่ทางสังคม ภารกิจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และภารกิจหน้าที่เชิงระบบ ซึ่งในที่นี้จะอธิบายถึงภารกิจหน้าที่ทางสังคม มีดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553 : 43)

ภารกิจหน้าที่ทางสังคม

1. ชุมชนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดำรงรักษาไว้ซึ่งสมาชิก กล่าวคือหน้าที่ในการทำให้สมาชิกในชุมชนยังคงอยู่ในชุมชนท้องถิ่นต่อไป เพราะหากสมาชิกลดลงอยู่ตลอดเวลา หรือไม่มีสมาชิกเหลืออยู่ก็คงจะเรียกว่าชุมชนไม่ได้ การดำรงรักษาสมาชิกไว้ในชุมชนสามารถกระทำได้หลายแนวทาง ตั้งแต่การปลูกจิตสำนึกรักชุมชนท้องถิ่น การให้การศึกษาแก่สมาชิกผู้สึกหวงแหนและเป็นเจ้าของในทรัพยากรท้องถิ่น การสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนอยู่ในท้องถิ่นของตน เช่น สร้างงานสร้างรายได้ สร้างความสะดวกสบาย สร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆ

2. ชุมชนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการผลิตสินค้าและบริการนอกจากชุมชน จะทำหน้าที่ในการผลิตสมาชิกแล้ว ชุมชนท้องถิ่นยังมีหน้าที่ในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อป้อนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจในระดับที่สูงกว่าอีกด้วยกล่าวคือ หากพิจารณาในแง่หนึ่งจะเห็นว่า เป็นการมองชุมชนท้องถิ่นในฐานะเป็นหน่วยผลิตในลำดับต้นๆ ของระบบเศรษฐกิจ สินค้าและบริการที่ชุมชนผลิตและถูกถ่ายทอดหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างผลผลิต

3. โดยส่วนใหญ่ผลผลิตที่เกิดจากชุมชนท้องถิ่น จะเป็นผลผลิตที่สามารถหาวัตถุดิบได้จากภายในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เองเช่น ผลผลิตทางหัตถกรรมผ้าทอ ผ้าไหม ตะกร้า เครื่องจักสาน เครื่องเงิน เป็นต้น หรือหากเป็นในชุมชนท้องถิ่นที่มีความเจริญมากมีทรัพยากรมาก สินค้าและบริการอาจเปลี่ยนไป เช่น การให้บริการ นอกจากนี้ในชุมชนท้องถิ่นควรจะมีการแบ่งงานกันทำ โดยที่การแบ่งงานกันทำภายในชุมชนท้องถิ่นจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการได้มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ชุมชนท้องถิ่นเป็น โครงสร้างสังคมขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศที่รวมศูนย์อำนาจขาดความสมดุลส่งผลให้ความเป็นชุมชนท้องถิ่นต้องล่มสลาย อ่อนแอ ไม่สามารถดูแล บริหารจัดการ ชุมชนท้องถิ่นของตนเองในด้านต่างๆ ได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (ออนไลน์, 2554) เสนอว่า กว่าทศวรรษที่ผ่านมาขบวนการองค์กรชุมชนทั่วประเทศ ได้มีการถักทอเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อความร่วมมือ แลกเปลี่ยน หนุนเสริมงานพัฒนา ผลักดันการแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น ทั้งในระดับตำบล จังหวัด ภูมิภาค เกิดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวราบขนาดใหญ่ นำไปสู่การสร้างพลังการต่อรองอย่างเป็นรูปธรรมและอย่างสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนาในแนวใหม่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เกิดความตื่นตัวของชุมชนในการลุกขึ้นมาจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง มีการริเริ่มดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจนเกิดรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย

สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง (2555 : 1 - 6) ได้นำเสนอถึง การกระจายอำนาจ การจัดการตนเองโดยการกระจายอำนาจ ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งทรงให้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานครตามพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) และจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอมตามพระบรมราชโองการ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2448) ต่อมา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) จึงมีพระราชบัญญัติจัดสุขาภิบาลตามหัวเมือง มีการจัดตั้งสุขาภิบาลเมือง และสุขาภิบาลตำบล ต่อมานับจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในปี 2475 มาจนถึงปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ แต่อย่างไรก็ตามในสถานการณ์อันแท้จริง ต้องยอมรับว่ายังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้การกระจายอำนาจส่วนกลางสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปเท่าที่ควร โครงสร้างการบริหารและตัวบทกฎหมายบางข้อทำให้มีการกระจุกตัวของอำนาจรัฐจากสภาพการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจการบริหารประเทศ การบริหารทรัพยากรที่มุ่งประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เฉพาะพวก ประชาชนชุมชนโดยส่วนใหญ่ถูกทำให้อ่อนแอไม่อาจทำหน้าที่พลเมืองที่ดีได้ ทำให้เกิดเป็นประเด็นว่า การรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจบริหารประเทศไม่เหมาะสมอีกต่อไป ในการจัดการดูแลประเทศ จำเป็นต้องมีการออกแบบใหม่ ให้เกิดการกระจายอำนาจที่เป็นจริง

ให้การตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดและทั่วถึงของประชาชน ชุมชน โดยให้อำนาจคงอยู่ในมือของชุมชนที่จะบริหารจัดการตนเอง ให้ชุมชนปกครองดูแลตนเอง การมีส่วนร่วมที่ทุกคนถือเป็นหน้าที่ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ในแง่นี้ การกระจายอำนาจ จึงเป็นแนวคิดที่ทุกฝ่ายต่างยอมรับ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นแนวทาง “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”

หลักการเบื้องต้นของการกระจายอำนาจ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถจัดการชีวิตและชุมชนของตนเองได้มากขึ้น โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต การตัดสินใจและการอนุมัติ อนุญาตให้มีการดำเนินการใดๆ ในท้องถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ขณะเดียวกันการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องไปกับการส่งเสริมให้ใช้ประชาธิปไตยทางตรงในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการด้านต่างๆ ในสังคม นอกเหนือจากการอาศัยระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน อันเป็นรูปแบบหลักอยู่ในปัจจุบัน

1. หลักการของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมีหลักการสำคัญ คือ

1.1 ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเป็นเปลี่ยนแปลงสังคมจากชุมชนฐานรากทั้งในเมืองและชนบท ด้วยขบวนการองค์กรชุมชน โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะดำเนินการทุกเรื่อง ทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยการวางแผนแม่บทการพัฒนาชุมชน ให้ชุมชนกำหนดอนาคตของตนเองด้วยแผนพัฒนาี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงกายภาพและจิตสำนึกของคนในชุมชน

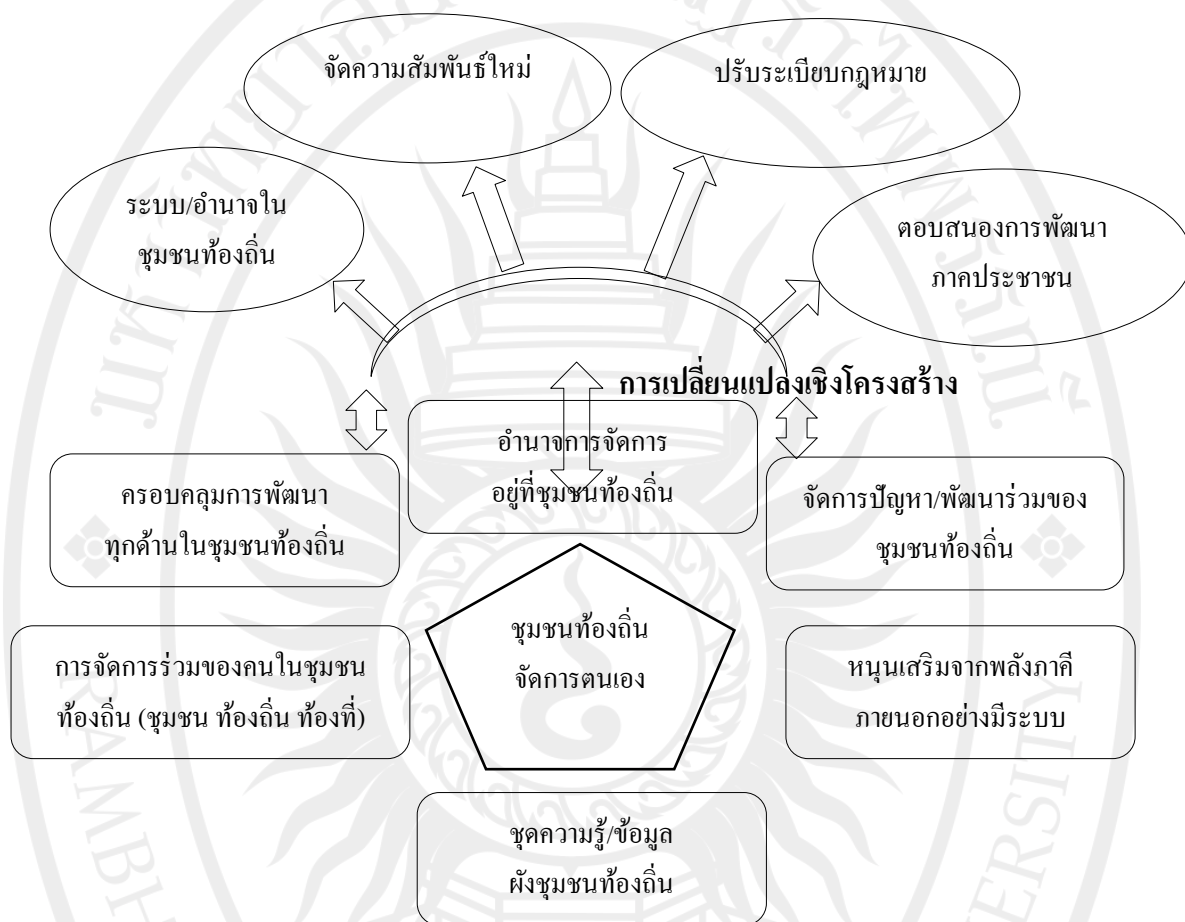
1.3 กระบวนการทำงานเป็นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกชุมชน สมาชิกในชุมชนและกลุ่มคนเจ้าของปัญหาต้องมาขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ไม่รอคอยให้ผู้นำ หน่วยงานหรือกลไกต่างๆ มาแก้ปัญหาให้

1.4 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ใช่แค่การทำกิจกรรมแก้ปัญหาต่างๆ เท่านั้น แต่ทุกเรื่องทุกประเด็นงาน จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานควบคู่กันไปด้วย ทั้งในระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับชาติ

1.5 กระบวนการทำงาน กิจกรรม โครงการ มาตรการ กลไก ข้อตกลง ฯลฯ ที่กำหนดขึ้น จะต้องนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ขององค์กรชุมชนและการพึ่งตนเองของชุมชนโดยรวม

เป้าหมาย ชุมชนท้องถิ่น (ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค ภูมิภาค) มีการบริหารจัดการทุน (คน องค์กรชุมชน ทรัพยากร ฯลฯ) เพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนตนเองไปสู่เป้าหมายอย่างยั่งยืน คนในชุมชนมีจิตสำนึกสาธารณะ รู้เป้าหมาย เชื่อมมั่นวิถีและพลังชุมชน มีความสามารถในการจัดการชุมชนและจัดการความสัมพันธ์กับภาคี ใช้แผน การจัดการความรู้ และทุนชุมชนแก้ไข

ปัญหา และพัฒนาตนเองทุกด้านอย่างเป็นระบบ เพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (อัมพร แก้วหนู. 2554 : 3)

ภาพประกอบ 10 แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
ที่มา : สมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชน. 2554 : 9

เพื่ออธิบายให้เห็นถึงการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้เกิดการกำหนดคุณลักษณะของการจัดการตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือการวิเคราะห์ใน 8 ด้าน ประกอบด้วย (อัมพร แก้วหนู. 2554 : 10)

1. มีข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ข้อมูลปัญหา ข้อมูลศักยภาพ มีการวิเคราะห์พื้นที่โดยใช้ข้อมูลเป็นเครื่องมือให้คนในพื้นที่รู้จักตัวตน ใช้ข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. มีการจัดทำแผนการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น โดยทุกคน ทุกกลุ่ม/องค์กรชุมชน หน่วยงานภาคีในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นและมีการติดตามความคืบหน้าการพัฒนาตามแผนอย่างต่อเนื่อง

3. มีเวทีการปรึกษาหารือของกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการจัดทำรายงานผลการพัฒนาของพื้นที่ต่อสาธารณะ
4. มีการจัดการทุนภายในชุมชนทั้งที่เป็นเงิน (กลุ่มออมทรัพย์/องค์กรการเงิน) และทุนที่ไม่เป็นเงิน เช่น ทรัพยากร ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ
5. มีกิจกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ
6. มีแกนนำที่มีจิตอาสา มาจากทุกช่วงวัย อาชีพ เพศ กลุ่ม/องค์กรต่างๆ มีการพัฒนาผู้นำและคนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง
7. มีการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบการบริหารจัดการที่ดี เป็นฐานการพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่
8. มีการประสานเชื่อมโยง/จัดความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. กระบวนการไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

กระบวนการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มีขั้นตอน ต่างๆ ดังนี้ (อัมพร แก้วหนู.

2554 : 7)

2.1 การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.1 สำรวจข้อมูลพื้นฐาน สถานการณ์ปัญหา ความเดือดร้อน และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นอย่างรอบด้าน

2.1.2 ค้นหาตัวตน ศักยภาพ จุดอ่อน จุดแข็งและทุนทางสังคมต่างๆ ที่มีในชุมชนท้องถิ่น

2.1.3 พัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลให้ครอบคลุมทุกด้าน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนรับรู้ข้อมูลอย่างเท่าทัน วิเคราะห์บริบทต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นในทุกมิติ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม

2.2 การมีส่วนร่วมและการสื่อสาร

2.2.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนที่มีปัญหา เพื่อร่วมกันคิดค้นวิธีการแก้ไข ร่วมปฏิบัติการ รวมถึงแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

2.2.2 ใช้ฐานทางประเพณีวัฒนธรรม เป็นกุศโลบาย เป็นเครื่องมือในการรวมใจรวมคน รวมพลัง ปฏิบัติการร่วมกัน เช่น ใช้งานบุญประเพณี บุญข้าวใหญ่ ฮีต 12 คลอง 14

2.2.3 เปิดพื้นที่ให้ทุกคน หน่วยงาน ภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทเพื่อร่วมเรียนรู้สร้างความเข้าใจไม่จากัดบทบาทการทำงานอยู่เพียงบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2.2.4 กระตุ้นจิตสำนึกร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดความตระหนัก
ในปัญหา/สถานการณ์การพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากินของคน
ในชุมชนท้องถิ่น สร้างความตื่นตัว ระดมคนให้ลุกขึ้นมาจัดการตนเอง

2.2.5 ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการรณรงค์ สะท้อนปัญหา ผลกระทบ สร้างกระแส
ในวงกว้าง สร้างการรับรู้ต่อสาธารณะ

2.3 การจัดตั้งกลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายและแกนนำชุมชน

2.3.1 กระตุ้นให้เกิดการรวมตัว รวมกลุ่ม เครือข่ายภาคประชาชนที่ขับเคลื่อน
งานพัฒนาในพื้นที่ เพื่อจัดตั้งกลุ่มองค์กร/เครือข่าย

2.3.2 ใช้สถานการณ์ปัญหาหารือ ปัญหาร่วม เป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มคน
จัดกระบวนการเรียนรู้ จุดประกายความคิดให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น

2.3.3 ใช้สภากงคกรชุมชน เป็นเวทีกลางในแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม
ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม ประชาธิปไตยชุมชนจากฐานราก

2.3.4 พัฒนาความรู้ และทักษะการทำงานอย่างต่อเนื่องให้แก่แกนนำทั้งเก่าและใหม่

2.3.5 ค้นหาแกนนำหรือผู้ก่อการดี ที่มีจิตอาสา มีวิสัยทัศน์

2.3.6 จัดกลไกการทำงานร่วม แบ่งบทบาทการทำงานตามความถนัด

ความรับผิดชอบ

2.4 การจัดทำและบริหารแผนการพัฒนา

2.4.1 กำหนดทิศทาง เป้าหมายร่วม ตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการจัดการตนเองของ
ชุมชนท้องถิ่น

2.4.2 กำหนดยุทธศาสตร์หรือประเด็นหลักในการขับเคลื่อนสู่การจัดการตนเอง

2.4.3 แต่ละกลุ่ม/องค์กร จัดการงานปัญหาและงานพัฒนาพื้นฐานในพื้นที่
ของตนเอง โดยมีการกำหนดปัญหาร่วม/ปัญหากลาง ซึ่งทุกกลุ่ม/ทุกองค์กรต้องร่วมกันจัดการ
อย่างเป็นขบวนการ

2.4.4 ใช้ฐานงานพัฒนาเดิมในการต่อยอดหรือแก้ไขปัญหาลักษณะต่อเนื่อง
ขยายผลสู่การพัฒนาด้านอื่น โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

2.4.5 ใช้ระบบความสัมพันธ์ดั้งเดิม มีความคุ้นเคย ใกล้ชิด ความสัมพันธ์ทาง
เครือญาติ ความไว้วางใจ การเกื้อกูล ช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน

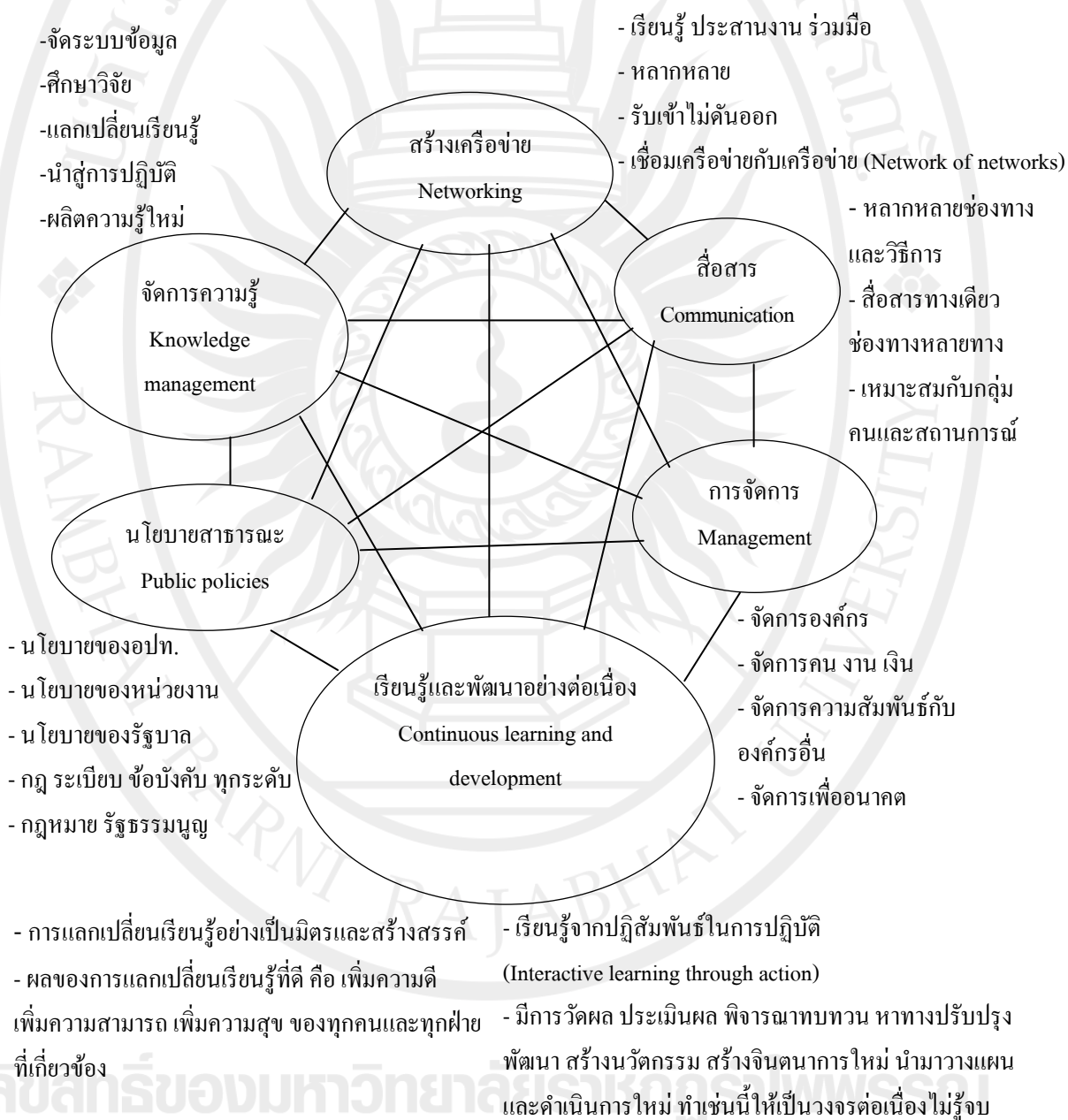
2.4.6 ขับเคลื่อน ปฏิบัติการจริงในระดับพื้นที่ ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อ
ใช้เป็นพื้นที่ถ่ายทอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขยายผล

2.4.7 กิจกรรมการพัฒนาต้องตอบสนองปัญหาความต้องการ ทุกคนได้รับ
ประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกัน อย่างทั่วถึง ครอบคลุม ทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.4.8 ประสาน จัดระบบและบทบาทการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี ท้องถิ่น
 ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (อัมพร แก้วหนู. 2554 : 5)

3. ปัจจัยสำคัญสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ประธานมูลนิธิหัวใจอาสา ได้นำเสนอแนวทางสร้าง
 ขบวนการทางสังคมเพื่อสนับสนุนการสานพลังชุมชนท้องถิ่นและภาคีสู่การจัดการตนเอง ดังนี้
 (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). ออนไลน์. 2554)

ภาพประกอบ 11 หกเหลี่ยมสร้างขบวนการทางสังคม

ที่มา : สมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชน. 2554 : 15

เงื่อนไขที่นำไปสู่ตำบล/เมืองจัดการตนเอง

1. การใช้ฐานทุนทางสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน การฟื้นฟูระบบคุณค่าเดิม/ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในพื้นที่ พัฒนาประยุกต์ใช้กับปัจจุบัน รวมทั้งการเรียนรู้ เห็นตัวอย่างงานพัฒนาจากพื้นที่อื่น
 2. การใช้ปัญหาาร่วมของพื้นที่ ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบจากภายนอกเป็นเครื่องมือ ในการเชื่อมโยงคนในพื้นที่ให้ลุกขึ้นมาบริหารจัดการกับปัญหา เช่น ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาหนี้สินการไม่ได้รับสวัสดิการ การประกาศเขตป่าทับที่ทำกิน การได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ/เอกชน ฯลฯ
 3. การใช้ข้อมูล/การจัดทำข้อมูลเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน เช่น ข้อมูลบัญชีครัวเรือนข้อมูลแผนที่ทำมือ ข้อมูลในระบบ GIS การให้เด็ก/เยาวชนมีบทบาทในการจัดทำข้อมูลสืบค้นประวัติศาสตร์/ภูมิปัญญา/แผนที่ ฯลฯ
 4. การใช้การตั้งเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน วิสัยทัศน์ การพัฒนาของตำบล แผนพัฒนาชุมชนตำบล การใช้ตัวชี้วัดการพัฒนาเป็นเครื่องมือในการติดตามผลการพัฒนา เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
 5. ฐานความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น ที่เห็นเป้าหมาย/สร้างเป้าหมายการพัฒนา ในพื้นที่ร่วมกัน แบ่งบทบาทกันทำงาน
 6. การมีสภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือร่วมกันสม่ำเสมอ กำหนดนัดหมายวันประชุมทุกเดือนชัดเจน ผู้เข้าประชุมนอกจากสมาชิกสภาแล้วเปิดกว้างให้ กลุ่มต่างๆ/หน่วยงานเข้าร่วมมีกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากประชุม
 7. การเปิดพื้นที่ให้ผู้รุ่นใหม่/เด็กเยาวชน ได้มีบทบาทในการทำงานพัฒนา เช่น การจัดให้มีผู้ประสานงานสวัสดิการชุมชน 1 : 50 คน ให้เด็กเยาวชนจัดเก็บข้อมูล ทำแผนที่ การเป็น กองเลขานุการงานชุมชน ผู้นำกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้รับผิดชอบ/ติดตามรายงานความคืบหน้างานพัฒนาในแต่ละด้าน
 8. ความสามารถในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกให้มาร่วมทำงาน/สนับสนุนการทำงาน สนับสนุนทรัพยากร/งบประมาณที่สอดคล้องกับงานของชุมชน ชุมชนสามารถบูรณาการงบประมาณจากแหล่งต่างๆ ให้เอื้อต่อการทำงานของชุมชน
4. ตัวชี้วัด ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
- 4.1 ด้านแผนการพัฒนาและการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
 - 4.1.1 มีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายและตัวชี้วัดร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 4.1.2 มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ทั้งระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว ครอบคลุมในทุกด้าน (สังคม เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ฯลฯ)

4.1.3 มีฐานข้อมูล ระดับครัวเรือน ชุมชน ตำบล จังหวัด เพื่อนำมาประกอบ การวิเคราะห์ จัดทำและติดตามผลการพัฒนา

4.1.4 คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ ดำเนินการ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

4.1.5 การกำหนดประเด็นปัญหาหลัก/เร่งด่วน/นำร่อง เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการ แก้ไขปัญหาร่วมกัน

4.1.6 มีการเชื่อมโยงจากประเด็นปัญหาหลัก ผู้จัดการปัญหาอื่น และการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นองค์รวม

4.1.7 มีรูปธรรมงานพัฒนาที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของคน ในชุมชนท้องถิ่น

4.1.8 มีรูปธรรมการจัดการปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยชุมชนเป็นแกนหลัก

4.1.9 คนเข้าร่วมกิจกรรมกรรมชุมชน การประชุม งานประเพณีต่างๆ มีมากขึ้น เรื่อยๆ องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

4.1.10 มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่หลากหลาย จำนวนสมาชิก ขององค์กรชุมชนมีมากและหลากหลาย

4.1.11 องค์กรชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมีความเข้มแข็งสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อน ของชุมชนในทุกด้าน

4.1.12 มีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างชุมชน/องค์กรชุมชนเป็นเครือข่ายระดับ ตำบล จังหวัด ภูมิภาค

4.1.13 มีสภาองค์กรชุมชนและเครือข่าย ครอบคลุมทั้งพื้นที่ เครือข่ายหรือ สภาองค์กรชุมชน คือ กลไกหลักในขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

4.1.14 ผู้นำที่มีทั้งความดี (มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความ ซื่อสัตย์ เสียสละ โปร่งใส ยึดหลักธรรมาภิบาล) และมีความสามารถในการทำงาน

4.1.15 มีการพัฒนาคนทำงานจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์งานพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น

4.1.16 คนในชุมชนท้องถิ่นต้องมีความเข้าใจและ เชื่อมั่นในแนวทางการดำเนิน ชีวิตแบบพึ่งตนเอง พร้อมทั้งจะร่วมกันกำหนดอนาคตของชุมชนท้องถิ่นร่วมกันอย่างเป็นอิสระ ภายใต้งานทางสังคม วัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

4.2 สุขภาพอนามัย

4.2.1 ครัวเรือนมีอาหารที่มีคุณภาพบริโภคอย่างเพียงพอตลอดปี

4.2.2 คนมีสุขภาพดีขึ้น จำนวนคนป่วยด้วยโรคร้ายแรงลดลง

4.2.3 ไม่มีการซื้อขายยาเสพติด ไม่มีคนติดยาเสพติดในชุมชน

4.2.4 มีระบบการดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนเอง โดยอาศัยหมอพื้นบ้าน พืชสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 การเมือง การปกครองและ การบริหารจัดการชุมชน

4.3.1 มีระบบข้อมูลพื้นฐานงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่เป็นปัจจุบัน ครอบคลุมทุกมิติ สามารถนำไปใช้ในจัดทำแผน จัดทำรายงาน ติดตามผลการทำงานพัฒนาได้

4.3.2 มีระบบการจัดการความรู้จากบทเรียน ประสบการณ์ ภูมิปัญญาของคนในชุมชนท้องถิ่น

4.3.3 มีศูนย์การเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานของชุมชน สามารถสื่อสาร สาธารณะและเผยแพร่ ขยายผลการทำงานไปยังที่อื่นๆ

4.3.4 มีระบบธรรมาภิบาลชุมชน การติดตามตรวจสอบ ความเปิดเผยโปร่งใส ในการบริหารงานขององค์กรต่างๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการตนเอง

4.3.5 มีระบบการประสานงาน การบริหารจัดการความขัดแย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้นำชุมชนหรือผู้นำระดับประเทศ ไม่ให้คนในชุมชนเกิดความขัดแย้ง แบ่งฝักแบ่งฝ่าย ตามผลประโยชน์ทางการเมือง

4.3.6 ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการทำงานของหน่วยงานในท้องถิ่น

4.3.7 มีกลไกการจัดการความขัดแย้งและกรณีพิพาทของชุมชนที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น

4.3.8 สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะของชุมชน ให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินการของโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนทุกโครงการ

4.4 การจัดความสัมพันธ์และสร้างร่วมมือกับหน่วยงานภาคี

4.4.1 หน่วยงานเข้าใจ ให้การยอมรับ เห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นแกนหลัก

4.4.2 มีการบรรจุแผนการพัฒนาของภาคประชาชน ในแผนยุทธศาสตร์จังหวัด หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น

4.4.3 หน่วยงาน/ภาคี หนุนเสริมการปฏิบัติการตามแผนการพัฒนาของภาคประชาชน

4.4.4 แผนการพัฒนาของภาคประชาชน ได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงาน ภาคีที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

4.4.5 มีความร่วมมือกันทำงานพัฒนาชุมชนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานสนับสนุนการพัฒนาทั้งรัฐและเอกชน

4.4.6 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ แผนงาน โครงการและนโยบายเพื่อสนับสนุนการทำงานตามแผนของชุมชน

4.5 ด้านที่ดินและที่อยู่อาศัย

4.5.1 คริวเรือนต่างๆ มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน มีสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินอย่างยั่งยืน

4.5.2 มีการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากที่ดินทั้งหมดของชุมชน โดยคณะกรรมการชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.6.1 ชุมชนมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่า ทะเล) ที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

4.6.2 คริวเรือนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาและได้ใช้ประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

4.6.3 มีแหล่งอาหาร แหล่งผลิตพลังงาน ที่เพียงพอต่อการบริโภคและการดำรงชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

4.6.4 มีการกำหนดระเบียบ กติกา กองทุนและมีคณะทำงานชุมชนในการดูแลรักษา เพื่อให้มีการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน

4.6.5 มีระบบการป้องกันและจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ (ภัยแล้ง น้ำท่วม หมอกควัน โรคระบาด ฯลฯ) คริวเรือนต่างๆ ไม่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยง

4.6.6 มีระบบบริหารจัดการขยะ น้ำเสียและมลพิษอื่นๆของชุมชนไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

4.7 ด้านเศรษฐกิจ การผลิตและการเกษตร

4.7.1 มีระบบการจัดการปัญหาหนี้สินให้ลดลง องค์กรชุมชนสามารถบริหารจัดการให้คริวเรือนต่างๆ มีภาระหนี้ลดลง พอเหมาะพอดีกับรายได้และสามารถนำเงินกู้ไปใช้เพื่อการลงทุนสร้างอาชีพ สร้างรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.7.2 คนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ คนไปทำงานนอกชุมชนมีน้อย

4.7.3 มีการเชื่อมโยงการผลิตและธุรกิจภายในชุมชนเข้าด้วยกันและเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชนอื่นๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนและพัฒนาระบบเศรษฐกิจพึ่งตนเอง

4.7.4 ชุมชนสามารถผลิตสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพเพื่อการอุปโภค บริโภค ภายในชุมชนหรือเชื่อมโยงระหว่างชุมชน

4.7.5 ชุมชนมีกองทุนหรือองค์กรการเงินเป็นของตนเองและมีการเชื่อมโยง กองทุนต่างๆ เพื่อผนึกกำลังในการแก้ปัญหาของชุมชน กำไรขององค์กรการเงินนำมาใช้เพื่อ สวัสดิการชุมชนหรือสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ

4.7.6 เงินออมของสมาชิกในชุมชนเพิ่มมากขึ้น มีการใช้เงินเพื่อกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อครัวเรือนและชุมชนอย่างแท้จริง

4.7.7 ระบบการเกษตรของชุมชนเป็นระบบการเกษตรแบบยั่งยืนที่อาศัยปัจจัย การผลิตภูมิปัญญาและพืชพันธุ์ท้องถิ่น ลดการพึ่งพิงภายนอกให้มากที่สุด เป็นระบบที่ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค

4.7.8 เป้าหมายหลักของระบบการเกษตร คือ การพึ่งตนเองด้านอาหารของชุมชน ที่เหลือจึงเสนอขายต่อตลาดภายนอก

4.8 ด้านสังคม

4.8.1 มีการจัดสวัสดิการชุมชน ดูแลคนในชุมชน ครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย และ คนด้อยโอกาส ตั้งแต่เกิดจนตาย มีประเภทสวัสดิการครอบคลุมกว้างขวางตามความจำเป็นของ ชุมชน

4.8.2 ชุมชนมีทุนทางสังคมที่หลากหลายมากกว่าทุนที่เป็นตัวเงิน ทุนทาง ทรัพยากร ทุนภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ฯลฯ

4.8.3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการศึกษาของท้องถิ่น มีหลักสูตร ท้องถิ่นที่สืบทอดค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนท้องถิ่นเอง รวมทั้งการจัดการศึกษา ตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นเอง

4.8.4 สามารถรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น ได้ใช้วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นแขนงต่างๆ มาประยุกต์ใช้สนับสนุนการพัฒนาชุมชน

4.8.5 คนในชุมชนมีความสุขในการดำรงชีวิต คนทุกศาสนา ทุกกลุ่มวัฒนธรรม ทุกเพศ ทุกวัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4.8.6 เกิดความรู้สึกรัก ห่วงแหน เป็นเจ้าของชุมชน มีระเบียบ/กติกาหรือ “ธรรมนูญชุมชน” เพื่อการอยู่ร่วมกัน สามัคคีและความผูกพันช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

4.8.7 ชุมชนมีช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับชุมชนทั้งเป็นการสื่อสารภายใน ชุมชนและสื่อสารกับสาธารณะ โดยชุมชนเป็นเจ้าของและบริหารจัดการ

4.8.8 มีแหล่งการศึกษาหาความรู้สาธารณะของชุมชนเช่นห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์อินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ เพื่อให้สมาชิกชุมชนสามารถศึกษาหาความรู้และรับข่าวสารจากภายนอกได้หลากหลายตามความสนใจ

4.8.9 ชุมชนมีแหล่งนันทนาการ มีพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการกีฬา มีสื่อที่มีคุณภาพ ทั้งสื่อพื้นบ้านและสื่อสมัยใหม่ที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับสังคม

4.8.10 ไม่มีแหล่งอบายมุข คนติดอบายมุขน้อย

4.8.11 หญิง -ชาย มีบทบาทในองค์กร ในกระบวนการพัฒนาและในการเป็นผู้นำในระดับต่างๆในสัดส่วนที่ใกล้เคียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวรรณิ อัยรังษณัฐกุล (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ทักษะคติของสมาชิกองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองของประเทศไทย ในปัจจุบัน โดยผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นเห็นว่าลักษณะการปกครองของไทยในปัจจุบัน มีการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อแยกเป็นประเด็นพบว่า กรณีหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยภาพรวมในประเด็นนี้ ค่าเฉลี่ยยังอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางในการกระจายอำนาจ ด้านภารกิจและอำนาจหน้าที่ พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นเห็นว่าภารกิจการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเหมาะสม องค์กรปกครองท้องถิ่นมีความสามารถในการดำเนินการกิจดังกล่าว รวมทั้งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นความคิดเห็นต่อแนวทางการกระจายอำนาจด้านการเงิน การคลัง งบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคลพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.95 และ 2.96 ตามลำดับ

สิริพัฒน์ ลากจิตร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์กร (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามด้วย การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้าน

บุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ ความสามารถ กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ อบต.ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน สำหรับตัวแบบการตัดสินใจ พบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม มีการตัดสินใจแบบมีเหตุผล มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ การตัดสินใจแบบผสม การตัดสินใจแบบกลุ่ม ตัวแบบผู้นำ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป และท้ายสุดเป็นตัวแบบถึงขะ สาเหตุที่คนตัดสินใจไม่เข้ามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยด้านบุคคล คือ ในเรื่องการศึกษา ความรู้ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรือปมของประชาชนที่คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกัน ส่วนปัจจัยด้านองค์กร เป็นปัญหาความโปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลของอบต. เมื่อวิเคราะห์ปัจจัย พบว่าการมีส่วนร่วมมีปัจจัยสำคัญ คือ ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การดำเนินงานของ อบต. และการเป็นเพศชาย

หิรัญญู หิรัญญูพิพัฒน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น : ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ข้อจำกัดเรื่องสมาชิกสภาองค์กรชุมชนต้องปราศจากการเมือง แทรกแซง ทำให้ขาดบุคลากรในการบริหาร เนื่องจากในท้องถิ่นบุคคลที่มีศักยภาพความเป็นผู้นำ นั้นมีน้อยและส่วนใหญ่เข้าไปเป็นผู้นำในระบบการเมือง ทำให้สภาองค์กรชุมชนขาดผู้นำหรือตัวแทนชุมชน ประชาชนในชุมชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อกรนำนโยบายไปปฏิบัติได้ การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติ ยังไม่เห็นผลชัดเจนเนื่องจากใช้ได้เพียง 1 ปี รัฐกระจายอำนาจให้สภาองค์กรชุมชนบริหารจัดการ แต่รัฐไม่ได้กำหนดงบประมาณให้ ทำให้สภาองค์กรชุมชนต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยทุนของตนเอง และขอความร่วมมือจากเครือข่ายภายนอก สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองสาหร่ายยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนหลัก ทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ทางชุมชนต้องการยังไม่ครอบคลุมครบทุกด้าน

สำหรับกระบวนการ และขั้นตอนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 รัฐตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนแต่การพัฒนาประเทศที่ผ่านมานั้นแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวมองข้ามความเป็นเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนทำให้ขาดความสมดุลจึงส่งผลให้สังคมอ่อนแอ แต่ยังมีอีกหลาย

ชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณี วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเป็นทุนทางสังคม ผสานกับเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ที่เป็นวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาสู่ชุมชน แล้วกำหนดแผนแม่บทชุมชนที่ยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง เน้นประชากรในชุมชนเป็นศูนย์กลางและมุ่งสู่เศรษฐกิจแบบพอเพียงและยึดหลักการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นฐานในการพัฒนาและสามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน กลายเป็นชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการดังกล่าวได้รวมตัวกันเพื่อยกร่างพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน เพื่อให้มีกฎหมายที่จะช่วยหนุนเสริมรับรองสถานภาพ มีสถานะที่เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนและมีการดำเนินการขับเคลื่อน ผลักดันร่วมกัน โดยมีแกนนำชุมชนเครือข่ายองค์กรชุมชนและภาครัฐ ท้ายที่สุดที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติประกาศใช้เป็นกฎหมายอย่างเป็นทางการ

สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองสาหร่ายประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ที่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนกำหนดไว้ ด้วยองค์ประกอบสำคัญสองส่วนคือ ผู้นำ เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ว่าจะต้องทำอะไรให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยวิเคราะห์ถึงจุดศูนย์กลางของการพัฒนาได้ดังนี้ ประการแรก ด้านประชากร วิเคราะห์ศักยภาพของประชากรในชุมชนแล้วดึงมาใช้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน สามารถสร้างค่านิยมใหม่ปลูกจิตสำนึก 4 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตรวจสอบให้เกิดแก่ประชาชนในชุมชนได้ประการที่สอง ด้านทรัพยากร วิเคราะห์ถึงความมีจำกัดของทรัพยากรในพื้นที่ที่ต้องใช้อย่างเป็นประโยชน์สูงสุด ประการที่สามด้านการก่อมลพิษ วิเคราะห์ถึงการรักษาทรัพยากรที่มีอยู่เดิมและเกิดขึ้นใหม่ให้ใช้ได้ยาวนาน ๆ ประการที่สี่ ด้านการติดต่อประสานงาน ผู้นำมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายองค์กรภายนอกให้สนับสนุน ส่งเสริมและร่วมพัฒนาชุมชนได้ ประชาชนในชุมชนมีความเป็นประชาธิปไตย คือมีอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นในเรื่องความสามัคคีและมีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับการใช้เวทีกลางในการแก้ปัญหา เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาด้วยการร่วมออกความคิดเห็นและลงขันทามติในประเด็นต่าง ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติที่จะมีผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนก็อยากเป็นส่วนหนึ่งที่จะร่วมพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญและมีความสุข ดังนั้นบทบาทของการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยมีศูนย์เรียนรู้ระดับตำบลที่ประชาชนในชุมชนร่วมกันกำหนดแผนแม่บทชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนา ด้วยเหตุผลว่าสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชนที่ยังด้อยอยู่ทั้งทางสุขภาพร่างกาย ฐานะทางสังคมและจิตใจให้ดีขึ้น โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลหนองสาหร่ายเป็นเวทีกลางในการประชุม สัมมนา เป็นเวทีที่กระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนที่จะได้รับผลของการพัฒนานั้นโดยตรงมีจิตสำนึกร่วมกันถึงความเป็นเจ้าของชุมชน ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมริเริ่ม และ

ร่วมกำหนดแผนแม่บทของชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการในด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สอรัฐ มากบุญ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาองค์กรชุมชนเป็นงานยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน และองค์กรชุมชนให้สามารถจัดการดูแลตนเองบนหลักของการพึ่งตนเอง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับวัฒนธรรมการคิด การทำงานขององค์กรชุมชนที่ได้รับการอุปถัมภ์จากราชการ ท้องถิ่น ที่มีแนวคิด การทำงานในรูปแบบของการรวมอำนาจ และอาสาทำงานให้ประชาชนชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แม้จะเป็นที่ประจักษ์ว่าระบบดังกล่าวขาดคุณภาพและประสิทธิภาพ สภาองค์กรชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำเสนอรูปแบบ ระบบ และวิธีการจัดการงานพัฒนาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 ได้เนื่องจาก พ.ร.บ.ดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ ภาวการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ยังขาดความเข้าใจและยึดติดกับกระบวนการพัฒนาตามแบบที่ดำเนินการอยู่เดิม จึงมีความจำเป็นที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนจะต้องผนึกกำลังในการสรรค์สร้างสภาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็งมีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังหลักในการพัฒนาประเทศต่อไป

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2553 : 119 - 121) ได้วิจัย เรื่อง กระบวนการจัดการชุมชนเข้มแข็ง : รูปแบบปัจจัยและตัวชี้วัด ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการที่สำคัญ 7 ประการที่ก่อให้เกิดศักยภาพของการพัฒนาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง คือ

- 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) กระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้
- 3) กระบวนการฟื้นฟู ผลิตซ้ำและสร้างใหม่
- 4) กระบวนการใช้สิทธิชุมชนและข้อบัญญัติของชุมชน
- 5) กระบวนการตัดสินใจร่วมกันของชุมชน
- 6) กระบวนการของเครือข่ายการพัฒนา
- 7) กระบวนการด้านการจัดการตนเอง

ผลการศึกษาตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง พบว่ามีประโยชน์ 6 ประการ ในการพัฒนาชุมชน คือ

- 1) การนำตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งมาเป็นเป้าหมายหรือทิศทางในการดำเนินงาน
- 2) การนำตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้และประเมินผลตนเอง
- 3) การนำตัวชี้วัดเป็นสิ่งที่ทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมให้มองเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน
- 4) การใช้ตัวชี้วัดมาเป็นกระบวนการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพให้กับชุมชน

5) การใช้ตัวชี้วัดเป็นกระบวนการเพื่อถักทอความสัมพันธ์ของคนในชุมชนก่อให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

6) การใช้ตัวชี้วัดเป็นกระบวนการสร้างแนวทางใหม่ในการประเมินผลงานพัฒนา ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเป็นการประยุกต์ใช้ทั้งในระดับนโยบายและในระดับชุมชน

ส่วนผลเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบตัวชี้วัดการจัดการชุมชนเข้มแข็งในระดับชุมชนพบว่า มีรูปแบบตัวชี้วัดที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1) ด้านเศรษฐกิจมีตัวชี้วัดย่อย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ การผลิตและการบริโภคในชุมชน กลุ่มกิจกรรม ทางเศรษฐกิจในชุมชน การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของชุมชน

2) ด้านสังคมและองค์กรชุมชน มีตัวชี้วัดย่อย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การจัดการและการบริหารองค์กรชุมชน ความสัมพันธ์ภายในองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

3) ด้านวัฒนธรรมและการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดร่วม 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน การจัดการตนเองทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเอง โดยเน้นไปที่การศึกษาองค์ประกอบของการพึ่งตนเอง 3 ด้าน และเป็นระดับปัจเจกบุคคล การพึ่งตนเองมีความครอบคลุมในเรื่องของความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคงสมบูรณ์ เช่น สามารถแยกตัวออกมาอยู่ต่างหากจากพ่อแม่ มีความมั่นคงในชีวิต สามารถเลี้ยงตนเองได้ ตัดสินใจในเรื่อง สำคัญ ๆ ได้เองหรือสามารถขอคำแนะนำของผู้อื่นมาประกอบในการตัดสินใจของตน ซึ่งผลการวิจัยต่างจากทฤษฎีการพึ่งตนเองของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้กล่าวว่าทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชน จะต้องมีการพึ่งตนเองได้ 5 ด้านด้วยกัน คือ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี โดยการรู้จักใช้เครื่องมือ เครื่องจักรกล ทั้งที่เป็นเทคโนโลยีใหม่และดั้งเดิมอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า พึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ คือ การที่ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงในชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้อย่างประหยัด รวมทั้งการอนุรักษ์ให้ทรัพยากรธรรมชาติคงอยู่ต่อไป พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ คือ การมีสภาพจิตใจที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ การโลก โกรธ หลง อยากได้ สิ่งที่เกิดกำลังความสามารถของตน

และพึ่งตนเองได้ทางสังคม คือ การที่คนในชุมชนมีการรวมตัวกันด้วยความสามัคคี มีผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถนำชุมชนของตนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะวิจัยภาคกลาง (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนภาคกลางตอนบนและตะวันตก ในพื้นที่ตำบล 5 พื้นที่ ประกอบด้วย ต.ช่องสาธิตา ต.หนองประจักษ์ จังหวัดกาญจนบุรี ต.ศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตำบลบ้านใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และตำบลสุขฤทัย จังหวัดอุทัยธานี พบว่า กระบวนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ แกนนำ ที่มีวิถีคิดกับการแก้ไขปัญหาชุมชน มีการกำหนดเป้าหมายร่วม มีรูปธรรมในการประเดิมของตำบลและศักยภาพของชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นในการทำงานสภาองค์กรชุมชนในลักษณะ 3 ขา คือ ชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น และมีภาคีภายนอกเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้และยกระดับการแก้ไขปัญหาจากคน คริวเรือน ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และนำไปสู่การพัฒนาในระดับจังหวัดและชาติต่อไป

นิภาภัทร เกสรมาศ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชนตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า การก่อเกิดและจัดตั้งริเริ่มจากกลุ่ม องค์กรภาคประชาชน กำนันและผู้ใหญ่บ้านเทศบาลตำบลปริก และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยมีที่มา 4 ประการ คือ นโยบายของเทศบาลตำบลปริก การประสานงานและผลักดันของภาคประชาชนด้วยตนเอง สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) การอนุวรรคตาม พรบ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 บทบาทการทำงาน จัดเวทีประชุมประจำเดือน เพื่อปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมสาธารณะกับภาครัฐ จัดทำข้อมูลพื้นฐานและปัญหาต่างๆ ข้อมูลกลุ่มองค์กร กลุ่มกิจกรรม กลุ่มอาชีพ พัฒนาศักยภาพแกนนำชาวบ้าน และเยาวชน พัฒนางานเดิมของกลุ่ม / องค์กรอย่างต่อเนื่อง การแก้ปัญหาหาเสพติด จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง สร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชุมชนแบบชาวบ้าน ผลการทำงานทำให้กลุ่ม องค์กรประชาชน มีความเข้มแข็งขึ้น คนในชุมชนได้มีประสบการณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง และยกระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชน ประเด็นที่เป็นปัญหา และจุดอ่อน ประการที่สำคัญได้แก่ ความจำเป็นต้องพัฒนาเพิ่มเติมในเรื่องภาวะผู้นำของแกนนำ การปลูกจิตสำนึกในเรื่องการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมของประชาชน

สุธิดา บัวสุขเกษม (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย แนวทางการพัฒนาบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาตำบลหนองประจักษ์ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 - 59 ปี ศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป มีรายได้ อยู่ระหว่าง 2,501 - 5,000 บาท ต่อเดือน เข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม และเข้าร่วม

สภาองค์กรชุมชนตำบลในบทบาทของสมาชิกองค์กรชุมชนตำบล ทั้งนี้มี ๒๒ หน่วยงานประจำเป็นแกนหลัก ในการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องสภาองค์กรชุมชน ส่วนบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนนั้น สภาฯ มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของประชาชนและปัญหาพร้อมแนวทางการแก้ไขต่อหน่วยงานในท้องถิ่นมีมากที่สุด ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ การสร้างความเข้าใจให้คนในตำบลยอมรับสภาองค์กรชุมชน และพบว่าแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานที่ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนมากที่สุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณในการทำงานด้านสภาองค์กรชุมชนตำบล

โกวิท พวงงาม (2554 : 43) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด หลักการ สภาพการดำรงอยู่ การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน พบว่า ประการแรก ปัญหาด้านการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในความไม่เข้าใจ ระเบียบกฎเกณฑ์ การจัดตั้งเพื่อการจัดตั้งชุมชนและสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยเฉพาะขั้นตอนการจัดตั้ง ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสภาองค์กรชุมชน ที่ผู้นำชุมชนทุกกลุ่มต้องประชาสัมพันธ์ในกลุ่ม องค์กรชุมชนทุกกลุ่มทราบ นอกจากนี้ยังพบว่า ประเด็นการริบเร่งการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนในตำบลในบางพื้นที่ ทำให้การปฏิบัติการตามหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนตำบลทำได้น้อย ทั้งในแง่การจัดให้มีเวทีที่ปรึกษาหารือกันของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐทำได้น้อย ปัญหาด้านกฎระเบียบที่เกิดขึ้นในการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้าน และตัวแทนกลุ่มองค์กรเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชนตำบล ทำให้สมาชิกที่มีความรู้สึกถึงการมี ระบบตัวแทน ซึ่งอาจขัดกับหลักการของการทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลที่ต้องทำให้ทุกคนในตำบลมีส่วนร่วมถือเป็นประชาธิปไตยชุมชน ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ ในการดำเนินงานและการเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชนตำบลเมื่อกลายเป็นองค์กรที่มีกฎหมายรับรอง โดยส่วนใหญ่จึงมักคิดถึงเรื่องงบประมาณในการขับเคลื่อน แม้จะมีประเด็นในการให้สภาองค์กรชุมชนตำบลแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐซึ่งสภาองค์กรชุมชนบางแห่งมีข้อจำกัดจึงทำให้ดูเหมือนว่างบประมาณไม่มี ก็ไม่สามารถขับเคลื่อนงานในระดับตำบลได้ดีเท่าที่ควร เพราะสภาองค์กรชุมชนเป็นเรื่องใหม่ จะมีก็แต่ตำบลที่เข้มแข็งแล้วเท่านั้นที่คิดว่าเรื่องเงินเป็นเรื่องรอง มีการระดมทุนตัวเองในตำบลได้ แต่สำหรับตำบลที่ยังไม่เข้มแข็งและเข้าใจเรื่องสภาองค์กรชุมชนตำบลมากพอ เงินยังคงเป็นเรื่องที่ต้องสนับสนุนให้งานขับเคลื่อนไปได้ และปัญหาด้านความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบปัญหาด้าน

ความสัมพันธ์ ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเข้าใจร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลถึงบทบาทภารกิจของสภาองค์กรชุมชน เช่น ในเรื่องของการจัดทำแผนพัฒนาของชุมชน ที่ตั้งจากสภาองค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล ยังขาดการประสานงานกันในการจัดทำแผนร่วมกัน ตลอดจนยังไม่มีการผลักดันแผนของสภาองค์กรชุมชนเข้าสู่การจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างชัดเจนเท่าที่ควร

ชลิ ไพบุลย์กิจกุล และเบ็ญจมาศ ไพบุลย์กิจกุล (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการป่าชายเลนสนามไชย จังหวัดจันทบุรี ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 40 ปีขึ้นไป มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ทศนคติเกี่ยวกับป่าชายเลนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ป่าชายเลนมีความสำคัญต่อชีวิต เพราะเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายฝั่ง ผู้ตอบแบบสอบถาม ต่อสภาพชายเลนสนามไชย พบว่า ป่าชายเลนมีพื้นที่ลดลง แต่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชายเลน ควรส่งเสริมการนำปรัชญาการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนสนามไชย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี” กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จะใช้กรณีศึกษาเชิงผสมผสาน (Mixed Model) ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดวิธีการดำเนินงานวิจัยใน 2 หัวข้อหลัก

1. การวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 การกำหนดประชากร
 - 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ
 - 2.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม
 - 2.3 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงสำรวจ

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 10 อำเภอ โดยใช้วิธีการหาข้อมูลแบบ การอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus-Group Discussion) เป็นการอภิปรายโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพเดียวกัน เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันตามแนวอภิปรายกลุ่ม ผู้ที่จะใช้ในการอภิปรายเฉพาะกลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 51 สภาฯ คือ

อำเภอแหลมสิงห์มีการจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลบางกะไชย
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลพลั่ว
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองน้ำเค็ม
4. สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะเปริด

5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลหนองซิม
6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลปากน้ำแหลมสิงห์
7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบางสระเก้า

อำเภอท่าใหม่มีการจดทะเบียนจัดตั้ง 12 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลสองพี่น้อง
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลโขมง
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลรำพัน
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตะกาดแก้ว
5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลพลอยแหวน
6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขายายศรี
7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทุ่งเบญจา
8. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลคลองขุด
9. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลลิพยา
10. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขาวัว
11. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบ่อพุ
12. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขาแก้ว

อำเภอขลุงมีการจดทะเบียนจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตะปอน
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบ่อ
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวันยาว
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังสรรพรส
5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตรอกนอง
6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลซึ้ง
7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบางชัน

อำเภอเมืองมีการจดทะเบียนจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตลาด
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเกาะขวาง
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลพลับพล
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวัดใหม่
5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลท่าช้าง

6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลคลองนารายณ์

7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบางกะจะ

อำเภอนายายอาม มีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลกระแจะ

2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังใหม่

3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังโดนค

อำเภอโป่งน้ำร้อน มีการจัดตั้ง 2 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทับไทร

2. สภาก่อตั้งชุมชนเทศบาลตำบลโป่งน้ำร้อน

อำเภอสอยดาว มีการจัดตั้ง 4 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทุ่งขนาน

2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลปะตง

3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลสะตอง

4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทรายขาว

อำเภอมะขามมีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังแซ้ม

2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลท่าหลวง

3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลฉม้น

อำเภอเขาคิชฌกูฏมีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตะเคียนทอง

2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลคลองพลู

3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลจันทเขลม

อำเภอแก่งหางแมวมีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลพวา

2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลสามพี่น้อง

3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขาวงกต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย

แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้รูปแบบคำถามทั้งปลายปิด และปลายเปิด

1. องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย

องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี เช่น ความเป็นมา แผนยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางอาหาร ของสภาองค์กรชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรีจำนวน 51 สภาฯ

ตอนที่ 3 ผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี ของสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 5 แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี วิเคราะห์โดยวิธีการหาความเรียงและสรุปผล

2. วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เนื้อหา สำนวนภาษา และความเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเพิ่มเติม

2.2 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ดังภาคผนวก ก)

การทดสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบ เมื่อรับเครื่องมือกลับจากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อแก้ไขทั้งหมดมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3. ในการทดสอบความเที่ยง (Reliability) จะใช้การทดลองโดยไปเก็บแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ถึงประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2556
3. หลังจากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามเฉพาะที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์และนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคลจะใช้การนำมาแจกแจงความถี่ คำนวณค่าเป็นร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง
2. การวิเคราะห์ระดับผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี และปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ใช้ค่าเฉลี่ยซึ่งมีเกณฑ์วิเคราะห์ดังนี้ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. 2555 : 255)

เกณฑ์การให้คะแนนระดับของการมีผล	ระดับคะแนน
ระดับที่มีผลมากที่สุด	5
ระดับที่มีผลด้วยมาก	4
ระดับที่มีผลปานกลาง	3
ระดับที่มีผลน้อย	2
ระดับที่มีผลน้อยที่สุด	1

ในการตีความช่วงค่าเฉลี่ยจะแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 4.20 - 5.00	ถือว่า ระดับที่มีผลมากที่สุด
คะแนนระหว่าง 3.40 - 4.19	ถือว่า ระดับที่มีผลมาก
คะแนนระหว่าง 2.60 - 3.39	ถือว่า ระดับที่มีผลปานกลาง
คะแนนระหว่าง 1.80 - 2.59	ถือว่า ระดับที่มีผลน้อย
คะแนนระหว่าง 1.00 - 1.79	ถือว่า ระดับที่มีผลน้อยที่สุด

3. การทดสอบสมมติฐานจะทดสอบโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Person's Correlation) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลโดยใช้ฐานทางแนวคิดทฤษฎีต่อไป

การทดสอบสมมติฐานของตัวแปรกำหนดอันได้แก่ ประสิทธิภาพในการจัดประชุม ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัด และการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด โดยการหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการทดสอบจะใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ดังนี้ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. 2555 : 270)

ค่าสหสัมพันธ์**การตีความ**

0.01 - 0.25	มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำ
0.26 - 0.50	มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง
0.51 - 0.75	มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูง
0.76 - 1.00	มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงมาก
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์
(-0.01) - (- 0.25)	มีความสัมพันธ์เชิงลบระดับต่ำ
(-0.26) - (- 0.50)	มีความสัมพันธ์เชิงลบระดับปานกลาง
(-0.51) - (- 0.75)	มีความสัมพันธ์เชิงลบระดับสูง
(-0.76) - (- 1.00)	มีความสัมพันธ์เชิงลบระดับสูงมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัย มีดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ)
 - 1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach)

การวิจัยเชิงคุณภาพ**การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ**

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพในที่นี้จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยใช้ผู้ให้ข้อมูลหลักมาเสริมการวิเคราะห์กระบวนการส่งผลกระทบต่อให้เห็นชัดเจนขึ้นจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-Informants) ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญศักดิ์ บุญเรือง คณะทำงานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี
2. นางสาวอินทรี มาณะกุล ที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดจันทบุรี

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- μ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
σ แทน ส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N แทน จำนวนกลุ่มประชากร

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นตอนๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพบริบทของจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 5 ศึกษาแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพบริบทของจังหวัดจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรีเริ่มมีการตั้งเมืองครั้งแรกที่บริเวณหน้าเขาสระบาป ชนพื้นเมืองกลุ่มแรก ที่เรียกว่า “ชาวชอง” เข้ามาตั้งรกรากในราวพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งปัจจุบันผู้ที่สืบเชื้อสายชาวชอง

ดั้งเดิมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่บ้านคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ ในปี พ.ศ. 2200 จึงได้ย้ายมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านลุ่ม ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี หลังจากที่ถูกศรีอยุธยาเสียแก่พม่า จันทบุรีเป็นเมืองที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเมื่อครั้งยังเป็นพระยาวชิรปราการได้นำกำลังพลตีฝ่าวงล้อมพม่าออกมาทางทิศตะวันออก และยึดเมืองจันทบุรีไว้เป็นเวลา 5 เดือน เพื่อเป็นแหล่งสะสมเสบียงอาหารและลิ้มรส ก่อนนำกำลังพลกลับไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2310

ต่อมา พ.ศ. 2436 ฝรั่งเศสได้เข้ามายึดครองเมืองจันทบุรีไว้ยาวนานถึง 11 ปี จนไทยต้องยอมยกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศสเพื่อแลกเมืองจันทบุรีกลับคืนมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินขึ้นใหม่ เมืองจันทบุรีจึงมีฐานะเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบัน

จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6,338 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 3,961,250 ไร่ ด้านทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดตราดและอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดตราดและประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดระยองและอ่าวไทย มีแนวเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาประมาณ 86 กิโลเมตร และมีแนวชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 87 กิโลเมตร

ประชากรจังหวัดจันทบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555 รวมทั้งสิ้น 521,812 คน แยกเป็นชาย 256,690 คน เป็นหญิง 265,690 คน มีจำนวนครัวเรือน 207,743 ครัวเรือน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. ออนไลน์. 2556)

ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพของภาคนิพนธ์นี้จำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงสภาพบริบทที่เป็นฐานในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยขอเสนอสภาพบริบทของจังหวัดจันทบุรี ออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ
2. สถานการณ์ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต
3. สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. สถานการณ์เชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัดจันทบุรี
5. สถานการณ์ของสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรี

สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรี ในปี 2553 พบว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 80,734 บาทต่อปี เป็นลำดับที่ 6 ของภาคตะวันออก และเป็นลำดับที่ 42 ของประเทศ โดยทั้งจังหวัดมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 43,691.4 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรมากที่สุด ถึงร้อยละ 37.20 คิดเป็นมูลค่า 16,266.9 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาการขนส่ง การขายปลีกฯ ร้อยละ 16.40 คิดเป็นมูลค่า 7,163 ล้านบาท และสาขาการศึกษา ร้อยละ 7.20 คิดเป็นมูลค่า 3,146.3 ล้านบาท

อัตราการขายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 9.40 เศรษฐกิจสำคัญที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก. ออนไลน์. 2556) ได้แก่

1. ด้านอัญมณีและเครื่องประดับ จันทบุรี เป็นแหล่งเจียรไนพลอยที่สำคัญและยังคงมีเอกลักษณ์ของตนเองที่สามารถดำเนินธุรกิจได้อีกนาน เนื่องจากรู้วิธีการเพิ่มคุณค่าของอัญมณีที่ได้มาจากท้องถิ่นและจากต่างประเทศ ทำให้อัญมณีและเครื่องประดับมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัด

ในปัจจุบันชาวจันทบุรีส่วนหนึ่งที่แต่เดิมยึดอาชีพเจียรไนพลอยได้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจทำให้แรงงาน เจียรไนพลอยถูกเลิกจ้าง ก็หันไปประกอบอาชีพอื่นเช่นกัน รวมทั้งความรู้ด้านการออกแบบและขึ้นเรือนเครื่องประดับ การบรรจุภัณฑ์จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรด้านอัญมณีให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพสามารถสืบทอดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอัญมณีอย่างต่อเนื่องและเพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมอัญมณี เมื่อภาวะเศรษฐกิจที่จะฟื้นตัวในโอกาสต่อไป

แม้ว่า จังหวัดจันทบุรีจะมีชื่อเสียงด้านการเจียรไนพลอย แต่ก็ยังคงมีปัญหาสำคัญ ได้แก่ การรับรองมาตรฐานสินค้าและขาดการส่งเสริมการตลาดที่จะขยายตลาดเดิมและเจาะตลาดใหม่ที่จะเข้าถึงผู้ซื้อโดยตรง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรฐานพลอยไทย กำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับเพื่อให้สามารถกำหนดราคาและออกไปรับรองเป็นไปตามผลการตรวจวิเคราะห์ รวมทั้งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด เพื่อสร้างการรับรู้และยอมรับในมาตรฐานพลอยไทย

2. ด้านเกษตร จันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงในการผลิตสินค้าเกษตร เนื่องจากมีสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม จึงมีความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหารที่มีคุณภาพ มาตรฐานสากล ที่นอกจากจะใช้บริโภคภายในจังหวัดแล้ว ยังส่งออกต่างประเทศ ที่ถือได้ว่าเป็นครัวของโลกแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญของประเทศ ประกอบด้วย ทุเรียน เงาะ มังคุด ซึ่งในปี 2555 ปริมาณผลผลิตผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ทุเรียน 206,175 ตัน มังคุด 69,550 ตัน เงาะ 145,663 ตัน

สถานการณ์ผลผลิตผลไม้จังหวัดจันทบุรีปี 2556 พบทุเรียน เงาะลดลงจากปีที่แล้ว ขณะที่มังคุดและลองกองเพิ่มขึ้น จังหวัดเตรียมพร้อมวางแผนป้องกันผลผลิตสินค้าราคาตกต่ำ เน้นการกระจายสินค้าออกจากแหล่งผลิต รวมทั้งแปรรูปเพิ่มมูลค่า จากข้อมูลการคาดการณ์ผลผลิตผลไม้ของจังหวัดจันทบุรีในปี 2556 จากสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลไม้ส่วนใหญ่ ออกดอกสูงกว่าปีที่ผ่านมา เนื่องจากสภาพอากาศแปรปรวน ทั้งนี้ผลผลิตทุเรียนเบื้องต้นคาดว่าจะให้ผลผลิตประมาณ 172,401 ตัน เปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมามีผลผลิตประมาณ 140,300 ตัน มังคุด ในเบื้องต้นคาดว่าจะให้ผลผลิตประมาณ 82,830 ตัน

ขณะเดียวกัน ได้ตรวจพบสารเคมีตกค้างในร่างกายของเกษตรกรของจังหวัดจันทบุรี ถึงร้อยละ 19 - 20 ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ มาตรฐาน อาหารปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อให้สามารถจำหน่ายเพื่อการส่งออกได้เพิ่มขึ้น โดยพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานสากล (มาตรฐานฟาร์ม และมาตรฐานโรงงาน) รวมทั้งรณรงค์ส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้อย่างเพียงพอ จัดตั้งศูนย์ขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อถ่ายทอดให้มีการทำการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ตลอดจนการตรวจสอบรับรองคุณภาพไปยังต่างประเทศและจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อการเกษตร การวิจัยพันธุ์ การดูแล การเก็บเกี่ยว การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ขณะเดียวกันสนับสนุนการกระจายสินค้าออกนอกแหล่งผลิต ที่ผ่านตลาดกลางระดับจังหวัด/อำเภอ และสถาบันเกษตรกรให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ตามระบบ Logistic ทั้งด้านการรวบรวมผลไม้ คัดแยก บรรจุภัณฑ์และการขนส่ง ตลอดจนการสร้างตลาดใหม่รองรับในต่างประเทศ ประกอบด้วยประเทศยุโรป อเมริกา เอเชีย และอาเซียน โดยเฉพาะประเทศ กัมพูชา และเวียดนาม ตลอดจนตลาดปลายทางภายในประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนา เกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการตลาดค้าประชาชนสัมพันธ์เพื่อหาตลาดรองรับอย่างต่อเนื่องตามแผน ระยะยาว

ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ จังหวัดจันทบุรีประสบปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำเป็นประจำทุกปี สาเหตุเนื่องมาจากสินค้าทางการเกษตรเกือบทุกชนิดมี ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตช่วงระยะสั้น และมีอายุการเก็บรักษาหลังการเก็บเกี่ยวระยะสั้น เช่นกัน ก่อให้เกิดผลผลิตล้นตลาด รวมทั้งเกษตรกรขาดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการเกษตร ทำให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพ นอกจากนี้เกษตรกรยังไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาอีกด้วย

3. ด้านการท่องเที่ยว ถึงแม้จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่การพัฒนาส่งเสริมรูปแบบท่องเที่ยวใหม่ ๆ หรือสนับสนุนจุดขายแหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยว ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพ ยังมีดำเนินการน้อย จึงจำเป็นต้องพัฒนาและฟื้นฟู แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว มีความสะดวกในด้านการคมนาคมเข้าสู่ แหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงนิเวศ และเชิงเกษตรมากขึ้น เพื่อคง สภาพแวดล้อมที่สวยงาม ปราศจากมลพิษ อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอย่างยั่งยืน สิ่งสำคัญ จำเป็นต้องมีการตลาดและการประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนการจัด กิจกรรม การท่องเที่ยวที่จังหวัดได้หารือร่วมกับภาคเอกชนให้มีเทศกาลท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ตลอดทั้งปีอย่างต่อเนื่อง เน้นประชาสัมพันธ์จุดขาย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการ ให้บริการและมีการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดในทุกด้านควบคู่กัน ไป เพื่อเป็น

ข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ 2552 จังหวัดได้รับงบประมาณ ก่อสร้างท่าเทียบเรือเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการค้าทางเรือในภูมิภาค ซึ่งจะเป็นจุดขายที่โดดเด่น ซึ่งจังหวัดร่วมกับภาคเอกชนเร่งดำเนินการขับเคลื่อนให้ปรากฏเป็นรูปธรรมต่อไป

4. ด้านการค้าชายแดน จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่แนวชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา โดยมีจุดผ่านแดนบ้านแหลมและบ้านฝักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน เชื่อมโยงกับจังหวัดพระตะบองและกรุงไพลินของกัมพูชา จังหวัดจันทบุรีจึงมีศักยภาพในการพัฒนาการค้าการลงทุนและการเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ อีรวดี-เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง (ACMECS) รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายส่งออกผลไม้ไปกัมพูชาและเวียดนาม (โดยผ่านกัมพูชา) มีประมาณถึง 10% ของผลไม้ทั้งหมดของจังหวัด และมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากในปีงบประมาณ 2552 จังหวัดได้รับงบประมาณก่อสร้างโรงงานแปรรูปผลไม้ เพื่อการเก็บรักษาในพื้นที่ชายแดนบ้านแหลม ในการดำเนินการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ ACMECS ให้เป็นไปอย่างราบรื่นจำเป็นจะต้องดำเนินการส่งเสริมความสัมพันธ์โดยมีการไปมาหาสู่และมีกิจกรรมความร่วมมือด้านต่างๆ ร่วมกัน หนึ่งในปัจจุบันศูนย์บริหารราชการชายแดนบ้านแหลมเปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม 2552 เป็นต้นไป แต่เส้นทางคมนาคมระหว่างโรงงานแปรรูปผลไม้และศูนย์บริหารราชการชายแดนบ้านแหลม ซึ่งอยู่บนเส้นทางหลักเข้าสู่พื้นที่ชายแดนที่ผู้ประกอบการและรถขนส่งสินค้าจะต้องไปดำเนินการวิธี ที่ศูนย์บริหารราชการชายแดนยังมีสภาพที่ไม่เหมาะสม จำเป็นต้องพัฒนาเส้นทางดังกล่าว พร้อมทั้งพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจุดผ่านแดนต่างๆ ในจังหวัด เพื่อกระจายสินค้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันจะต้องพัฒนาระบบข้อมูลการค้าชายแดน และพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ

สถานการณ์ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

สถานการณ์ด้านสังคมและคุณภาพชีวิตในจังหวัดจันทบุรี สามารถแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก, ออนไลน์, 2556)

1. ด้านสาธารณสุข จังหวัดจันทบุรีมีสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ จำนวน 120 แห่ง เป็นโรงพยาบาล 14 แห่ง เป็นโรงพยาบาลรัฐ 12 แห่ง เอกชน 2 แห่ง สถานิอนามัย 106 แห่ง อัตราส่วนแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 2,888 คน ซึ่งดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ แพทย์ 1 คน ต่อประชากร 3,300 คน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของจังหวัดในการให้บริการทางสาธารณสุข ส่วนดัชนีที่อยู่อาศัย และการคมนาคม อยู่ในระดับสูง

2. ด้านสุขภาพอนามัย ผลการดำเนินพัฒนาสุขภาพประชาชนจังหวัดจันทบุรีในภาพรวมพบว่า ประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยมากขึ้นจากเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 9 ในปี 2549 เพศชาย มีอายุขัยเฉลี่ย 70.78 ปี เพศหญิง 78.70 ในปี 2550 เพศชายมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็น 73.08 ปี เพศหญิง 80.29 ปี อัตราเพิ่มประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี 2549 มีอัตราเพิ่มร้อยละ 0.86 และลดลงเหลือร้อยละ 0.78 พบว่า อัตราทารกตายคิดเป็น 5.12 ต่อเด็กเกิดมีชีวิตพันคน ไม่พบมารดาตาย ส่วนสาเหตุการตายมากที่สุด คือ มะเร็ง อัตรา 90.43 ต่อแสน สถานการณ์และแนวโน้มการเจ็บป่วย พบว่า กลุ่มโรคติดต่อและโรคเอดส์ มีแนวโน้มลดลง โรคติดต่อที่ยังเป็นปัญหาของพื้นที่ ได้แก่ โรคไข้เลือดออก อูจาระร่วงเฉียบพลันและมาลาเรีย ส่วนกลุ่มโรคไม่ติดต่อและโรคเรื้อรังที่สำคัญซึ่งมีสาเหตุจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม มีแนวโน้มลดลง อัตราป่วย ในปี พ.ศ. 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2551 พบว่า อัตราป่วยด้วยโรคหัวใจขาดเลือด ลดลงร้อยละ 97.47 และอัตราป่วยด้วยโรคมะเร็ง ลดลงร้อยละ 94.14 ปัญหาสุขภาพจิต พบว่า อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จคิดเป็นร้อยละ 8.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไม่เกินร้อยละ 6.30 ต่อแสนประชากร ปัญหาจากสารเคมีและโรคจากการประกอบอาชีพ พบว่า มีผู้ที่มีปริมาณสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในร่างกายระดับเสี่ยง และไม่ปลอดภัยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไม่ให้เกินร้อยละ 5 จากการตรวจเลือดวิเคราะห์หาปริมาณเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในประชาชนจังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2552 พบประชาชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงและไม่ปลอดภัยต่อสารเคมี ร้อยละ 24.14 , 19.69 และ 18.43 ตามลำดับ การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ จังหวัดจันทบุรีเริ่มดำเนินงานตามนโยบายสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ในปี 2544 ซึ่งพบว่ก่อนเริ่มนโยบายฯ ความครอบคลุมของการมีหลักประกันสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 70 ในปี 2552 พบว่า ประชาชนมีหลักประกันด้านสุขภาพ ร้อยละ 99.30

3. คุณภาพชีวิตของประชาชน ดัชนีคุณภาพชีวิต (HDI) ของจังหวัดจันทบุรีลดลงจากปี พ.ศ. 2548 เท่ากับ 0.717 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างดี สูง เป็นลำดับที่ 26 ของประเทศ เป็น 0.637 และเป็นลำดับที่ 45 ของประเทศในปี พ.ศ. 2550

4. ความต้องการพัฒนาด้านสังคม จากข้อมูลสถิติทางสังคม จังหวัดจันทบุรียังมีสถานการณ์การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและโรคที่มีสาเหตุจากพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เอดส์ อุบัติเหตุ ประชาชนมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้างในร่างกาย สังคมไม่ปลอดภัย ครอบครัวแตกแยก เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยง ค่านิยมสถาบันการศึกษา ลือและสังคมที่กระตุ้นให้เกิดค่านิยมทางวัตถุส่งผลกระทบต่อประชาชนในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน ดังนั้น จังหวัดจันทบุรีจึงมุ่งเน้นให้เกิด “เมืองจันทน์น่าอยู่” คือ ประชาชนจังหวัดจันทบุรีมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสร้างสุขภาพและลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาตลอดจนการเรียนรู้ สร้างความมั่นคงทางอาชีพที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นชุมชนเข้มแข็ง โดยมุ่งไปที่เยาวชน

เป็นสำคัญ พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การรักษาความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายแดน

ภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2555) มีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

1. ยกระดับการให้บริการและการทำงาน เพื่อตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อน หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

2. ปรับรูปแบบการทำงานให้มีลักษณะเชิงบูรณาการ เกิดการแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

3. มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง บุคลากรมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ คิดริเริ่ม เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ

4. สร้างระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี เกิดความโปร่งใส มั่นใจและสามารถตอบสนองได้ รวมทั้งทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อประชาชน และต่อสังคมโดยรวม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการ ดังนี้

4.1 พัฒนาบุคลากรทุกส่วนราชการในจังหวัดให้ทันสมัย ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานเชิงบูรณาการ และมีขีดความสามารถสูง สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

4.2 พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนรูปแบบต่างๆ ในลักษณะเชิงบูรณาการ **สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

จังหวัดจันทบุรีมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ร้อยละ 45.61 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดจันทบุรีได้ชื่อว่า พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งหนึ่งของประเทศ พื้นที่ป่าทั้งป่าบกและป่าชายเลนมีลุ่มน้ำสาขาย่อย 4 ลุ่มน้ำ ประกอบด้วย ลุ่มน้ำวังโตนด ลุ่มน้ำจันทบุรี ลุ่มน้ำเวฬุ และลุ่มน้ำโตนดเลสาป มีแร่ธาตุที่สำคัญได้แก่ ทรายขาว ดินขาว และหินอุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยมีปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก. ออนไลน์. 2556)

1. ปัญหาป่าไม้ ป่าสงวนถูกบุกรุกทำลายเพื่อการปลูกพืชอื่นๆ และการเลี้ยงกุ้ง ซึ่งมีการทิ้งร้างในเวลาต่อมา เนื่องจากราคาตกต่ำและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลที่ขาดการจัดการจัดระเบียบ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการดังนี้

1.1 จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและจัดทำผังเมือง

1.2 พัฒนาศูนย์ขยายผลการพัฒนาจากโครงการพระราชดำริที่จะให้ความรู้สร้างความตระหนักในคุณค่าทรัพยากรป่าไม้โดยปลูกจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ได้มีส่วนร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม ด้วยการปลูกป่า สร้างฝายต้นน้ำ ลำธาร การปลูกแฝกป้องกันการไหลของดิน ให้อุดมสมบูรณ์กลับคืนมา เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศที่เป็นบ่อเกิดความหลากหลายทางชีวภาพที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

1.3 เพิ่มมาตรการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกและลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่เขตรอยต่อ 5 จังหวัด อย่างต่อเนื่อง

1.4 สร้างแนวป้องกันไฟป่าเพื่อลดการสูญเสียพื้นที่ป่า โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมอาสาสมัครของเยาวชนในการพิทักษ์ป่า

2. ปัญหาน้ำกัดเซาะชายฝั่งทะเล ปัญหาน้ำกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่มีมากขึ้น เป็นเรื่องทางเทคนิคและใช้งบประมาณค่อนข้างสูง จึงควรให้หน่วยงานในส่วนกลางแก้ไขโดยเร่งด่วนด้วยการบูรณาการของหน่วยงานในส่วนกลาง ได้แก่ กรมทรัพยากรและชายฝั่งทะเล และกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนเมืองของทั้งประเทศ ควรให้หน่วยงานในส่วนกลางที่รับผิดชอบศึกษารูปแบบที่เหมาะสมชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยให้มีการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป็นไปอย่างคุ้มค่า

3. ปัญหาอุทกภัย จังหวัดจันทบุรี ประสบปัญหาอุทกภัยเป็นประจำทุกปี สาเหตุเกิดจากพื้นที่ป่าที่ลดน้อยลงจากการปรับเปลี่ยนไปเป็นสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับอ่างกักเก็บน้ำ และหนองน้ำที่มีอยู่จำนวนไม่มาก ทำให้มีพื้นที่ชุ่มชื้นที่จะชะลอและกักเก็บน้ำไว้ค่อนข้างจำกัด อีกทั้งบริเวณตัวเมืองในปัจจุบันมีการก่อสร้างรुक้าทางน้ำหลาก และมีการถมที่กีดขวางการระบายน้ำจากท่อลอดและสะพาน ทำให้ความสามารถในการระบายน้ำน้อยลงตามลำดับ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัญหาอุทกภัยจังหวัดรุนแรงขึ้น สรุปได้ดังนี้

3.1 การพัฒนาเมืองและเขตชุมชนเข้าไปใช้ประโยชน์ และกีดขวางทางระบายน้ำหลากและการลดสภาพเก็บกักน้ำของทุ่งสระบาปที่ทำหน้าที่เป็นแก้มลิงที่สำคัญในปัจจุบัน

3.2 สภาพดินเงินของแม่น้ำจันทบุรี โดยไม่ได้มีการขุดลอกหรือปรับปรุงร่องน้ำตั้งแต่สะพานบ้านลาวจนถึงปากแม่น้ำ และการสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำทั้งสองฝั่งแม่น้ำจันทบุรี

3.3 พื้นที่เสี่ยงต่อดินถล่ม และน้ำท่วมฉับพลัน บริเวณเทือกเขาภิรมภูฏองจะต้องดำเนินการแก้ไขมิฉะนั้นถ้าเกิดเหตุการณ์ดินถล่มขึ้นมาจะมีผลต่อสภาพน้ำท่วมด้านท้ายน้ำ

3.4 ปัญหาด้านอุทกภัย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตัวเมืองและชุมชนตอนล่างใกล้ชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่บริเวณเขตอำเภอเมืองจันทบุรี ซึ่งมีปริมาณฝนตกชุกในเขตลุ่มน้ำประกอบกับการระบายน้ำล่าช้า เนื่องจากคลองต่างๆ ดินเหนียวมีการขยายตัวของฝั่งเมือง และประสบกับอิทธิพลการหนุนของน้ำทะเล จะอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำจันทบุรี ซึ่งสภาพภูมิประเทศที่เอื้อให้มีปริมาณน้ำไหลหลากในลุ่มน้ำจันทบุรี ทำให้ประสบอุทกภัยรุนแรงในปี พ.ศ. 2542 ปี พ.ศ. 2546 และปี พ.ศ. 2549 โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองจันทบุรี (พื้นที่เศรษฐกิจ)

4. ปัญหากล้นแฉิ่ง จากข้อมูล ณ วันที่ 27 มีนาคม 2556 ของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี พบว่า จังหวัดจันทบุรี ได้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน ภัยแล้ง ไปแล้วทั้งสิ้น 9 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอขลุง โป่งน้ำร้อน มะขาม แก่งหางแมว เขาคิชฌกูฏ สอยดาว ท่าใหม่ นายายอาม และอำเภอเมือง คงเหลืออำเภอแหลมสิงห์ อำเภอเดียวที่ยังไม่ประกาศพื้นที่ประสบภัยแล้ง โดยทั้ง 9 อำเภอที่ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติภัยแล้ง มีทั้งสิ้น 46 ตำบล 447 หมู่บ้าน ประชาชนได้รับความเดือดร้อนประมาณ 50,000 ครัวเรือน 120,000 คน

สถานการณ์เชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัดจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรี ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (ปี พ.ศ. 2553-2556) โดยดำเนินการในการเตรียมจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของจังหวัด ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมกันให้ความคิดเห็นต่อจัดการทำร่างแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติการตามแนวทางที่ ก.น.จ. กำหนด ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ของจังหวัด ได้แก่ โอกาส และภัยคุกคามหรือข้อจำกัด และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของจังหวัด ได้แก่ จุดอ่อน จุดแข็งของจังหวัด เพื่อตอบคำถามว่า ปัจจุบันจังหวัดมีสถานการณ์อยู่ ณ จุดใด โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ซึ่งได้ข้อสรุปการวิเคราะห์ประเมินสถานะแวดล้อมของจังหวัดจันทบุรี ดังต่อไปนี้ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก. ออนไลน์. 2556)

1. สถานะแวดล้อมโดยรวม จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีสภาพภูมิประเทศและที่ตั้งได้เปรียบจังหวัดอื่นๆ กล่าวคือ ตั้งอยู่ในแนวเขตรอยต่อที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มประเทศอินโดจีน โดยผ่านประเทศกัมพูชา สภาพภูมิประเทศมีทั้งภูเขาและทะเล จึงมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งภูเขาและชายฝั่งทะเล พื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกไม้ผล จนสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดจันทบุรีเป็นอันมาก คือ ทุเรียน เงาะ มังคุด

สละ และพริกไทย เป็นต้น ตลอดจนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้งกุลาดำ เป็นต้น นอกจากนี้ จังหวัดจันทบุรียังเป็นแหล่งอัญมณี ที่มีชื่อเสียงโดยเฉพาะพลอยชนิดต่างๆ ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก และยังมีศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อีกจำนวนมาก มีชายทะเล และทำเทียบเรือสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการพัฒนาของจังหวัดจันทบุรียังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น ขาดการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ด้านการตลาดของสินค้าเกษตรและอัญมณี ขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ขาดการส่งเสริมและผลักดันเกษตรกรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ แหล่งท่องเที่ยวขาดการพัฒนา ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งการลงทุนของสังคมหรือของหมู่บ้านที่พึ่งตนเองได้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่มากนัก เป็นต้น

เมื่อนำเทคนิค SWOT Analysis มาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของจังหวัด พบว่า จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามของจังหวัด มีดังต่อไปนี้

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของจังหวัด จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของจังหวัด ได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 จุดแข็งของจังหวัด เป็นแหล่งผลิตผลไม้หลายชนิดและมีปริมาณผลผลิตมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ลำไย เป็นศูนย์กลางการค้าพลอยของประเทศและการปรับปรุงคุณภาพและการเจียรไนอัญมณี ทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวมีหลากหลายและสมบูรณ์ เช่น ภูเขา น้ำตก ทะเลการคมนาคมทางบกสะดวกไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีจุดเชื่อมโยงกับภาคอื่น ๆ และมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน อากาศดี เพราะไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดและพื้นที่ป่ามีมากจังหวัดเป็นเมืองน่าอยู่ ฯลฯ

2.2 จุดอ่อนของจังหวัด ขาดการบริหารจัดการด้านการตลาดสินค้าการเกษตร อัญมณี และบริการการท่องเที่ยว ขาดการบริหารจัดการน้ำที่เป็นระบบ เกิดน้ำท่วมในฤดูฝน ภัยแล้งในฤดูร้อน ส่งผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร แหล่งท่องเที่ยวขาดการพัฒนาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน การใช้สารเคมีในด้านการเกษตรและประมง ส่งผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ขาดการบูรณาการในการวางแผนและการดำเนินการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลไม้ล้นตลาดทำให้ราคาตกต่ำ ฯลฯ

3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

3.1 โอกาสของจังหวัด ตลาดทั้งในและต่างประเทศมีความต้องการผลไม้และน้ำผลไม้คุณภาพ (น้ำมังคุด) เช่น มังคุด ทุเรียน ลำไย จำนวนมาก เป็นโอกาสให้จังหวัดจันทบุรีผลิตให้เพียงพอ กับความต้องการของตลาด เครื่องสำอางการคมนาคมที่สะดวกทั่วถึง เป็นโอกาสในการติดต่อและทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา เวียดนาม จีน ตลาดทั้งในและต่างประเทศมีความ

ต้องการผลไม่สูญภาพ เป็นโอกาสในการการพัฒนาผลไม่สูญภาพ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มากขึ้น เป็นโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประชากรโลกมีความต้องการความสงบและปลอดภัย จันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีความปลอดภัย จึงเป็นโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในการท่องเที่ยวจันทบุรีมากขึ้น ชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความนิยมเครื่องประดับประเภทอัญมณีมากขึ้น เป็นโอกาสในการแปรรูปอัญมณี คนเอเชียนิยมซื้อพลอยจันทบุรี เป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพอัญมณี ฯลฯ

3.2 ภัยคุกคามของจังหวัด โครงการจัดสร้างศูนย์อัญมณีไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ทำให้เสียโอกาสในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางอัญมณี ฤดูระเบียบต่างๆ ของทางราชการที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้ขาดการบูรณาการการทำงานแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองได้ง่าย นำโรคมะเร็งต่อเข้ามาด้วย สร้างปัญหาด้านสุขภาพและด้านอาชญากรรมให้แก่คนจันทบุรี ปัญหาค่าเช่าที่ดินแพง การเมือง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว งบประมาณแผ่นดิน ในการสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและวิจัยลดลง เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบุคลากร การนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านในปริมาณมาก ทำให้ราคาผลผลิตภายในประเทศ/จังหวัด ตกต่ำ ฯลฯ

สถานการณ์ของสภาองค์กรชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรี

สภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 ซึ่งมีเจตนารมณ์และมุมมองว่า ชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแตกต่างกันตามภูมิภาค การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอประสบปัญหาความยากจน เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลายจนเสื่อมโทรมเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ การสร้างระบอบประชาธิปไตย และระบบธรรมาภิบาล ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนและประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น จึงเห็นสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2551 : 18)

จังหวัดจันทบุรี ได้จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลและเปิดประชุมครั้งแรก ในระดับจังหวัด เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2551 และได้เปิดเวทีประชุมระดับชาติสภาองค์กรชุมชนตำบล เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2552 โดยนายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นประธานในการเปิด

ประชุม ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ได้มีสถิติการจดทะเบียนจัดตั้ง
สภาองค์กรชุมชนตำบล ดังนี้ (ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี.
2555 : 18)

ปี 2551 จดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 10 สภา

ปี 2552 จดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 10 สภา

ปี 2553 จดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 2 สภา

ปี 2554 จดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 25 สภา

ปี 2555 จดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 4 สภา

ปัจจุบันนี้ สภาองค์กรชุมชนตำบลมี 51 สภา ครอบคลุม ทั้ง 10 อำเภอ มีจำนวน
กลุ่มองค์กรที่จดทะเบียนในสภาองค์กรชุมชนตำบลทั้งหมด 1,530 กลุ่ม มีสมาชิกสภาองค์กรชุมชน
ตำบล จากผู้แทนชุมชน 35,152 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 5 พฤศจิกายน 2555) โดยมีรายชื่อสภาและ
ประธานฯ แต่ละอำเภอ ดังนี้ (ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี.
2555 : 19)

1. อำเภอแหลมสิงห์มีการจดทะเบียนจัดตั้ง 7 สภา

สภาองค์กรชุมชนตำบลบางกะไชย ประธานสภา นายมนัส ชาวไชย

สภาองค์กรชุมชนตำบลพลี้ว ประธานสภา นายพะยอม วิสุทธีรัตน์

สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองน้ำเค็ม ประธานสภา นายประมวล ชูพงษ์

สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะเปริด ประธานสภา นางสิริมนต์ บุญพิทักษ์

สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองจิม ประธานสภา นายสนั่น ทองศรี

สภาองค์กรชุมชนตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ประธานสภา นายสิงหะ บุญไทย

สภาองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว ประธานสภา นายสมบุญ ใจชื่น

2. อำเภอท่าใหม่มีการจดทะเบียนจัดตั้ง 12 สภา

สภาองค์กรชุมชนตำบลสองพี่น้อง ประธานสภา นายคชภพ เกิดในมงคล

สภาองค์กรชุมชนตำบลโขมง ประธานสภา นางสาวรสสุคนธ์ ชลเขต

สภาองค์กรชุมชนตำบลรำพัน ประธานสภา นายชัยยนต์ ศรีลงรักษ์

สภาองค์กรชุมชนตำบลตะกาดเง้า ประธานสภา นายเกื้อ รื่นรัมย์

สภาองค์กรชุมชนตำบลพลอยแหวน ประธานสภา นายสมศักดิ์ หนูเลี้ยง

สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาบายศรี ประธานสภา นายกิตติภพ สายพานิช

สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งเบญจา ประธานสภา นางนิภา เจริญจิตร

สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองขุด ประธานสภา นายวันชัย กิจจาอาภา

- สภาองค์กรชุมชนตำบลลิพยา ประธานสภา นายประสงค์ ปิยามณต์
 สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาหัว ประธานสภา นายอดิษฐ์ แพทย์รัมย์
 สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อพุ ประธานสภา นางสาวมณีกาญจน์ อ่องโอกาส
 สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาแก้ว ประธานสภา นายวิศิษฐ์ พลฤกษ์พิทักษ์กุล
3. อำเภอขลุงมีการจัดแจ้งจัดตั้ง 7 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลตะปอน ประธานสภา นายไฉ กิจปรีชา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อ ประธานสภา นายมิตร ชูเพียร
 สภาองค์กรชุมชนตำบลวันยาว ประธานสภา นายปรีดา โภคพิพัฒน์
 สภาองค์กรชุมชนตำบลวังสรรพรส ประธานสภา นางจิรนนท์ มีพีชน์
 สภาองค์กรชุมชนตำบลตรอกนอง ประธานสภา นายประสูตร จิตรวิสูตรศรี
 สภาองค์กรชุมชนตำบลซึ้ง ประธานสภา นายสงัด เมธาวัน
 สภาองค์กรชุมชนตำบลบางชัน ประธานสภา นายไพริน โอพาร์ไพบูรณ์
4. อำเภอเมืองมีการจัดแจ้งจัดตั้ง 7 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลตลาด ประธานสภา นายประทีป เพ็ชรประเสริฐ
 สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะขวาง ประธานสภา นางวาริ เพศประเสริฐ
 สภาองค์กรชุมชนตำบลพลับพลา ประธานสภา นายธีระ วงษ์เจริญ
 สภาองค์กรชุมชนตำบลวัดใหม่ ประธานสภา นายชิต ศรีจันทร์
 สภาองค์กรชุมชนตำบลท่าช้าง ประธานสภา ผศ.ชาญศักดิ์ บุญเรือง
 สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองนารายณ์ ประธานสภา นายเฉลียว กิมศรี
 สภาองค์กรชุมชนตำบลบางกะจะ ประธานสภา นายสุบิน ฉายากุล
5. อำเภอนายายอามมีการจัดแจ้งจัดตั้ง 3 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลกระแจะ ประธานสภา นายสมศักดิ์ นพฤทธิ์
 สภาองค์กรชุมชนตำบลวังใหม่ ประธานสภา นายทะนง เห็นเจริญสุข
 สภาองค์กรชุมชนตำบลวังโตนด ประธานสภา นายระวิง เสมตฤกษ์
6. อำเภอโป่งน้ำร้อนมีการจัดแจ้งจัดตั้ง 2 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลทับไทร ประธานสภา ร.ต.ต.ประสงค์ คงอินทร์
 สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลโป่งน้ำร้อน ประธานสภา นายดุสิต จันท์แก้ว
7. อำเภอสอยดาวมีการจัดแจ้งจัดตั้ง 4 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งขนาน ประธานสภา นางบวรวรรณ ภูมิคำ

- สภาองค์กรชุมชนตำบลปะตง ประธานสภา นายเอนก กลิ่นพิกุล
 สภาองค์กรชุมชนตำบลสะตอน ประธานสภา นางไลไล คำป้อม
 สภาองค์กรชุมชนตำบลทรายขาว ประธานสภา นายฤทธิ์ บุญยก
8. อำเภอชะมามีการจัดตั้ง 3 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลวังแฉ่ม ประธานสภา นายรัชชัย ใจปลื้ม
 สภาองค์กรชุมชนตำบลท่าหลวง ประธานสภา นายประสาน วงศ์คำกำปั่น
 สภาองค์กรชุมชนตำบลฉมัน ประธานสภา นายศิริพงษ์ ศรีงาม
9. อำเภอเขาคิชฌกูฏมีการจัดตั้ง 3 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลตะเคียนทอง ประธานสภา นายรภัทร อุ่นใจ
 สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองพลู ประธานสภา นายสวัสดิ์ ขำเจริญ
 สภาองค์กรชุมชนตำบลจันทเขลม ประธานสภา นางวรรณศิริ รักแจ้ง
10. อำเภอแก่งหางแมวมีการจัดตั้ง 3 สภา
 สภาองค์กรชุมชนตำบลพวา ประธานสภา นายประทุม นิลบ่อ
 สภาองค์กรชุมชนตำบลสามพี่น้อง ประธานสภา นายประเสริฐ แทนทด
 สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาวงกต ประธานสภา นายมงคล แก้วศรีงาม

กระแสนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงมหภาค เริ่มรุกรานพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เห็นได้จากการเข้ามาศึกษาความเป็นไปได้ของพื้นที่จังหวัดจันทบุรีเพื่อจัดตั้งอุตสาหกรรมเหล็กขั้นต้น การเตรียมตัวของประเทศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของอาเซียน การถือครองที่ดิน ประชากรแฝง แรงงานต่างชาติ ฯลฯ ขณะที่สถานการณ์วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจันทบุรียังอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การมีอากาศที่บริสุทธิ์ การเป็นแหล่งผลิตพืชผลเกษตรกรรมที่ดีจังหวัดหนึ่งด้วยเหตุนี้จากการขับเคลื่อนของสมาชิกสภาองค์กรชุมชน จังหวัดจันทบุรี ที่เชื่อมร้อยสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบล เริ่มต้นตัว และใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่กลางในการจัดเวทีปรึกษาหารือ เชื่อมโยงประสานภาคีท้องถิ่น ท้องที่ กลุ่มองค์กร และหน่วยราชการในพื้นที่และนอกพื้นที่ ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เข้าร่วมเวทีสมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี และสมัชชาปฏิรูปประเทศไทย ตั้งแต่ ปี 2553 เรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน (ปี 2556) การเชื่อมร้อยกลุ่ม / องค์กรภาคีเครือข่าย จึงเริ่มต้นขึ้นผ่านกระบวนการต่างๆ ได้แก่ การจัดการประชุมฯ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการฯ / การประชุม เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดเวทีต่างๆ / การประชุมที่มิใช่การประชุมเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ก่อให้เกิดพลังการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่ายองค์กรในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เห็นพลังของ ขบวนการผู้คนที่มิจิตสาธารณะในการดำเนินงานฯ อาทิเช่น (สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี, 2555 : 1)

1. การแสดงเจตนารมณ์ในการคัดค้านการศึกษาความเป็นไปได้ของพื้นที่จังหวัดจันทบุรีเพื่อจัดตั้งอุตสาหกรรมเหล็กขั้นต้น ในปี 2553 ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี สื่อมวลชน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จนนำมาซึ่ง การลงนามในบันทึกความร่วมมือเพื่อยุติการศึกษาความเป็นไปได้ของพื้นที่จังหวัดจันทบุรีในการจัดตั้งอุตสาหกรรมเหล็กขั้นต้น เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2553 ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดจันทบุรี

2. การประกาศเจตนารมณ์การเลือกตั้ง 54 โดย สัมัชชาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี เมื่อ วันที่ 27 มิถุนายน 2554 ณ ห้องประชุม 4 ศาลากลางจังหวัดจันทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้ “บทเรียนจากการเลือกตั้งในหลายครั้งที่ผ่านมา เสียงของประชาชน คนจน ผู้ยากไร้ ผู้ใช้แรงงาน คนชายขอบทั้งชนบทและในเมืองใหญ่ เจ้าของอำนาจอธิปไตยของประเทศ กลับไม่ได้รับการตอบสนองเจตจำนงทางการเมืองเพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ขณะที่ทรัพยากรของประเทศถูกขูดรีด และเกิดการแย่งชิง ความมั่งคั่งร่ำรวยกลับตกอยู่ในมือของคนแคห้วยมือเดียว กลายเป็นช่องว่าง ความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างมหาศาล ทำให้คนส่วนหนึ่งตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายการเมือง ความทุกข์ยากของแผ่นดินได้กลายเป็นความขัดแย้งทางโครงสร้างทั้งความคิดทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้วาระแห่งการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม 2554 มีความสำคัญและยิ่งตอกย้ำว่า การบริหารบ้านเมืองที่เป็นเรื่องของการจัดสรรประโยชน์ของชาติ จึงไม่อาจปล่อยให้เป็นเรื่องของนักการเมืองเพียงฝ่ายเดียวได้อีกต่อไป พวกเราสัมัชชาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี จึงขอประกาศเจตนารมณ์การเลือกตั้ง และได้ร่วมกันสร้างนโยบายแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวาระประชาชนเพื่อเสนอต่อพรรคการเมืองทุกพรรคดังนี้

2.1 เราขอสนับสนุน สมุดปกขาว“ข้อเสนอ วาระประชาชน ในการเลือกตั้ง 2554” ของเครือข่ายพลเมืองเปลี่ยน ประเทศไทย เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2554 และ แดลงการณ์ร่วมของภาคีเครือข่ายพลเมืองเปลี่ยนประเทศไทยภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก 12 จังหวัด เมื่อวันที่เสาร์ที่ 4 มิถุนายน 2554 ณ ศูนย์ประสานงานวิทยาลัยชุมชนบ้านจ่ารุง จ.ระยอง และ เวทีเทศบาลมาตาพุด จ.ระยอง

2.2 ให้ทบทวนแผนพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ และแผนการพัฒนาพื้นที่จันทบุรี เพื่อรองรับอุตสาหกรรมหนักทุกประเภท ทุกชนิดที่จะลงมาในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

2.3 ผลักดันให้เกิดกองทุนประกันความเสี่ยงภาคเกษตรกรรมของจังหวัดจันทบุรี ในทุกมิติ (ทั้งผลผลิตและภาวะภัยพิบัติ) บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2.4 ผลักดันให้อำนาจการตัดสินใจมาอยู่ในระดับชุมชนและพื้นที่ อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษา การจัดสวัสดิการ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย โดยประชาชน และองค์กรภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการทุกระบวนการ

2.5 จัดให้มีกลไกหนุนสร้างกระบวนการติดตามตรวจสอบการทุจริตคอร์ปชั่น อย่างเป็นรูปธรรม

3. การจัดเวทีปฏิรูปจังหวัด “เปลี่ยนจันทบุรี 10 ปี จะไปทางไหน” เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ห้องประชุม 1 ศาลากลางจังหวัดจันทบุรี โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมกันสะท้อน ปัญหาที่ยังคงปรากฏ และยังคงเป็นภาวะคุกคามอยู่ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี พร้อมทั้งร่วมกันกำหนด กรอบแนวทางการพัฒนาจังหวัดจันทบุรีในทุกมิติ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และ เป็นกรอบแนวทางในการขยายผลสู่การร่วมกันปฏิรูปประเทศไทย อันจะส่งผลไปสู่การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

4. เวทีรับฟังความเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายฯ สมัชชาปฏิรูประดับชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2555 ของพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุม 1 ศาลากลางจังหวัด จันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มองค์กรและเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในสังคมได้แก่ ภาคประชาชนและชุมชน ภาคธุรกิจ ภาควิชาการ และภาครัฐ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ สมัชชาปฏิรูป ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมและสรรหาผู้แทนของ จังหวัด เพื่อรวบรวมนำเสนอข้อคิดเห็นจากเวทีฯ ไปสู่การมีข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นสำคัญ ที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทย ในการจัดการประชุมสมัชชาปฏิรูประดับชาติครั้งที่ 2 พ.ศ.2555 วันที่ 30 มีนาคม - 1 เมษายน 2555 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงนิทรรศการไบเทค บางนา กรุงเทพฯ

5. การจัดเวทีสมัชชาชุมชนคนจันทบุรีสู่ชุมชนท้องถิ่นร่วมจัดการตนเอง ร่วมกับภาคี สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี สภาพัฒนาการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อ วันที่ 3 กรกฎาคม 2555 ณ ศูนย์ปฏิบัติราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี และได้ร่วมกันประกาศ ปฏิญญาสมัชชาชุมชนคนจันทบุรีสู่ชุมชนท้องถิ่นร่วมจัดการตนเอง ว่าด้วย ความมั่นคงทางด้านอาหาร และมอบแผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางอาหาร (พ.ศ.2555 - 2557) ให้กับ ผู้ว่าราชการรวมทั้งหัวหน้าส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2555 โดยที่รายละเอียด คือ

แผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางอาหาร (พ.ศ. 2555 - 2557) ของสภาองค์กร
ชุมชนตำบลจังหวัดจันทบุรี (สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี. 2555 : 53 - 55)

วิสัยทัศน์

ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันจัดการตนเอง สร้างความสุขอย่างยั่งยืนและสมดุลด้วยทุนชีวิต
บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการดำเนินการ

1. มิติด้านการปกป้องพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร
กลยุทธ์
 1. ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตอาหาร ไม่ขายที่ทำกิน มุ่งขับเคลื่อนให้ รักถิ่นบ้านเกิด
และมุ่งมั่นเพื่อการผลิตทางการเกษตรแบบพอเพียง
 2. สร้างความตระหนักให้ประชาชน เข้าใจและเห็นความสำคัญต่อการมีที่ดินที่ทำกิน
และที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เพื่อความมั่นคงของการเป็นแหล่งผลิตอาหาร
 3. ลดต้นทุนทางการเกษตร โดยการทำเกษตรอินทรีย์ชีวภาพเกษตรปลอดภัยสารพิษ
และเกษตรกรรมแบบยั่งยืน เพื่อการเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัยของประเทศ
 4. ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชน กำหนดพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย
อย่างน้อย 1 ตำบล 1 แหล่งผลิตอาหาร โดยให้ชุมชนเป็นผู้ผลิตภายใต้บริบทของชุมชน
 5. ผลักดันให้ชุมชนมีสวัสดิการชุมชนร่วมกันอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่
เพื่อให้ประชาชนสามารถออมเงิน นำไปสู่การจัดซื้อที่ดิน ที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง
โดยอาศัยทุนที่มีอยู่ของชุมชน
 6. ผลักดันให้ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ ร่วมกันสำรวจที่ดินทำกิน ที่ดินสาธารณะ ที่ดิน
รกร้าง และที่ดินที่ไม่ใช้ให้เกิดประโยชน์ นำมาซึ่งการร่วมกันกำหนดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่
โดยบริบทของชุมชน ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองพื้นที่การเกษตร
และพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร
2. มิติด้านอาหารปลอดภัย
กลยุทธ์
 1. ปรับวิธีคิดให้กับผู้ผลิตและผู้บริโภค นำมาซึ่งการผลิตและบริโภคอาหารปลอดภัย
เพื่อสร้างและส่งเสริมสุขภาพดี ปลอดภัยจากโรค
 2. ผลักดันให้ท้องถิ่น ท้องที่ ให้ความสำคัญต่อการรับรองคุณภาพอาหารจาก
แหล่งผลิตของชุมชนในท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร และ
เกิดความมั่นใจต่อผู้บริโภคอย่างเท่าเทียม

3. บริหารและเชื่อมโยงระบบกลไกด้านการตลาด เพื่อให้ผลผลิตสามารถป้อนสู่ระบบตลาดได้อย่างพอเพียง ทัวถึง ราคาเป็นธรรมและปลอดภัย

3. มิตด้านการปกป้องความหลากหลายของฐานทรัพยากรธรรมชาติ
กลยุทธ์

1. ผลักดันและสนับสนุนให้มีกลไกความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรเอกชนระดับต่างๆ โดยมีสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน เพื่อเป็นกลไกการทำงานร่วมกัน

2. พัฒนาศักยภาพภาคี เครือข่ายชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม

3. จัดให้มีแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีในท้องถิ่นสอดคล้องกับการกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยชุมชนและศักยภาพทุนทางสังคม

4. ร่วมกันส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น และผลักดันให้เกิดการจัดทำนโยบายสาธารณะ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กฎหมายการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วม เป็นธรรม และมีธรรมาภิบาล

5. จัดทำผังเมืองให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้บริบทชุมชน

4. มิตด้านการมีสุขภาวะที่ดีตามวิถีคนจีนท์
กลยุทธ์

1. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการรับประทานอาหารที่ดี มีการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม และเพียงพอ รักษาความสะอาดของร่างกายเป็นประจำรวมทั้งดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมแก่การดำรงชีพ

2. หมั่นฝึกฝนจิตตนเอง โดยการศึกษาหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เช่น อ่านหนังสือธรรมะ สนทนาธรรมกับนักบวชหรือฝึกปฏิบัติกับสำนักปฏิบัติธรรม

3. ฝึกปฏิบัติให้เป็นคนที่มีและปฏิบัติพรหมวิหาร 4 เป็นนิจ ฝึกตนให้เป็นคนมีจิตสาธารณะ มีใจอาสาอย่างเป็นปกติและน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจัง

4. ฝึกปฏิบัติให้มีอริยะสัง 4 เป็นนิจ มีสัมมาอาชีพะ (ประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต) ดำรงชีวิตอย่างเพียงพอในปัจจุบัน 4 พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ และรู้จักการให้อย่างมีความสุข (บริจาค)

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 ร้อยละของสภาพองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวน (N = 51)	ร้อยละ
ท่าใหม่	12	23.50
แหลมสิงห์	7	13.70
ขลุง	7	13.70
เมืองฯ	7	13.70
สอยดาว	4	7.80
แก่งหางแมว	3	5.90
เขาคิชฌกูฏ	3	5.90
นายายอาม	3	5.90
มะขาม	3	5.90
โป่งน้ำร้อน	2	3.90
รวม	51	100.00

จากตาราง 1 แสดงว่า สภาพองค์กรชุมชนตำบลส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอท่าใหม่ คิดเป็นร้อยละ 23.50 รองลงมาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอขลุง อำเภอเมือง และอำเภอแหลมสิงห์ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 13.70

การที่อำเภอท่าใหม่มีการจัดตั้งสภาพองค์กรตำบลมากที่สุดในจังหวัดจันทบุรี เนื่องมาจาก แคนนำในอำเภอท่าใหม่ มีความสามารถในการรวบรวมองค์กรในชุมชนของตำบลตนเองได้เป็นอย่างดี ชุมชนมีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้สามารถรวบรวมกลุ่มองค์กรและเตรียมความพร้อมเพื่อการจัดตั้งสภาพองค์กรชุมชนได้อย่างรวดเร็ว และเป็นที่เรียบร้อย ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำในชุมชน จึงสามารถจัดตั้งสภาพองค์กรชุมชนได้เต็มพื้นที่ (ชาญศักดิ์ บุญเรือง. สัมภาษณ์. 2556)

ตาราง 2 ร้อยละของประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (N = 51)	ร้อยละ
ชาย	48	84.30
หญิง	8	15.70
รวม	51	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 84.30 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 15.70

การที่มีสตรีเข้ามาเป็นประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี เนื่องมาจากในปัจจุบันสตรีมีความสนใจต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองและเริ่มเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้การยอมรับต่อการบริหารงานของสตรีเพิ่มขึ้นทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ (อินทิรา มานะกุล, สัมภาษณ์, 2556)

ตาราง 3 ร้อยละของสถานที่ตั้งของสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามประเภทสถานที่

สถานที่ตั้ง	จำนวน (N = 51)	ร้อยละ
สถานที่ของเอกชน	41	80.40
สถานที่ของราชการ	10	19.60
รวม	51	100.00

จากตาราง 3 แสดงว่า สถานที่ตั้งของสภาองค์กรชุมชนตำบลส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ของเอกชน ได้แก่ บ้านของประธานหรือคณะกรรมการองค์กรชุมชน ศูนย์เรียนชุมชน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 80.40 เป็นสถานที่ของราชการ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล โรงเรียน วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบล เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 19.60

การที่สภาองค์กรชุมชนตำบลใช้สถานที่ของเอกชนเป็นที่ตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล เนื่องจากมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน เป็นอิสระ มีความเป็นเอกภาพไม่ถูกรบกวน สามารถดำเนินงานได้ตลอดเวลา ทั้งเวลาราชการและนอกเวลาราชการ (ชาญศักดิ์ บุญเรือง, สัมภาษณ์, 2556)

ตาราง 4 ร้อยละของสถานที่จัดประชุมของสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกลักษณะสถานที่

สถานที่จัดประชุม	จำนวน (N = 51)	ร้อยละ
สถานที่ประชุมที่ใช้เป็นประจำ	46	90.20
ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม	4	7.80
สัญจรไปตามหมู่บ้านต่างๆ	1	2.00
รวม	51	100.00

จากตาราง 4 แสดงว่า สถานที่จัดประชุมของสภาองค์กรชุมชนตำบลส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ประชุมที่ใช้เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 90.20 รองลงมาเป็นสถานที่ประชุมที่ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 7.80

ตาราง 5 ร้อยละของจำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามสัดส่วนจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในแต่ละตำบล

จำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมจัดตั้ง	จำนวน (N = 51)	ร้อยละ
จำนวนเข้าร่วมเท่ากับจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	40	78.40
จำนวนเข้าร่วม ไม่น้อยกว่า 60% ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	11	21.60
รวม	51	100.00

จากตาราง 5 แสดงว่า จำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลส่วนใหญ่จะเท่ากับจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดที่มีอยู่ในตำบล คิดเป็นร้อยละ 78.40 รองลงมาเป็นจำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ไม่น้อยกว่า 60 % คิดเป็นร้อยละ 21.60

ตาราง 6 ร้อยละของกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่เข้าร่วมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามจำนวนกลุ่มองค์กร

จำนวนกลุ่มที่เข้าร่วมจัดตั้ง	จำนวน (N = 51)	ร้อยละ
ตั้งแต่ 5 - 15 กลุ่มองค์กร	11	21.60
ตั้งแต่ 16 - 25 กลุ่มองค์กร	13	25.50
ตั้งแต่ 26 - 35 กลุ่มองค์กร	15	29.40
ตั้งแต่ 36 กลุ่มองค์กรขึ้นไป	12	23.50
รวม	51	100.00

จากตาราง 6 แสดงว่า สภาองค์กรชุมชนตำบล ส่วนใหญ่จะมีจำนวนกลุ่มที่เข้าร่วมจัดตั้ง อยู่ในช่วงตั้งแต่ 26 - 35 กลุ่มองค์กร คิดเป็น ร้อยละ 29.40 รองลงมาอยู่ในช่วงตั้งแต่ 16 - 25 กลุ่มองค์กร คิดเป็นร้อยละ 25.50

ตาราง 7 ร้อยละของคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกตามจำนวนคณะกรรมการ

จำนวนคณะกรรมการ	จำนวน (N = 51)	ร้อยละ
5 - 15 คน	37	72.50
16 - 25 คน	8	15.70
26 - 35 คน	4	7.80
36 คนขึ้นไป	2	3.90
รวม	51	100.00

จากตาราง 7 แสดงว่า สภาองค์กรชุมชนตำบล ส่วนใหญ่มีคณะกรรมการ 5 - 15 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 รองลงมา มีคณะกรรมการ 16 - 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ
ในจังหวัดจันทบุรี

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามประสิทธิภาพกระบวนการนำนโยบาย
ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี

กระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง	μ	σ	ประสิทธิภาพ	ลำดับที่
1. การเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือเพื่อ การแก้ไขปัญหา/การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง	3.71	0.92	มาก	4
2. การเชื่อมโยงการทำงาน/หนุนการพัฒนา กลุ่ม / องค์กรชุมชนในตำบล	3.55	0.81	มาก	6
3. การส่งเสริมให้กลุ่มจัดการดูแลรักษาฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม	3.88	0.77	มาก	1
4. การส่งเสริมให้กลุ่มดูแล ฟื้นฟูภูมิปัญญา วัฒนธรรม	3.75	0.96	มาก	3
5. การเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขของ ชุมชนเพื่อให้ อปท. นำไปทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น	3.37	1.00	ปานกลาง	9
6. การจัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วมในการ ให้ความเห็นต่อโครงการที่จะส่งผลกระทบ ต่อชุมชน	3.49	0.88	มาก	7
7. การร่วมจัดทำข้อมูลวางแผน/ประสาน แผนการพัฒนาชุมชนตำบล	3.61	1.02	มาก	5
8. การประสานการทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่	3.78	0.92	มาก	2

ตาราง 8 (ต่อ)

กระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง	μ	σ	ประสิทธิผล	ลำดับที่
9. การประสานหน่วยงาน/ภาคีมาร่วม สนับสนุนงานพัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่น เป็นหลัก	3.43	0.94	มาก	8
10. การก่อสร้างความเข้าใจและรายงานผล การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ให้คนในตำบลได้รับรู้	3.31	0.97	ปานกลาง	10
รวม	3.59	0.92	มาก	-

จากตาราง 8 แสดงว่า กระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ
ในจังหวัดจันทบุรี เป็นไปในทิศทางที่มีประสิทธิผลมาก ในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพ กระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการ
ตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็จะพบว่า การส่งเสริมให้กลุ่มจัดการดูแลรักษาพื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ลิงแคว ล้อม การประสานการทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น
ท้องที่, การเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือเพื่อการแก้ไขปัญหา, การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่าง
ต่อเนื่อง การส่งเสริมให้กลุ่มดูแล พื้นฟูภูมิปัญญา วัฒนธรรม การร่วมจัดทำข้อมูลวางแผน,
ประสานแผนการพัฒนาชุมชนตำบล การเชื่อมโยงการทำงาน, หนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน
ในตำบล การจัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นต่อโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อ
ชุมชน การประสานหน่วยงานภาคีมาร่วมสนับสนุนงานพัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก
เป็นประสิทธิผลที่เกิดจากกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัด
จันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เนื่องด้วย ปี 2553 เกิดการ
เข้ามาศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เหล็กต้นน้ำ (โรงงานถลุงเหล็ก) บริเวณ
ตำบลเกาะเปริด ตำบลหนองขี้ม และตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ การมีส่วนร่วมในเวทีสมัชชาปฏิรูป
จังหวัดจันทบุรี “เปลี่ยนจันทบุรี 10 ปี จะไปทางไหน” ในปี 2554 และการร่วมเวทีสมัชชาชุมชน
คนจันทบุรีที่ชุมชนท้องถิ่นร่วมจัดการตนเอง ร่วมกับภาคี สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี สภาพัฒนา
การเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศปฏิญญาสมัชชาชุมชนคนจันทบุรีที่ชุมชนท้องถิ่น

ร่วมจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางด้านอาหาร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2555 ณ ศูนย์ปฏิบัติราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี ทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบล เริ่มต้นตัว และใช้สภาองค์กร ชุมชนตำบลเป็นพื้นที่กลางในการจัดเวทีปรึกษาหารือ เชื่อมโยงประสานภาคีท้องถิ่น ท้องที่ กลุ่มองค์กร และหน่วยราชการในพื้นที่และนอกพื้นที่ ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (อินทรา มานะกุล. สัมภาษณ์. 2556)

ดังตัวอย่าง การจัดการกลุ่มนาข้าวอินทรีย์ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านเกาะसान และ การจัดการของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ของ -มู-แอง

การจัดการกลุ่มนาข้าวอินทรีย์ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

1. ความเป็นมาของ นาข้าวอินทรีย์วิถีพุทธ

การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาผสมผสานกับการดำเนินงานเครือข่าย สมัชชาสุขภาพ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และสภาองค์กรชุมชนตำบล นำนโยบายสำคัญของจังหวัด ทางด้านเกษตรปลอดภัยอาหารปลอดภัย การแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และการพลิกฟื้น/พัฒนาสิ่งแวดล้อม มาขยายผลการปฏิบัติให้ประชาชนเห็นเป็นรูปธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการน้อมนำคำสอนของ หลวงปู่ฝักตันติธัมโม อดีตเจ้าอาวาสวัดพิชัยพัฒนาราม (เจ้าน้อย) ผู้เป็นผู้นำและศูนย์รวมจิตใจในการทำ “นาข้าวอินทรีย์วิถีพุทธ” ที่ได้ให้ข้อธรรมะในเรื่องของการหยุดการเบียดเบียนซึ่งกันและกันด้วยการใช้น้ำพุทธมนต์และความเมตตา แทนการใช้จ่ายปราบศัตรูพืชที่มีสารเคมี และงดเว้นการใช้นิยามเคมีวิทยาศาสตร์ที่มีสารเคมี มาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากเศษสิ่งเหลือใช้ตามธรรมชาติ เป็นการใช้ธรรมชาติดูแลธรรมชาติ ผลที่ได้คือ ปลอดภัย สุขภาวะชุมชนดี และสิ่งแวดล้อมยั่งยืนการดำเนินงานนาข้าวอินทรีย์วิถีพุทธ จำนวน 200 ไร่

2. การดำเนินงาน

2.1 การขับเคลื่อนกิจกรรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยการพลิกฟื้นผืนดินซึ่งถูกทิ้งร้างไว้ไร่ประโยชน์มากกว่า 30 ปีให้เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจชุมชน ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับตำบล

2.2 การบูรณาการเงินทุนระหว่างชุมชน ที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้กับคนในตำบลสองพี่น้องและการเชื่อมโยงกิจกรรมของชุมชนในระดับตำบล โดยดำเนินการในรูปคณะกรรมการจากผู้นำชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น และสภาองค์กรชุมชนตำบล สนับสนุนให้คนในชุมชนได้ถือหุ้นๆ ละ 100 บาท (ไม่เกิน 20 หุ้น) มีการปันผลให้กับสมาชิก 80% หรือรับเป็นข้าวอินทรีย์วิถีพุทธตามจำนวนที่ได้รับการปันผลและหักเป็นค่าบริหารจัดการไว้ 20 %

2.3 ประชาชนได้บริโภคข้าวในราคาถูกและปลอดภัยมีประโยชน์ทางโภชนาการ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชนลดอัตราการเป็นโรคมะเร็งซึ่งเจ็บโดยเฉพาโรคมะเร็งซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของจังหวัดจันทบุรีและขับเคลื่อนกิจกรรมของสมาชิกสุขภาพให้เห็นเป็นรูปธรรม

2.4 เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในระดับมหภาค กระจายงาน กระจายรายได้ให้แก่ประชาชน

2.5 พลิกฟื้นวิถีชุมชนเป็นการเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนที่จะก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน และพลิกฟื้นวิถีชีวิตเก่าๆที่กำลังเลือนหายไปจากชุมชน เช่นการลงแขก ทำนา เกี่ยวข้าว เป็นต้น

2.6 ปลุกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนมีเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ลดการเบียดเบียน ซึ่งกันและกัน เชื่อมมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมที่จะน้อมรับไปใช้เป็นฐานรากในการ ดำรงชีวิต (สุจิตรา ชนะสิทธิ์. สัมภาษณ์. 2556)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านเกาะสถาน (พื้นที่รูปธรรม : มิติการปกป้องฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

1. ความเป็นมาของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านเกาะสถาน

จากการพัฒนาที่ผ่านมา ก่อเกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อการพัฒนา ตั้งแต่ระดับเล็กสุด คือ หมู่บ้าน ใหญ่ขึ้นอีกนิดก็เป็นระดับตำบลจนถึงระดับประเทศ เวลาพัฒนาอะไร ถ้าไม่ดี สักระยะหนึ่งก็จะเกิดผลกระทบหลายระดับ ตั้งแต่บ่อยจนไปถึงมากที่สุด จากจุดนี้ พวกเรา จึงมีแนวความคิดว่า เราลองพัฒนาจากสิ่งแวดล้อมเป็นตัวตั้ง และเพื่อขยายไปสู่เศรษฐกิจและสังคม ไปพร้อมกัน เพราะปัญหาในปัจจุบัน คือการพัฒนา ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ ของมนุษย์

การดำเนินงานตั้งแต่ปี 2546 ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม พื้นที่ภาคตะวันออก อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 ได้ดำเนินการจัดตั้ง เครือข่ายขึ้น 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และสระแก้ว ด้วยการประสานงาน ผ่านสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละจังหวัด ในการรวมกลุ่มของอาสาสมัคร พิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่แล้วในพื้นที่

หมู่บ้านนำร่องอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือ “หมู่บ้าน ทสม.” เป็นกิจกรรมหนึ่งในหลายๆกิจกรรมตามมติที่ประชุมของเครือข่าย ทสม. เมื่อวันที่ 2 - 3 ธันวาคม 2547 ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งที่ประชุมมุ่งหวังให้กิจกรรมนี้ เป็นแนวทางหนึ่งในการ ดำเนินงานของเครือข่าย ทสม. แต่ละจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นที่การส่งเสริมและพัฒนา ให้หมู่บ้านหรือชุมชนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการที่จะร่วมกันจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของคุณเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง “การใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์”
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนปรัชญาพื้นฐาน 5 ประการคือ

1. การดำเนินการที่อยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชน
2. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ทุกขั้นตอน
3. ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ
4. เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
ชุมชน

5. ยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน

2. การจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชน

เป็นแนวคิดที่ต้องการให้ชุมชน ลูกขึ้นมาจัดการการท่องเที่ยวเองโดยใช้ฐาน
ทรัพยากร ฐานชีวิตของชุมชนเอง มิได้ตั้งเป้าหมายเชิงเศรษฐกิจเป็นตัวตั้ง แต่เป็นการสร้างการท่องเที่ยว
โดยคำนึงถึงความยั่งยืนทั้งทรัพยากรและวิถีชุมชน ชุมชนเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจในอัตลักษณ์
หรือความเป็นตัวตนของชุมชนเอง และยังโยงใยกับการพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆ ที่ต้องเข้ามา
เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ วิถีการผลิต วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ระบบนิเวศ
ที่มีอยู่ในแต่ละชุมชนอีกด้วย ต่างๆเหล่านี้ ถือเป็นวิถีแห่งการเรียนรู้ของชุมชนไปด้วยในตัว
มี 8 พื้นที่ คือ ชุมชนเขาบายศรี ชุมชนท่าแฉลบ ชุมชนเพนียด ชุมชนแหลมสิงห์ ชุมชนเขาสอยดาวใต้
ชุมชนทุ่งพล ชุมชนเกาะसान ชุมชนตะปอน

การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ สัมผัสวิถีชุมชน
แห่งลุ่มแม่น้ำจันทน์ บ้านเกาะसान เป็น 1 ใน 8 ของพื้นที่ชุมชนที่ดำเนินการ

กิจกรรม/โปรแกรมท่องเที่ยว ประกอบด้วย การชม-ชิม เรียนรู้สวนผลไม้ผสมผสาน
ล่องเรือแม่น้ำจันทน์ชมวิถีชุมชน ตกกุ้งหลวง ตกปลา และเยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล
(อำนาจ ชูสกุล. สัมภาษณ์. 2556)

การจัดการของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ของ -มู-แสง (พื้นที่รูปธรรม : มิติอาหารปลอดภัย)

1. ความเป็นมาของการจัดการของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ของ -มู-แสง

ปี 2551 ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ได้เสนอโครงการ
ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ และสร้างสุขภาพดี ด้วยเกษตรอินทรีย์ชีวภาพต่อสำนักงานสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และได้รับงบประมาณสนับสนุน จำนวน 100,000 บาท กิจกรรมแรก
ที่ดำเนินการคือ การคัดเลือกเกษตรกรเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานการทำเกษตรอินทรีย์
หมู่บ้านละ 5 คน จำนวน 10 หมู่บ้าน รวม 50 คน เมื่อวันที่ 9 - 10 มีนาคม 2552 เพื่อทำความเข้าใจ

เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ตามแผนงานของโครงการ โดยตั้งเป้าหมายจะสร้างกลุ่มเกษตรอินทรีย์ทุกหมู่บ้าน เพื่อเป็นแบบอย่างและศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน

หลังการอบรม ผู้รับผิดชอบโครงการได้พยายามติดตามเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรที่ผ่านการอบรมรวมกลุ่ม ปรากฏว่ามีเกษตรกรเพียง 8 รายเท่านั้นที่มีความตั้งใจจริงที่จะร่วมดำเนินโครงการต่อ ซึ่งแต่ละรายมีพื้นที่ทำการเกษตรกระจายหลายหมู่บ้าน มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยอีก 4 ครั้ง สรุปการดำเนินโครงการต่อไปจำเป็นต้องปรับเป้าหมายการสร้างกลุ่มตามที่มีผู้สมัครใจ จึงรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2552 มีชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มเกษตรอินทรีย์ของ-มู-แสง” (ของ-มู-แสง เป็นภาษาของชนพื้นเมืองของจังหวัดจันทบุรี แปลว่า หมู่เราชาวของ) ได้ดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 มีจำนวนสมาชิกและพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ดังนี้

ในช่วงปี 2551 - 2552 กลุ่มเกษตรอินทรีย์ของ-มู-แสง มีนโยบายดำเนินกิจกรรมด้านการผลิตผัก สมุนไพร และผลไม้อินทรีย์เป็นหลัก ผักและสมุนไพรส่วนใหญ่เป็นของพื้นบ้าน เริ่มจากการอนุรักษ์ที่มีอยู่ในพื้นที่ตามธรรมชาติ บางแห่งศูนย์หายไปแล้วก็ปลูกเพิ่มในแหล่งที่เหมาะสม เช่น ผักกูด ผักหนาม เต้าร้าง เต้าเกียด เต้า ชะมวง สมุนไพร ได้แก่ ขมิ้นชัน ว่านม่วง รางจืด ผักข้าว หนุ่ยดอกขาว เพชรสังฆาต ฟ้าทลายโจร ผลไม้ ได้แก่ เงาะ โรงเรียน เงาะสีชมพู ทูเรียน (หมอนทอง ชะนี กระจุม ก้านยาว พวงมณี) มังคุด ลองกอง กัลย และกระท้อน

ในปี 2553 เริ่มตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่ไข่ออร์แกนิก ผู้ริเริ่มคือ กำนันสวัสดิ์ จำเจริญ โดยทดลองเลี้ยงเองก่อนจนมีผลผลิตไข่ไก่ออร์แกนิกที่มีคุณภาพดีและแตกต่างจากไข่ไก่ทั่วไป ทำให้สมาชิกกลุ่มและเพื่อนบ้านติดใจในรสชาติ จึงมีการขยายการเลี้ยงเพิ่มขึ้น อีกหลายครัวเรือน หลักการเลี้ยงไก่ไข่ออร์แกนิก เป็นการเลี้ยงลูกไก่ตั้งแต่อายุ 3 วัน โดยปล่อยให้หากินอิสระตามธรรมชาติในพื้นที่จำกัดเขตล้อมรั้วป้องกันอันตรายจากสุนัข เพื่อให้ไก่ได้ดำเนินชีวิตใกล้เคียงกับวิถีธรรมชาติของไก่ให้มากที่สุด ด้านอาหารเน้นการหาอาหารในท้องถิ่น เสริมธัญพืช และให้ไก่ได้มีโอกาส คู้เขี่ยหาอาหาร กินแมลง ผักหญ้า และผลไม้ ในไร่/สวน ไม่เครียดเพราะถูกกักขังในบริเวณแคบๆ ไก่ได้เดินเล่นเพื่อออกกำลังกาย ได้ตากแดด ทำให้ไก่สุขภาพแข็งแรงขึ้น ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะ ไม่ใช้ฮอร์โมนเร่ง ปลอดภัยไร้สารเคมี และใช้น้ำหมักชีวภาพ สมุนไพรต่างๆ เพื่อให้ไก่มีสุขภาพดียิ่งขึ้น เมื่อไก่ไข่ที่เลี้ยงออร์แกนิก มีสุขภาพดี ผลผลิตที่ได้ก็มีคุณภาพดี ปริมาณคลอเลสเตอรอลลดลง เรชตินในไข่แดงเพิ่มขึ้น และลดปริมาณสารพิษ สารเร่งสีไข่แดง ยาปฏิชีวนะที่ปนมาในอาหารสำเร็จรูป

ปี 2554 ตั้งกลุ่มผลิตผักอินทรีย์ มีสมาชิกจำนวน 20 ราย พื้นที่ผลิต 13 ไร่ มีการลงทุนจำนวนทั้งหมด 138 หนักร ละ 500 บาท เป็นเงิน 69,000 บาท ผักที่ปลูกได้แก่ ผักบุ้งจีน แดงกวา

ถั่วฝักยาว กวางตุ้ง กระน้ำ หัวไชเท้า แผลง บวบหอม โหระพา กระเพรา และพริกขี้หนู และได้ส่งผักเข้าร่วมโครงการกินเจ อาหารปลอดภัย เมื่อวันที่ 10 - 20 ตุลาคม 2555 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ร่วมกับโรงเจ เมืองจันททั้ง 2 แห่ง

กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ได้นำผลผลิตไปจำหน่ายตามหน่วยงานราชการหลายแห่งในพื้นที่อำเภอเขาคิชฌกูฏ และในตัวจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ตลาดนัดอาหารสุขภาพ โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี โรงพยาบาลเขาคิชฌกูฏ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี ขนส่งจังหวัดจันทบุรี ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจำกัด สาขาเมืองและสาขาเขาคิชฌกูฏ ลานออกกำลังกายตรงข้ามทางเข้าวัดป่าคลองกุ้ง และงานแสดงสินค้าที่หน่วยงานต่างๆจัดขึ้น ทุกๆที่ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเป็นอย่างดี ทำให้ฝ่ายการผลิตต้องเพิ่มพื้นที่การผลิต และชนิดผักให้มากขึ้น จำหน่ายผลผลิตรอบแรก 10 ตุลาคม ถึง 28 พฤศจิกายน 2555 ได้เป็นเงิน 90,000 บาท หักต้นทุนปัจจัยการผลิต และค่าแรงงานแล้วมีกำไร 30,000 บาท

2. การดำเนินงาน

การจัดทัวร์สุขภาพ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้ด้านการผลิตอาหารเพื่อสุขภาพของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ชอง-มุ-แสง ภายใต้สโลแกนที่ว่า “กิจกรรม เที่ยว ชม ชิม กิน อาหารเป็นยา ต้องมาที่กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ชอง-มุ-แสง”

จากการผลิตของสมาชิกทั้ง 3 กลุ่มย่อยพบว่า เทคนิคและการเตรียมปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์หมักแห้ง ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ สารสกัดสมุนไพร สอร์โม่ต่างๆ จำเป็นต้องเตรียมไว้ อย่างเพียงพอ ซึ่งเกษตรกรบางรายไม่สามารถเตรียมเองได้ทันกับความต้องการใช้ จึงแก้ปัญหาด้วยการจัดกลุ่มผลิตปัจจัยการผลิตดังกล่าวขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตจำเป็นต้องมีหน่วยสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อให้การขับเคลื่อนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีปัญหาติดขัดก็สามารถแก้ไขได้ทันเหตุการณ์ (นางปัฐยาดี แจงเชื้อ. สัมภาษณ์. 2556)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัด
จันทบุรี

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตาม ด้านประสิทธิภาพในการจัดประชุม

ด้านประสิทธิภาพในการจัดประชุม	μ	σ	ระดับ	ลำดับที่
1. การนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชน ตำบลมาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและ เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.51	0.81	มาก	1
2. การนำข้อมูลปัญหา แผนพัฒนาภาคประชาชน เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด	3.12	1.21	ปานกลาง	3
3. การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและ แนวทางการแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ	3.22	0.90	ปานกลาง	2
รวม	3.28	0.97	ปานกลาง	-

จากตาราง 9 แสดงว่า เมื่อเปรียบเทียบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ด้านประสิทธิภาพในการจัดประชุม เป็นไปในทิศทางที่มีผลปานกลางในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลเป็นรายด้าน ก็จะพบว่า การนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลมาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีผลมากต่อปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการจัดประชุม ส่วนปัจจัยที่มีผลปานกลาง คือ การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางการแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ และการรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางการแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ

จากการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเปรียบเทียบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็จะพบว่า การนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลมาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการจัดประชุม ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องเรื่องราวที่เคยร่วมเสวนาไว้ในเวทีเสวนา “สภาองค์กรชุมชนกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฐานราก” เพื่อสืบทอดอุดมการณ์ อ.ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2555 ณ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ประเด็น สภาองค์กรชุมชนกับการคัดค้านโครงการพัฒนา

ที่ขนาดใหญ่ที่ร่วมขับเคลื่อนคัดค้านโรงงานถลุงเหล็ก ในปี 2553 โดยใช้เวทีสภาองค์กรชุมชน
เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภาคประชาชน ผู้ประกอบการ ให้ออกเล่าถึงโครงการ และพวกเรา
ก็ไม่ต้องการ จึงรวมตัวเป็นสมัชชาสภาองค์กรชุมชน โดยใช้มาตรา 21 (6) ของพ.ร.บ.สภาองค์กร
ชุมชน มาปรึกษาหารือในกรณีโครงการถลุงเหล็ก เป็นเรื่องเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้จัด
ชุมนุมที่ศาลากลาง จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2553 ใช้ชื่อเวที ตัดไฟแต่ต้นลม
ก่อนมลพิษถล่มเมืองจันท มีประชาชนเข้าร่วม 3,000 กว่าคน และร่วมลงชื่อคัดค้านประมาณ
6,000 กว่าคน เวทีที่จัดได้เชิญผู้เกี่ยวข้องและนักวิชาการมาให้ข้อมูลข้อคิดเห็น และทำหนังสือจาก
สมัชชาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี ถึงนายกรัฐมนตรีผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด ผ่าน
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผ่านสื่อมวลชน รวมทั้งทำหนังสือถึง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ เพื่อขอข้อมูลจากการพัฒนาโครงการของรัฐ หลังจากที่ได้รับข้อมูล นำมาวิเคราะห์ร่วมกัน
ถึงผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้นจากการทำนิคมอุตสาหกรรม การถมทะเล และทำโรงงานถลุงเหล็กใน
ทะเล จึงได้จัดเวทีทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิม ใช้ชื่อ
เวทีว่า หนองจิมบ้านฉัน ไม่ต้องการโรงงานถลุงเหล็ก เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2553 ได้เชิญชาวบ้าน
ผู้ประกอบการ สภาองค์กรชุมชนตำบล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี และนักวิชาการ
เข้าร่วมให้ข้อมูลกับชาวบ้าน มีผู้เข้าร่วม 7,000 กว่าคน ลงชื่อคัดค้านทั้งระหว่างเวทีและหลังจาก
เสร็จเวที จำนวน 9,000 กว่าคน และจัดเวทีร่วมระหว่าง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กับสมัชชาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี เครือข่ายภาคประชาชน 58 องค์กร หน่วยงาน
ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ ร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็น ณ ห้องประชุม 4 ศาลากลางจังหวัด
จันทบุรี เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2553 และมีการเปิดเวทีดับไฟร้อนก่อนไฟโรงงานเผาผลาญเมือง
จันท ที่หน้าศาลากลางจังหวัดจันทบุรีด้วย บทสรุปคือการแสดงบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบล
ในการเป็นตัวเชื่อมได้ ทั้งท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานในพื้นที่ได้ จะทำให้พื้นที่เหล่านั้นหรือตำบล
นั้นสามารถแก้ปัญหา หรือพัฒนาได้เร็วขึ้น (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. ออนไลน์. 2555)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตาม ด้านการเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด

ด้านการเสริมหนุนของเครือข่าย ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด	μ	σ	ระดับ	ลำดับที่
1. การประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน เครือข่ายงานพัฒนาด้านต่างๆในจังหวัด เพื่อวางแผนขับเคลื่อนงานร่วมกัน	3.59	0.94	มาก	1
2. การหนุนช่วยการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพ สภาองค์กรชุมชนตำบล	3.45	0.95	มาก	2
3. การประสานเชื่อมโยงการทำงานของ หน่วยงาน/ภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้ร่วม สนับสนุนงานพัฒนาตามแนวทาง/แผนงาน ของภาคชุมชน	3.43	0.85	ปานกลาง	3
4. การสื่อสาร สร้างความเข้าใจ รายงานผล การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ	3.39	0.80	ปานกลาง	4
รวม	3.47	0.89	มาก	-

จากตาราง 10 แสดงว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ด้านการเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด เป็นไปในทิศทางที่มีผลมากในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็จะพบว่าการประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน เครือข่ายงานพัฒนาด้านต่างๆในจังหวัด เพื่อวางแผนขับเคลื่อนงานร่วมกัน, การหนุนช่วยการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ด้านการเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด (ชาญศักดิ์ บุญเรือง. สัมภาษณ์. 2556)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ด้านการเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด

ด้านการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด	μ	σ	ระดับ	ลำดับที่
1. การจัดทำข้อมูล พัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานของภาคประชาชนในจังหวัด	3.33	1.01	ปานกลาง	1
2. การส่งตัวแทนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ไปเป็น/ทำหน้าที่ในคณะกรรมการ บริหารงานจังหวัดบูรณาการ	3.31	1.03	ปานกลาง	2
รวม	3.32	1.02	ปานกลาง	-

จากตาราง 11 แสดงว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ด้านการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด เป็นไปในทิศทางที่มีผลปานกลางในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็จะพบว่าการจัดทำข้อมูล พัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานของภาคประชาชนในจังหวัด, การส่งตัวแทนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดไปเป็น/ทำหน้าที่ในคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดบูรณาการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ด้านการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด (ชาญศักดิ์ บุญเรือง. สัมภาษณ์. 2556)

ตาราง 12 ร้อยละของจำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจำแนกตามจำนวนงบประมาณ

จำนวนงบประมาณที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 50,000 บาท	37	57.81
50,001 - 100,000 บาท	22	34.38
ตั้งแต่ 100,001 ขึ้นไป	5	7.81
Min 20,000 บาท Max 4,100,000 บาท Mean 149,608 บาท		
รวม	64	100.00

จากตาราง 12 แสดงว่า สภาองค์กรชุมชนตำบล 51 สภา พบว่า จำนวนงบประมาณที่สภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับการสนับสนุนต่ำสุดเป็นจำนวนเงิน 20,000 บาท และได้รับการสนับสนุนสูงสุดเป็นจำนวนเงิน 4,100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของงบประมาณ เป็นจำนวนเงิน 149,608 บาท

ตาราง 13 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	การตีความ	ผลการทดสอบ
1. ประสิทธิภาพในการจัดประชุม มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี	0.71	มี ความสัมพันธ์ เชิงบวก ระดับสูง	ยอมรับ สมมติฐาน
2. ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี	-0.07	มี ความสัมพันธ์ เชิงลบระดับ ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
3. การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี	0.80	มี ความสัมพันธ์ เชิงบวก ระดับสูงมาก	ยอมรับ สมมติฐาน
4. การประสานหน่วยงานระดับจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี	0.73	มี ความสัมพันธ์ เชิงบวก ระดับสูง	ยอมรับ สมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานของตัวแปรกำหนดอันได้แก่ ประสิทธิภาพในการจัดประชุม ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชน

จังหวัด และการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด โดยการใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการทดสอบจะใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2555 : 270)

หลังจากวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แล้วในกรณีที่มีค่าสหสัมพันธ์สูง จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล โดยใช้ฐานทางแนวคิดทฤษฎีต่อไป

จากตาราง 13 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. สมมติฐานที่ว่า ประสิทธิภาพในการจัดประชุม มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูง เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า การจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ เป็นการสร้างความเข้าใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ลดปัญหาความขัดแย้งสร้างความสามัคคี โดยใช้สถานที่ประชุมประจำหรือมีการประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้าน มีรูปแบบในการประชุมกึ่งทางการเป็นทางการ หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ต้องมีเนื้อหาสาระในการประชุมที่ชัดเจน มีระบบการบันทึกและรายงานผลอย่างถูกต้อง รวมทั้งการนำเอาปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชนตำบล มาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลปัญหาแผนพัฒนาภาคประชาชนเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และการรวบรวมปัญหาพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดพร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติให้ผลักดันเสนอเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

2. สมมติฐานที่ว่า ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) ต่ำ เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล เราจึงไม่สามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งงบประมาณหลายแห่งและจำนวนมาก จะเป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างเข้มแข็งและจะมีการรวมกลุ่มได้ในลักษณะค่อนข้างดี งบประมาณส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกพื้นที่ จึงมีข้อสังเกตได้ว่า ชุมชนท้องถิ่นยังต้องพึ่งพิงการสนับสนุนงบประมาณจากภาคส่วนต่างๆ ขณะเดียวกันในการจัดการงบประมาณของพื้นที่ยังไม่เป็นอิสระ กล่าวคือ ยังเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเบิกจ่ายของแหล่งงบประมาณนั้นๆ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง

3. สมมติฐานที่ว่า การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูงมาก เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงสามารถ

ยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด ควรเน้นการเสริมหนุนในด้านการพัฒนาศักยภาพขบวนองค์กรชุมชน ด้านการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานภาคีพัฒนา ด้านการจัดทำข้อมูล การนำเสนอข้อมูลปัญหา แผนพัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานพัฒนาของภาคประชาชนให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัด การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ รวมทั้งการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ การรายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับรู้

4. สมมติฐานที่ว่า การประสานหน่วยงานระดับจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูง เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า การประสานการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พัฒนาการจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สภาพัฒนาการเมือง เป็นต้น ในรูปของพหุภาคี ผ่านกลไกกระบวนการทำงานร่วมกัน อาทิ คณะทำงานเครือข่ายประชาสังคมของสภาพัฒนาการเมือง ที่มีคณะทำงานเป็นบุคลากรทั้งจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และขบวนองค์กรของชุมชน เพื่อประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน นำเสนอแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และ ผลักดันงานสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ตอนที่ 5 ศึกษาแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี

เมื่อพิจารณาถึง แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี พบว่า นโยบายนั้นต้องสอดคล้องความต้องการของชุมชนไม่ใช่ให้ส่วนราชการเป็นผู้กำหนด จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองเกษตรกรรม ถ้ามีนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงจะต้องพัฒนาด้านเกษตรกรรม พัฒนาด้านการผลิตอาหารให้ปลอดภัยและยั่งยืน ดูแลรักษาฐานความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาจมีมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ เช่น การนำเสนอนโยบายให้หน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนงบในการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชน การใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนในการร่วมกันกำหนดนโยบายสาธารณะ การรับรองคุณภาพอาหารจากแหล่งผลิตของชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคง การปกป้องพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร จัดทำผังเมือง ผังตำบลให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติภายใต้บริบทชุมชน การสร้างกลไกในการพัฒนา โดยชุมชนเป็นแกนหลัก ส่วนราชการและท้องถิ่นเป็นผู้หนุนเสริม

เชื่อมโยงภาคี การกำหนดกติการ่วมในการใช้ทรัพยากร โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ทั้งนี้มาตรการต่างๆจะขับเคลื่อนเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ได้อาจจะมาจาก การสร้างความตระหนักรู้ การกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การเชื่อมโยงภาคีทุกภาคส่วนร่วมกับชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์ สื่อสาธารณะต่าง ๆ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเสนอปัญหาในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรีอาจพบอุปสรรคในการดำเนินงานได้จากปัญหาหนี้สิน รายได้น้อยของผู้คน ราคาผลผลิตตกต่ำ ยาเสพติด อาชญากรรม การตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกที่สาธารณะ พื้นที่ไม่เพียงพอในการทำการเกษตร ขาดแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร แรงงานข้ามชาติ ประชากรแฝง การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (ภัยแล้ง น้ำท่วม ฤดูกาลที่ผิดปกติ) ตลอดจนการเปิดประชาคมอาเซียน

ดังนั้นแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี จากการยอมรับสมมติฐานเบื้องต้น ทำให้ได้แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ดังนี้

1. ประสิทธิภาพในการจัดประชุม เพื่อนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ต้องมีการจัดประชุมโดยมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ ควรเป็นไปโดยการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วม ใช้สถานที่ประชุมประจำหรือมีการประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจ ไม่ยึดรูปแบบการประชุมที่เป็นทางการมากเกินไป หรือจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการตามความเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น มีเนื้อหาสาระในการประชุมที่ชัดเจน มีระบบการบันทึกและรายงานการประชุมอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผลักดันเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การส่งเสริมสภาพองค์กรชุมชนตำบล ให้เป็นกลไกสนับสนุนในการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยปราศจากการครอบงำของส่วนกลาง เน้นการเสริมหนุนในด้านการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชน ด้านการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานภาคีพัฒนา ด้านการจัดทำข้อมูล การนำเสนอข้อมูลปัญหา แผนพัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานพัฒนาของภาคประชาชนให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ รวมทั้งการสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับรู้

3. ประสานพลังภาคีร่วม ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.) ปกครองท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) สภาองค์กรชุมชนตำบล กลุ่มองค์กรชุมชน และหน่วยงานราชการ ผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการสร้างกติกาชุมชน หรือข้อตกลงร่วมของชุมชน หรือธรรมนูญชุมชน ตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับจังหวัด สู่การออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น และผลักดันนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ให้เข้าสู่แผนพัฒนาของจังหวัด

4. จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เสนอผ่าน สภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติ สมัชชาปฏิรูปประเทศไทย สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ สภาพัฒนาการเมือง ผลักดันเข้าสู่รัฐบาล เพื่อให้กำหนดเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบลครั้งนี้ สามารถสรุปผล อภิปรายผล และได้ข้อเสนอแนะผลการวิจัยดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ

1. การกำหนดประชากร
ประชากรที่ใช้เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 10 อำเภอ โดยใช้วิธีการหาข้อมูลแบบ การอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus-Group Discussion) เป็นการอภิปรายโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพเดียวกัน เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันตามแนวอภิปรายกลุ่ม ผู้ที่จะใช้ในการอภิปรายเฉพาะกลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 51 สภาฯ คือ อำเภอแหลมสิงห์มีการจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลบางกะไชย
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลพลั่ว

3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลคลองน้ำเค็ม
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเกาะปรีด
5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลหนองซิม
6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลปากน้ำแหลมสิงห์
7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบางสระแก้ว

อำเภอท่าใหม่มีการจัดตั้ง 12 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลสองพี่น้อง
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลโขมง
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลร่าพัน
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตะกาดเจ้า
5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลพลอยแหวน
6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขาบายศรี
7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทุ่งเบญจา
8. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลคลองขุด
9. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลลีพยา
10. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขาหัว
11. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบ่อพุ
12. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขาแก้ว

อำเภอขลุงมีการจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตะปอน
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบ่อ
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวันยาว
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังสรรพรส
5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตรอกนอง
6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลซึ้ง
7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบางชัน

อำเภอเมืองมีการจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตลาด
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเกาะขวาง
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลพลับพลา
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวัดใหม่

5. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลท่าช้าง
6. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลคลองนารายณ์
7. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลบางกะจะ

อำเภอ นายายอาม มีการจัดตั้งจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลกระแจะ
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังใหม่
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังโตนด

อำเภอ โป่งน้ำร้อน มีการจัดตั้งจัดตั้ง 2 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทับไทร
2. สภาก่อตั้งชุมชนเทศบาลตำบลโป่งน้ำร้อน

อำเภอ สอยดาว มีการจัดตั้งจัดตั้ง 4 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทุ่งขนาน
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลปะตง
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลสะตอน
4. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลทรายขาว

อำเภอ มะขาม มีการจัดตั้งจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลวังแซ้ม
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลท่าหลวง
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลฉม้น

อำเภอ เขาคิชฌกูฏ มีการจัดตั้งจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลตะเคียนทอง
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลคลองพลู
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลจันทเขลม

อำเภอ แก่งหางแมว มีการจัดตั้งจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลพวา
2. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลสามพี่น้อง
3. สภาก่อตั้งชุมชนตำบลเขาวงกต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย

แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้รูปแบบคำถามทั้งปลายปิด และปลายเปิด

2.1 องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย

องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี เช่น ความเป็นมา แผนยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางอาหาร ของสภาองค์กรชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรีจำนวน 51 สภาฯ

ตอนที่ 3 ผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี ของสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 5 แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี วิเคราะห์ โดยวิธีการหาความเรียงและสรุปผล

2.2 วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เนื้อหา สำนวนภาษา และความเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเพิ่มเติม

2.2.2 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ดังภาคผนวก ก)

การทดสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบ เมื่อรับเครื่องมือกลับจากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อแก้ไขทั้งหมดมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.3 ในการทดสอบความเที่ยง (Reliability) จะใช้การทดลองโดยไปเก็บแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ถึงประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2556

3.3 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามเฉพาะที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ และนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ที่ตัวแปรส่วนบุคคลจะใช้การนำมาแจกแจงความถี่ คำนวณค่าเป็นร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ระดับผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี และปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean)

4.3 การทดสอบสมมติฐานจะทดสอบโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Person's Correlation) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล โดยใช้ฐานทางแนวคิดทฤษฎีต่อไป

การทดสอบสมมติฐานของตัวแปรกำหนดอันได้แก่ ประสิทธิภาพในการจัดประชุม ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด และการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด โดยการใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพในที่นี้จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยใช้ผู้ให้ข้อมูลหลักมาเสริมการวิเคราะห์กระบวนการส่งผลกระทบให้เห็นชัดเจนขึ้นจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-Informants) ดังนี้

1.1	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญศักดิ์ บุญเรือง	คณะทำงานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี
1.2	นางสาวอินทรี มาณะกุล	ที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดจันทบุรี
1.3	นางสุจิตรา ชนะสิทธิ์	กลุ่มนำข่าวอินทรีตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

1.4 นายอำนาจ ชูสกุล

ประธานเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หมู่บ้านจังหวัดจันทบุรี

1.5 นางปัฐยาดี แจงเชื้อ

กลุ่มเกษตรอินทรีย์ หอง - มู - แสง

2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในที่นี้ จะใช้ประสบการณ์ในการทำงานกับสภาองค์กร
ชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรีมาเป็นเวลา 4 ปี ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่นๆ โดยใช้
ในกระบวนการสังเกต เช่น การเข้าร่วมประชุมต่างๆ

3. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อเพิ่มเติม
คำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ
ในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล ผลการวิจัยพบว่า

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการนำ
นโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี เป็นไปในทิศทางที่มีประสิทธิผลมาก
ในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพ กระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการ
ตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็จะพบว่า การส่งเสริมให้กลุ่มจัดการดูแลรักษาพื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม การประสานการทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น
ท้องที่ การเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือเพื่อการแก้ไขปัญหา / การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้กลุ่มดูแล พื้นฟูภูมิปัญญา วัฒนธรรม การร่วมจัดทำข้อมูลวางแผน /
ประสานแผนการพัฒนาชุมชนตำบล การเชื่อมโยงการทำงาน/หนุนการพัฒนากลุ่ม / องค์กรชุมชน
ในตำบล การจัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นต่อโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อ
ต่อชุมชน, การประสานหน่วยงาน/ภาคีมาร่วมสนับสนุนงานพัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก
เป็นประสิทธิผลที่เกิดจากกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัด
จันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เนื่องด้วย ปี 2553 เกิดการ
เข้ามาศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เหล็กต้นน้ำ (โรงงานถลุงเหล็ก) บริเวณ
ตำบลเกาะเปริด หนองซิม และปากน้ำแหลมสิงห์ การมีส่วนร่วมในเวทีสมัชชาปฏิรูปจังหวัด

จันทบุรี “เปลี่ยนจันทบุรี 10 ปี จะไปทางไหน” ในปี 2554 และการร่วมเวทีสมัชชาชุมชนคนจันทบุรี ผู้ชุมชนท้องถิ่นร่วมจัดการตนเอง ร่วมกับภาคี สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี สภาพัฒนาการเมือง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศปฏิญญาสมัชชาชุมชนคนจันทบุรี ผู้ชุมชนท้องถิ่นร่วมจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางด้านอาหาร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2555 ณ ศูนย์ปฏิบัติการองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี ทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบล เริ่มต้นตัว และใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่กลางในการจัดเวทีปรึกษาหารือ เชื่อมโยงประสานภาคีท้องถิ่น ท้องที่ กลุ่มองค์กร และหน่วยราชการในพื้นที่และนอกพื้นที่ ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น ได้แก่ ประสิทธิภาพในการประชุม การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดและการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด ในขณะที่ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

เมื่อมาทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิภาพในการจัดประชุม มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่าค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูง เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจาก ข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า การจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้สถานที่ประชุมประจำหรือมีการประชุมสัญจร ไปตามหมู่บ้าน มีรูปแบบในการประชุมกึ่งทางการ เป็นทางการ หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ มีเนื้อหาสาระในการประชุมที่ชัดเจน มีระบบการบันทึกและรายงานผลอย่างถูกต้อง จะก่อให้เกิดการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผลักดันเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การทดสอบสมมติฐานที่ว่า การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูงมาก เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล เราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจาก ข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด ควรเน้นการเสริมหนุนในด้านการพัฒนาศักยภาพขบวนองค์กรชุมชน ด้านการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานภาคีพัฒนา ด้านการจัดทำข้อมูล การนำเสนอข้อมูลปัญหา แผนพัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานพัฒนาของภาคประชาชนให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางการแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมในระดับชาติ รวมทั้งการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ การรายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับรู้

การทดสอบสมมติฐานที่ว่า การประสานหน่วยงานระดับจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูง เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า เป็นการประสานการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พัฒนาการจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สถาปนากการเมือง เป็นต้น ในรูปของพหุภาคี ผ่านกลไกกระบวนการ ทำงานร่วมกัน อาทิ คณะทำงานเครือข่ายประชาสังคม ของสถาปนากการเมือง ที่มีคณะทำงานเป็นบุคลากรทั้งจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และขบวนการองค์กรของชุมชน เพื่อประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน นำเสนอแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และ ผลักดันงานสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ส่วนการทดสอบสมมติฐานที่ว่า ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) ต่ำ เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงไม่สามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า สภาพองค์กรชุมชนตำบลที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งงบประมาณหลายแห่งและจำนวนมาก จะเป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างเข้มแข็งและจะมีการรวมกลุ่มได้ในลักษณะค่อนข้างดี ส่วนใหญ่งบประมาณจะเป็นงบสนับสนุนจากภายนอกพื้นที่ จึงมีข้อสังเกตได้ว่า ชุมชนท้องถิ่นยังต้องพึ่งพิงการสนับสนุนงบประมาณจากภาคส่วนต่างๆ ขณะเดียวกันในการจัดการงบประมาณของพื้นที่ยังไม่เป็นอิสระ กล่าวคือ ยังเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเบิกจ่ายของแหล่งงบประมาณนั้นๆ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างแท้จริง

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า

เมื่อพิจารณาถึง แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี พบว่า นโยบายนั้นต้องสอดคล้องความต้องการของชุมชนไม่ใช่ให้ส่วนราชการเป็นผู้กำหนด จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองเกษตรกรรม ถ้ามีการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงคือ ต้องพัฒนาด้านเกษตรกรรม พัฒนาด้านการผลิตอาหารให้ปลอดภัยและยั่งยืน ดูแลรักษาสถานความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาจมีมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ เช่น การนำเสนอ นโยบายให้หน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนงบในการขับเคลื่อนของสภาพองค์กรชุมชน การใช้เวทีสภาพองค์กรชุมชนในการร่วมกันกำหนด

นโยบายสาธารณะ การรับรองคุณภาพอาหารจากแหล่งผลิตของชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคง การปกป้องพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร จัดทำผังเมือง ผังตำบลให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติภายใต้บริบทชุมชน การสร้างกลไกในการพัฒนา โดยชุมชนเป็นแกนหลัก ส่วนราชการและท้องถิ่นเป็นผู้หนุนเสริมเชื่อมโยงภาคี การกำหนดคติกการร่วมในการใช้ทรัพยากรโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ทั้งนี้มาตรการต่างๆ จะขับเคลื่อนเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้ ต้องมาจากการสร้างความตระหนักรู้ การกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การเชื่อมโยงภาคีทุกภาคส่วนร่วมกับชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์ สื่อสาธารณะต่างๆ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเสนอปัญหาในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรีอาจพบอุปสรรคในการดำเนินงานได้จากปัญหาหนี้สิน รายได้น้อยของผู้คน ราคาผลผลิตตกต่ำ ยาเสพติด อาชญากรรม การตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกที่สาธารณะ พื้นที่ไม่เพียงพอในการทำการเกษตร ขาดแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร แรงงานข้ามชาติ ประชากรแฝง การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (ภัยแล้ง น้ำท่วม ฤดูกาลที่ผิดปกติ) ตลอดจนการเปิดประชาคมอาเซียน

ดังนั้นแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี จากการยอมรับสมมติฐานเบื้องต้น ทำให้ได้แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ดังนี้

1. ประสิทธิภาพในการจัดประชุม เพื่อนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ต้องมีการจัดประชุมโดยมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ ควรเป็นไปโดยการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วม ใช้สถานที่ประชุมประจำหรือมีการประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจ ไม่มีรูปแบบการประชุมที่เป็นทางการมากเกินไป หรือจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการตามความเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น มีเนื้อหาสาระในการประชุมที่ชัดเจน มีระบบการบันทึกและรายงานการประชุมอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผลักดันเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การส่งเสริมสภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เป็นกลไกสนับสนุนในการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยปราศจากการครอบงำของส่วนกลาง

3. ประสานพลังภาคีร่วม ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.) ปกครองท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) สภาองค์กรชุมชนตำบล กลุ่มองค์กรชุมชน และหน่วยงาน

ราชการ ผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการสร้างกติกาชุมชน หรือข้อตกลงร่วมของชุมชน หรือ
 ธรรมนูญชุมชน ตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับจังหวัด สู่การออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น
 และผลักดันนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ให้เข้าสู่แผนพัฒนาของจังหวัด

4. จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เสนอผ่าน สภาองค์กร
 ชุมชนตำบลระดับชาติ สมัชชาปฏิรูปประเทศไทย สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ สภาพัฒนาการเมือง
 ผลักดันเข้าสู่รัฐบาล เพื่อให้กำหนดเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

อภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่าง
 ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

จากการที่ประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ
 ในจังหวัดจันทบุรีเป็นไปในทิศทางที่ค่อนข้างสูงในเชิงบวกของภาพรวมนั้น สอดคล้องกับแนวคิด
 ที่เกี่ยวกับตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของแวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น (Van Meter and
 Van Horn. 1975 : 200 - 217) ที่ได้ศึกษาถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติและได้เสนอ
 ตัวแบบที่เรียกว่า A Model of the Policy Implementation Process ตัวแบบนี้ เชื่อว่าผลของการนำ
 นโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยซึ่งประกอบไปด้วย 6 ปัจจัยหลัก คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย
 เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องแยกให้ชัดเจนว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นส่วนขยายของเป้าหมายรวม
 ของนโยบายให้ชัดเจน และง่ายขึ้นต่อความเข้าใจ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสำเร็จ หรือ
 ล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีการระบุทรัพยากร ที่จำเป็นต่อการนำนโยบาย
 ไปปฏิบัติ ทั้งทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และงบประมาณที่คล่องตัว การติดต่อสื่อสาร
 ระหว่างองค์กร และกิจกรรมการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องตรงกัน ถูกต้อง รวดเร็ว ต่อเนื่องและ
 ไม่ปิดบังข่าวสารซึ่งกันและกัน ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ สภาพสังคม
 เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ
 สุดท้ายคือ ปัจจัยด้านความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพัฒน์ ลากิจิตร
 (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน
 การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา
 พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์กร (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการ
 ตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วม
 กิจกรรมใดสูงก็พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามด้วย ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้
 ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่

ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน และงานวิจัยของสอรัฐ มากบุญ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาองค์กรชุมชนเป็นงานยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน และองค์กรชุมชนให้สามารถจัดการดูแลตนเองบนหลักของการพึ่งตนเอง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับวัฒนธรรมการคิด การทำงานขององค์กรชุมชนที่ได้รับการอุปถัมภ์จากราชการ ท้องถิ่น ที่มีแนวคิด การทำงานในรูปแบบของการรวมอำนาจ และอาสาทำงานให้ประชาชนชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลี ไพบุลย์กิจกุล และเบญจมาศ ไพบุลย์กิจกุล (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการป่าชายเลนสนามไชย จังหวัดจันทบุรี ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า ทศนคคิดเกี่ยวกับป่าชายเลนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ป่าชายเลนมีความสำคัญต่อชีวิต เพราะเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายฝั่ง ผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพชายเลนสนามไชย พบว่า ป่าชายเลนมีพื้นที่ลดลง แต่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชายเลน ควรส่งเสริมการนำปรัชญาการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนสนามไชย

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของกระบวนการน่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นไปในทิศทางที่ปานกลางในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพของความพึงพอใจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลกระบวนการน่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็พบว่าการนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลมาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน เครือข่ายงานพัฒนาต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อวางแผนขับเคลื่อนงานร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลกระบวนการน่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี สอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวกับตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (วรเดช จันทรศร. 2548 : 143) ที่เชื่อว่า ตัวแบบที่มุ่งเน้นเรื่อง

การมีส่วนร่วม การสร้างความผูกพันและการยอมรับ การมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ จึงเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพัน โดยวิธีการให้สมาชิกในองค์กร มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งการใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้การทำให้ผู้ปฏิบัติตระหนักในความสำเร็จของโครงการและเห็นความสำเร็จของโครงการก็คือความสำเร็จของผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน จึงน่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่ากลยุทธ์อื่นๆ และตัวแบบของเอ็ดเวิร์ด (Edward, 1980 : 148) ที่เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับ ปัจจัยซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลักคือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายต่างๆ ว่ามีความถูกต้อง ชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากร ประกอบด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ข้อมูลข่าวสาร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทัศนคติของผู้ปฏิบัติ และโครงสร้างขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของคณะวิจัยภาคกลาง (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนสภาพองค์กรชุมชนภาคกลางตอนบนและตะวันตก ในพื้นที่ตำบล 5 พื้นที่ ประกอบด้วย ต.ช่องสาธิตา ต.หนองประดู่ จังหวัดกาญจนบุรี ต.ศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตำบลบ้านใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และตำบลสุขฤทัย จังหวัดอุทัยธานี พบว่ากระบวนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสภาพองค์กรชุมชนตำบลที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ แกนนำที่มีวิสัยทัศน์กับการแก้ไขปัญหาชุมชน มีการกำหนดเป้าหมายร่วม มีรูปธรรมในการประเดิมของตำบล และศักยภาพของชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นในการทำงานสภาพองค์กรชุมชนในลักษณะ 3 ขา คือ ชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น และมีภาคีภายนอกเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้และยกระดับการแก้ไขปัญหาจากคน คริวเรือน ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และนำไปสู่การพัฒนาในระดับจังหวัดและชาติต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา บัวสุขเกษม (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย แนวทางการพัฒนาบทบาทของสภาพองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของสภาพองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนนั้น สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของประชาชนและปัญหาพร้อมแนวทางการแก้ไขต่อหน่วยงานในท้องถิ่นมีมากที่สุด ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือการสร้าง ความเข้าใจให้คนในตำบลยอมรับสภาพองค์กรชุมชน และพบว่าแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานที่ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนมากที่สุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณในการทำงานด้านสภาพองค์กรชุมชนตำบล

แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวทางของสภาพัฒนาการเมือง (2555 : 1 - 6) ในการนำเสนอถึง การกระจายอำนาจ : การจัดการตนเอง โดยการกระจายอำนาจ มีรูปแบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค มีมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในสถานการณ์อันแท้จริง พบว่ามีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้การกระจายอำนาจส่วนกลางสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปเท่าที่ควร โครงสร้างการบริหารและตัวบทกฎหมายบางข้อ ทำให้มีการกระจุกตัวของอำนาจรัฐ จากสภาพการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจ การตัดสินใจการบริหารประเทศ การบริหารทรัพยากรที่มุ่งประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เฉพาะพวก ประชาชนชุมชนโดยส่วนใหญ่ถูกทำให้อ่อนแอไม่อาจทำหน้าที่พลเมืองที่ดีได้ ทำให้เกิดเป็นประเด็นว่า การรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจบริหารประเทศไม่เหมาะสมอีกต่อไปในการจัดการดูแลประเทศ จำเป็นต้องมีการออกแบบใหม่ ให้เกิดการกระจายอำนาจที่เป็นจริง ให้การตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดและทั่วถึงของประชาชน ชุมชน โดยให้อำนาจคงอยู่ในมือของชุมชนที่จะบริหารจัดการตนเอง ให้ชุมชนปกครองดูแลตนเอง การมีส่วนร่วม ที่ทุกคนถือเป็นหน้าที่ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ในแง่นี้ การกระจายอำนาจ จึงเป็นแนวคิดที่ทุกฝ่ายต่างยอมรับ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นแนวทาง “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” โดยมีหลักการเบื้องต้นของการกระจายอำนาจ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถจัดการชีวิตและชุมชนของตนเอง มีส่วนร่วมในการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต การตัดสินใจและการอนุมัติ อนุญาตให้มีการดำเนินการใดๆในท้องถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ขณะเดียวกัน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องไปกับการส่งเสริมให้ใช้ประชาธิปไตยทางตรงในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการด้านต่างๆในสังคม

สอดคล้องกับแนวทางการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม ของอัมพร แก้วหนู (2554 : 5) ที่กล่าวว่า การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ต้องมีข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ข้อมูลปัญหา ข้อมูลศักยภาพ มีการวิเคราะห์พื้นที่ โดยใช้ข้อมูลเป็นเครื่องมือให้คนในพื้นที่รู้จักตัวตน ใช้ข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีการจัดทำแผนการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น โดยทุกคน ทุกกลุ่ม/องค์กรชุมชน หน่วยงาน ภาคีในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น และมีการติดตามความคืบหน้าการพัฒนาตามแผนอย่างต่อเนื่อง มีเวทีการปรึกษาหารือของกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึง มีการจัดทำรายงานผลการพัฒนาของพื้นที่ต่อสาธารณะ มีการจัดการทุนภายในชุมชนทั้งที่เป็นเงิน (กลุ่มออมทรัพย์ / องค์กรการเงิน) และทุนที่ไม่เป็นเงิน เช่น ทรัพยากร ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ มีกิจกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ มีแกนนำที่มีจิตอาสา มาจากทุกช่วงวัย อาชีพ เพศ กลุ่ม/องค์กรต่างๆ มีการพัฒนาผู้นำและคน

รุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบการบริหารจัดการที่ดี เป็นฐาน การพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่ มีการประสานเชื่อมโยง/จัดความสัมพันธ์ในการทำงาน ร่วมกันระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ หิรัญญ์ หิรัญญ์พิพัฒน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนท้องถิ่น : ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบ ข้อจำกัดเรื่องสมาชิกสภาองค์กรชุมชนต้องปราศจากการเมืองแทรกแซง ทำให้ขาดบุคลากรในการบริหาร เนื่องจากในท้องถิ่นบุคคลที่มีศักยภาพความเป็นผู้นำนั้นมีน้อยและส่วนใหญ่ เข้าไปเป็นผู้นำในระบบการเมือง ทำให้สภาองค์กรชุมชนขาดผู้นำหรือตัวแทนชุมชน ประชาชน ในชุมชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะส่งผล ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติยังไม่เห็นผลชัดเจนเนื่องจากใช้ได้ เพียง 1 ปี รัฐกระจายอำนาจให้สภาองค์กรชุมชนบริหารจัดการ แต่รัฐไม่ได้กำหนดงบประมาณให้ ทำให้สภาองค์กรชุมชนต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยทุนของตนเอง และขอความร่วมมือจาก เครือข่ายภายนอก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกวิท วัฒนงาม (2554 : 43) ได้ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด หลักการ สภาพการดำรงอยู่การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานสภาองค์กร ชุมชน พบว่า ประการแรกปัญหาด้านการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ส่วนใหญ่มีปัญหาและ อุปสรรคในความไม่เข้าใจระเบียบกฎหมาย การจัดแจ้งเพื่อการจัดตั้งชุมชนและสภาองค์กรชุมชน ตำบล โดยเฉพาะขั้นตอนการจดทะเบียน ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสภาองค์กร ชุมชน ที่ผู้นำชุมชนทุกกลุ่มต้องประชาสัมพันธ์ในกลุ่ม องค์กรชุมชนทุกกลุ่มทราบ นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเด็นการริบเร่งการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนในตำบลในบางพื้นที่ ทำให้การปฏิบัติการกิจ ตามหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนตำบล ทำได้น้อย ทั้งในแง่การจัดให้มีเวทีที่ปรึกษาหารือกัน ของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐทำได้น้อย ปัญหาด้าน กฎระเบียบที่เกิดขึ้นในการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้าน และตัวแทนกลุ่มองค์กร เป็นสมาชิก สภาองค์กรชุมชน ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชนตำบล ทำให้สมาชิกที่มีความรู้สึถึงถึงการมีระบบ ตัวแทน ซึ่งอาจขาดกับหลักการของการทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลที่ต้องทำให้ทุกคนในตำบล มีส่วนร่วมถือเป็นประชาธิปไตยชุมชน ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ ในการดำเนินงานและ การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชนตำบลเมื่อกลายเป็นองค์กรที่มีกฎหมายรับรอง โดยส่วนใหญ่ จึงมักคิดถึงเรื่องงบประมาณในการขับเคลื่อน แม้จะมีประเด็นในการให้สภาองค์กรชุมชนตำบล แสวงหาความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐซึ่งสภาองค์กรชุมชน บางแห่ง มีข้อจำกัดจึงทำให้ดูเหมือนว่างงบประมาณไม่มีก็ไม่สามารขับเคลื่อนงานในระดับตำบล

ได้ดีเท่าที่ควร เพราะสภาองค์กรชุมชนเป็นเรื่องใหม่ จะมีก็แต่ตำบลที่เข้มแข็งแล้วเท่านั้นที่ดูว่าเรื่องเงินเป็นเรื่องรอง มีการระดมทุนกันเองในตำบลได้ แต่สำหรับตำบลที่ยังไม่เข้มแข็งและเข้าใจเรื่องสภาองค์กรชุมชนตำบลมากพอ เงินยังคงเป็นเรื่องที่ต้องสนับสนุนให้งานขับเคลื่อนไปได้ และปัญหาด้านความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบปัญหาด้านความสัมพันธ์ ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเข้าใจร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลถึงบทบาทภารกิจของสภาองค์กรชุมชน เช่น ในเรื่องของการจัดทำแผนพัฒนาของชุมชน ที่ทั้งจากสภาองค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดการประสานงานกันในการจัดทำแผนร่วมกัน ตลอดจนยังไม่มีผลกักดันแผนของสภาองค์กรชุมชนเข้าสู่การจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างชัดเจนเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีหรือเป็นรูปธรรมนั้น ควรสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้คนในตำบลได้รับรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเอง
2. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างกติกาชุมชน หรือธรรมนูญชุมชน และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการผลักดันให้เกิดการจัดทำเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น แผนพัฒนาตำบล และแผนพัฒนาจังหวัด
3. หน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ ต้องให้การสนับสนุนและพัฒนากระบวนการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง
4. ผลักดันการกระจายอำนาจตามนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เพื่อยกระดับเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีในภาพรวมทั้งจังหวัด เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงผลกระทบของนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในแต่ละพื้นที่ เพื่อจะทำให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้เป็นมาตรฐานได้
2. เพื่อให้การนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี มีการพัฒนาโยบายได้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาโดยเน้นหรือให้ความสำคัญตามตัวแปรด้านต่างๆ ของผลการศึกษา เช่น กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาที่หลากหลาย และครอบคลุมพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น
3. การศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะของสภาองค์กรชุมชนตำบล เพียงองค์กรเดียว จึงควรที่จะให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้ทำการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในภาพรวมขององค์กรชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบอื่นๆ เพิ่มเติมที่สำคัญ และจำเป็นต่อการดำเนินนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- โกวิทช์ พวงงาม. (2553). **ธรรมาภิบาลท้องถิ่น : ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส.**
กรุงเทพฯ : มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2554). “ปัญหาของสภาองค์กรชุมชน,” **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.** 58 (31) : 43.
- คณะวิจัยภาคกลาง. (2553). **รายงานความคืบหน้าโครงการศึกษาวิจัยกระบวนการขับเคลื่อน
สภาองค์กรชุมชนภาคกลางตอนบนและตะวันตก.** กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กร
ชุมชน (องค์กรมหาชน).
- เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป. (ม.ป.ป.). **รายงานผลจากการจัดสมัชชาขบวนองค์กรชุมชน
ระดับจังหวัด 76 จังหวัด และระดับภาคทั้ง 5 ภาค.** กรุงเทพฯ : เครือข่ายองค์กรชุมชน
เพื่อการปฏิรูป.
- จิวรรณ ขาวละออ. (2554). **แนวคิดยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจให้จังหวัดจัดการตนเองภายใต้
สถานการณ์ปฏิรูปประเทศ.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://tvthainetwork.com/>.
20 กุมภาพันธ์ 2556.
- ชลี ไพบุลย์กิจกุล และเบญจมาศ ไพบุลย์กิจกุล. (2555). **การประเมินศักยภาพการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการบริหารจัดการป่าชายเลนสนามไชย จังหวัดจันทบุรี ตามแนวพระราชดำริ
เศรษฐกิจพอเพียง และการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการใช้ประโยชน์.
จันทบุรี : คณะเทคโนโลยีทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี.**
- ชัยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2555). **วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคม.** จันทบุรี : สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชาญศักดิ์ บุญเรือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปัญญวัฒน์ กระทบเขต เป็นผู้สัมภาษณ์. (26 กุมภาพันธ์
2556). **ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี จันทบุรี.**
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2553). **งานวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเอง กรณีศึกษา ประชาชนที่เข้าร่วม
โครงการ กองทุนหมู่บ้าน : หมู่ 3 บ้านดอนตาลเสี้ยน ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไช
จังหวัดสุพรรณบุรี.** นครปฐม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- นิภาภัทร เกสรมาศ. (2554). **บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีสภาองค์กร
ชุมชนตำบลปรัก อำเภอสระตะกาด จังหวัดสงขลา.** รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม.
(การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปัฐยวดี แจงเชื้อ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปัญญวัฒน์ กระทุ่มเขต เป็นผู้สัมภาษณ์. (25 กุมภาพันธ์ 2556).
ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี จันทบุรี.
- วรรณธรณ กัญทรศร. (2548). **การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สหยาบสื่อ
วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (2553). “กระบวนการจัดการชุมชนเข้มแข็ง : รูปแบบ ปัจจัยและตัวชี้วัด,”
รัฐประศาสนศาสตร์. 8 (2) : 119 - 121.
- ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี. (10 สิงหาคม 2555). รายงาน
การประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี : ศูนย์ฯ.
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2551). **พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551**.
กรุงเทพฯ : สถาบันฯ.
- _____. (2554). **สภาองค์กรชุมชน**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
http://www.codi.or.th/codi_sapa/pages/Login.aspx. 7 มีนาคม 2555.
- _____. (2555). **สภาองค์กรชุมชนกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฐานราก**.
(ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.codi.or.th/Sara/index.php?option=com_content&task=view&id=itemid=2. 20 กุมภาพันธ์ 2556.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). **สังคมวิทยา : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชน. (2554). **เอกสารการประชุม สถานพลังชุมชนท้องถิ่นและภาคี
ผู้จัดการตนเอง และการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล**. กรุงเทพฯ :
สมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชน.
- สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี. (2555). **รายงานฉบับสมบูรณ์สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี
ว่าด้วยชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง**. จันทบุรี : สมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชน.
- สอรัฏฐ มากบุญ. (2552). **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กร
ชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า. (2555). **จังหวัดจัดการตนเอง (Self-governing
Province)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2556). **ข้อมูลประชากรจังหวัดจันทบุรี**. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.bora.dopa.go.th/index.php/th/plan-sot>. 7 มีนาคม 2556.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก. (2556). **ข้อมูลจังหวัดจันทบุรี**. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.eastosm.com/default.aspx>. 7 มีนาคม 2556.

- ศิริพัฒน์ ภาภจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา ชนะสิทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต เป็นผู้สัมภาษณ์. (23 กุมภาพันธ์ 2556). ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี จันทบุรี.
- สุธิดา บัวสุขเกษม. (2554). แนวทางการพัฒนาบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวรรณดี อยรังสฤษฎ์กุล. (2547). ทิศนคติของสมาชิกองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองของประเทศไทยในปัจจุบัน. การค้นคว้าอิสระ ร.ม. (การเมืองการปกครอง). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หิรัญญ์ หิรัญญพิพัฒน์. (2551). บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น : ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัมพร แก้วหนู. (8 - 9 กุมภาพันธ์ 2554). “สังเคราะห์ภูมิปัญญาชุมชน : พื้นที่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพฯ.
- อำนาจ ชุสนุก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต เป็นผู้สัมภาษณ์. (24 กุมภาพันธ์ 2556). ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี จันทบุรี.
- อินทรา มานะกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต เป็นผู้สัมภาษณ์. (22 กุมภาพันธ์ 2556). ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี จันทบุรี.
- Edwards, G.C. (1980). **Implementing Public Policy**. Washington DC : Congressional Quarterly Press.
- Mazmanian, D. A. and Sabatier, P. A. (1980). “The implementation of public policy : A framework of analysis,” **Policy Studies Journal**. 5 (54) : 538 - 560.
- _____. (1983). **Implementation and Public Policy**. Glenview, IL : Scott, Foresman and Company.
- Van Meter, D.S. and Van Horn, C.E. (1975). “The Policy Implementation Process : A Conceptual Framework,” **Administration and Society**. 6 (4) : 208.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สวมศักดิ์ธรรม อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกริก
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญศักดิ์ บุญเรือง ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๖๘

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
๒๒๐๐๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผล
ต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี” ในการนี้หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี
จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้
ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๓ ๑๐๓๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๓ ๑๐๓๕

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๖๘

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
๒๒๐๐๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผล
ต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี” ในการนี้หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี
จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษารวบรวมขึ้นเพื่อใช้
ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๖๘

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
๒๒๐๐๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญศักดิ์ บุญเรือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผล
ต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี” ในการนี้หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี
จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษารวบรวมขึ้นเพื่อใช้
ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๔๐๓

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
๒๒๐๐๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน ประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผล
ต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี” ในกรณีนี้นักศึกษาขอ
แบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือ
ที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๔๐๘

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน ประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี” ซึ่งผู้ทำวิจัยได้เลือกหน่วยงานของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจำเป็นต้องนำเครื่องมือในการวิจัยมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรในหน่วยงานของท่าน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขออนุญาตให้ร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หมายเลขแบบสอบถาม.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สำหรับสภาองค์กรชุมชนตำบลที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 10 อำเภอ จำนวน 51 สภาฯ เป็นผู้ตอบ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี และเพื่อความถูกต้องของข้อมูล จึงใครขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ด้วยความจริงในแต่ละส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อความที่เป็นจริงลงในช่องว่าง

1. ชื่อสภาองค์กรชุมชนตำบล.....
2. ชื่อประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล
3. สถานที่ตั้ง/ ที่ติดต่อ.....
4. สถานที่ประชุม
 - สถานที่ประชุมที่ใช้เป็นประจำ คือ.....
 - ปรับเปลี่ยนสถานที่ประชุมตามความสามารถประสานได้
 - มีการประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้านต่างๆ
5. จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งหมด.....หมู่บ้าน เข้าร่วมจัดตั้งครั้งแรก.....หมู่บ้าน ปัจจุบันครอบคลุม.....หมู่บ้าน
6. จำนวนชุมชน (กลุ่ม / องค์กรชุมชน) ที่เข้าร่วมจัดตั้งครั้งแรก.....กลุ่ม ปัจจุบันมีจำนวน.....กลุ่ม
7. มีคณะกรรมการบริหารสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน..... คน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพของปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ
ในจังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะนำสรุปผลการประเมินความพึงพอใจ
มาใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการทำงานของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดในช่วงต่อไป

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีความคิดเห็น
5 ระดับ ดังนี้

(5) = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเอง	ระดับประสิทธิผล				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1. การเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือเพื่อการแก้ไข ปัญหา/การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง					
2. การเชื่อมโยงการทำงาน/หนุนการพัฒนากลุ่ม/ องค์กรชุมชนในตำบล					
3. การส่งเสริมให้กลุ่มจัดการดูแลรักษาฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม					
4. การส่งเสริมให้กลุ่มดูแล ฟื้นฟูภูมิปัญญา วัฒนธรรม					
5. การเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขของ ชุมชนเพื่อให้ อปท. นำไปทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
6. การจัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วมในการให้ ความเห็นต่อ โครงการที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน					
7. การร่วมจัดทำข้อมูลวางแผน/ประสานแผน การพัฒนาชุมชนตำบล					
8. การประสานการทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่					
9. การประสานหน่วยงาน/ภาคีมาร่วมสนับสนุนงาน พัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก					

ประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเอง	ระดับประสิทธิผล				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
10. การสื่อสร้างความเข้าใจและรายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้คนในตำบลได้รับรู้					

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลของปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

(5) = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการ ตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชน ตำบลมาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและ เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
2. การจัดทำข้อมูล พัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานของ ภาคประชาชนในจังหวัด					
3. การนำข้อมูลปัญหา แผนพัฒนาภาคประชาชน เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด					
4. การส่งตัวแทนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดไปเป็น/ ทำหน้าที่ในคณะกรรมการบริหารงานจังหวัด บูรณาการ					
5. การนำข้อมูลปัญหา แผนพัฒนาภาคประชาชน เสนอต่อองค์กรบริหารส่วนจังหวัด					

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6. การประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชนเครือข่ายงานพัฒนาในด้านต่างๆในจังหวัด เพื่อวางแผนขับเคลื่อนงานร่วมกัน					
7. การหนุนช่วยการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล					
8. การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางการแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ					
9. การประสานเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงาน/ภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้ร่วมสนับสนุนงานพัฒนาตามแนวทาง/แผนงานของภาคชุมชน					
10. การสื่อสาร สร้างความเข้าใจ รายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ					

การประสานการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น/หน่วยงานต่างๆ

หน่วยงานในระดับท้องถิ่น	เรื่องที่ประสานการทำงาน	สาระสำคัญ/ผลการประสาน
-		
-		
-		
-		
-		
หน่วยงานอื่นๆ		
-		
-		
-		
-		

งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน

ชื่อหน่วยงานที่สนับสนุน	จำนวนงบประมาณ	วัตถุประสงค์
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
รวม		

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ดำเนินการ	จำนวนงบประมาณ	ผลที่ได้รับ
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
รวม		

ส่วนที่ 4 แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ
ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง กรุณาเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของ
จังหวัดจันทบุรี ในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติ (อาจจะนำ
เสนอแนะปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่เป็นแนวทางแก้ไข และปรับปรุงปัจจัยเกื้อหนุนให้พัฒนายิ่งขึ้น)

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับความเห็นของท่าน

ร.ต.ต.ปัญญาวัฒน์ กระจุกุมเขต

แนวสัมภาษณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี

การสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่นหรือแกนนำกลุ่มองค์กรเครือข่าย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความคุ้นเคยไว้นั่นเอง เพื่อให้เชื่อใจในการให้ข้อมูล

ประเด็นพูดคุย

1. สถานการณ์ชุมชนท้องถิ่นของท่านในปัจจุบันเป็นอย่างไร ? อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขหรือไม่ มีทุนทางสังคมในเรื่องอะไรบ้าง?
2. สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญๆ ของชุมชนท้องถิ่นคืออะไร? และอะไรเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาแล้วชุมชนท้องถิ่นของท่านจัดการอย่างไร? สำเร็จแล้วหรือยัง?
3. ท่านคิดว่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองสามารถปฏิบัติได้ไหม? เพราะอะไร?
4. ท่านคิดว่าปัจจัยที่จะเกื้อหนุนให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมีปัจจัยอะไรบ้าง ?
5. อะไรเป็นอุปสรรคของการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในชุมชนท้องถิ่นของท่านและมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขอย่างไร ?
6. ท่านอยากเสนอเชิงนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองให้นำมาปฏิบัติได้จริงเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนจันทบุรีอย่างไร?

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Reliability**Warnings**

The space saver method is used. That is, the covariance matrix is not calculated or used in the analysis.

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.959	20

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
เป็นเวทีกลาง	3.5333	.93710	30
เชื่อมโยงการทำงาน	3.4000	.81368	30
ส่งเสริมให้กลุ่มฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	3.7333	.82768	30
ฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรม	3.5000	1.04221	30
เสนอแนะปัญหาไปทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.1333	1.07425	30
จัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วม	3.3000	.95231	30
ร่วมจัดทำข้อมูล	3.3667	1.09807	30
ประสานท้องถิ่น-ท้องถิ่น	3.6667	1.02833	30
ประสานท้องถิ่นเป็นหลัก	3.4333	1.04000	30
สร้างความเข้าใจ	3.1667	1.05318	30
นำปัญหาของชุมชนเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.2667	.69149	30
จัดทำข้อมูลภาคประชาชนในจังหวัด	3.0667	.90719	30
นำปัญหาเสนอผู้ว่า	2.8000	1.18613	30
ส่งตัวแทนทำหน้าที่ในคณะกรรมการฯ	3.0667	1.11211	30
นำปัญหาเสนอ นายก อบจ.	3.0667	1.08066	30
ประสานขบวนการองค์กรชุมชน	3.3333	.99424	30
ช่วยกันจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล	3.1333	.93710	30
รวบรวมปัญหาในจังหวัดเสนอที่ประชุมระดับชาติ	2.9333	.90719	30
ประสานเชื่อมโยงการทำงาน	3.2667	.94443	30
สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้อง	3.2000	.80516	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
เป็นเวทีกลาง	61.8333	195.592	.733	.957
เชื่อมโยงการทำงาน	61.9667	197.206	.780	.956
ส่งเสริมให้กลุ่มฟื้นฟูพหุ ภาคธรรมชาติ	61.6333	199.206	.676	.958
ฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรม	61.8667	195.361	.660	.958
เสนอแนะปัญหาไปทำแ ผนพัฒนาท้องถิ่น	62.2333	190.323	.817	.956
จัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วน ร่วม	62.0667	194.064	.781	.956
ร่วมจัดทำข้อมูล	62.0000	189.586	.823	.956
ประสานท้องที่-ท้องถิ่น	61.7000	191.872	.799	.956
ประสานท้องถิ่นเป็นหลัก	61.9333	191.995	.785	.956
สร้างความเข้าใจ	62.2000	193.476	.720	.957
นำปัญหาของชุมชนเสนอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	62.1000	202.921	.624	.958
จัดทำข้อมูลภาคประชาชน ในจังหวัด	62.3000	200.217	.571	.959
นำปัญหาเสนอผู้ว่า	62.5667	192.047	.676	.958
ส่งตัวแทนทำหน้าที่ในคณะ กรรมการฯ	62.3000	191.114	.759	.957
นำปัญหาเสนอ นายก อบจ.	62.3000	196.355	.600	.959
ประสานขบวนการองค์กร ชุมชน	62.0333	195.895	.676	.958
ช่วยกันจัดตั้งและพัฒนาคุ ณภาพสภาองค์กรชุมชน	62.2333	192.806	.846	.955
ตำบล				
รวบรวมปัญหาในจังหวัดเ เสนอที่ประชุมระดับชาติ	62.4333	196.668	.715	.957
ประสานเชื่อมโยงการทาง าน	62.1000	197.128	.666	.958
สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยว ข้อง	62.1667	197.730	.764	.957

Reliability**Warnings**

The space saver method is used. That is, the covariance matrix is not calculated or used in the analysis.

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.959	20

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
เป็นเวทีกลาง	3.5333	.93710	30
เชื่อมโยงการทำงาน	3.4000	.81368	30
ส่งเสริมให้กลุ่มที่ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	3.7333	.82768	30
ฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรม	3.5000	1.04221	30
เสนอแนะปัญหานำไปทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.1333	1.07425	30
จัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วม	3.3000	.95231	30
ร่วมจัดทำข้อมูล	3.3667	1.09807	30
ประสานท้องที่-ท้องถิ่น	3.6667	1.02833	30
ประสานท้องถิ่นเป็นหลัก	3.4333	1.04000	30
สร้างความเข้าใจ	3.1667	1.05318	30
นำปัญหาของชุมชนเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.2667	.69149	30
จัดทำข้อมูลภาคประชาชนในจังหวัด	3.0667	.90719	30
นำปัญหาเสนอผู้ว่า	2.8000	1.18613	30
ส่งตัวแทนทำหน้าที่ในคณะกรรมการฯ	3.0667	1.11211	30
นำปัญหาเสนอ นายก อบจ.	3.0667	1.08066	30
ประสานขบวนการองค์กรชุมชน	3.3333	.99424	30
ช่วยกันจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล	3.1333	.93710	30
รวบรวมปัญหาในจังหวัดเสนอที่ประชุมระดับชาติ	2.9333	.90719	30
ประสานเชื่อมโยงการทำงาน	3.2667	.94443	30
สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้อง	3.2000	.80516	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
เป็นเวทีกลาง	61.8333	195.592	.733	.957
เชื่อมโยงการทำงาน	61.9667	197.206	.780	.956
ส่งเสริมให้กลุ่มฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	61.6333	199.206	.676	.958
ฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรม	61.8667	195.361	.660	.958
เสนอแนะปัญหาไปทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	62.2333	190.323	.817	.956
จัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วม	62.0667	194.064	.781	.956
ร่วมจัดทำข้อมูล	62.0000	189.586	.823	.956
ประสานท้องถิ่น-ท้องถิ่น	61.7000	191.872	.799	.956
ประสานท้องถิ่นเป็นหลัก	61.9333	191.995	.785	.956
สร้างความเข้าใจ	62.2000	193.476	.720	.957
นำปัญหาของชุมชนเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	62.1000	202.921	.624	.958
จัดทำข้อมูลภาคประชาชนในจังหวัด	62.3000	200.217	.571	.959
นำปัญหาเสนอผู้ว่า	62.5667	192.047	.676	.958
ส่งตัวแทนทำหน้าที่ในคณะกรรมการฯ	62.3000	191.114	.759	.957
นำปัญหาเสนอ นายก อบจ.	62.3000	196.355	.600	.959
ประสานขบวนการองค์กรชุมชน	62.0333	195.895	.676	.958
ช่วยกันจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล	62.2333	192.806	.846	.955
รวบรวมปัญหาในจังหวัดเสนอที่ประชุมระดับชาติ	62.4333	196.668	.715	.957
ประสานเชื่อมโยงการทำงาน	62.1000	197.128	.666	.958
สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้อง	62.1667	197.730	.764	.957

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
65.3667	215.689	14.68634	20

Frequencies

Statistics

ชื่อสภาองค์กรชุมชนตำบล

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		4.2353
Std. Deviation		2.80420

ชื่อสภาองค์กรชุมชนตำบล

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	อยู่ใน อ.แหลมสิงห์	7	13.7	13.7	13.7
	อยู่ใน อ.ท่าใหม่	12	23.5	23.5	37.3
	อยู่ใน อ.ขลุง	7	13.7	13.7	51.0
	อยู่ใน อ.เมือง	7	13.7	13.7	64.7
	อยู่ใน อ.นายายอาม	3	5.9	5.9	70.6
	อยู่ใน อ.โป่งน้ำร้อน	2	3.9	3.9	74.5
	อยู่ใน อ.สอยดาว	4	7.8	7.8	82.4
	อยู่ใน อ.มะขาม	3	5.9	5.9	88.2
	อยู่ใน อ.เขาคิชกูฏ	3	5.9	5.9	94.1
	อยู่ใน อ.แก่งหางแมว	3	5.9	5.9	100.0
	Total		51	100.0	100.0

Frequencies

Statistics

เพศของประธานสภา

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.1569
Std. Deviation		.36729

เพศของประธานสภา

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	43	84.3	84.3	84.3
	หญิง	8	15.7	15.7	100.0
	Total	51	100.0	100.0	

Frequencies

Statistics

สถานที่ตั้ง

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.8039
Std. Deviation		.40098

สถานที่ตั้ง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	สถานที่ราชการ	10	19.6	19.6	19.6
	สถานที่เอกชน	41	80.4	80.4	100.0
	Total	51	100.0	100.0	

Frequencies

Statistics

สถานที่ประชุม

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.1176
Std. Deviation		.38195

สถานที่ประชุม

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	มีสถานที่ประจำ	46	90.2	90.2	90.2
	ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม	4	7.8	7.8	98.0
	สัญจรไปตามหมู่บ้าน	1	2.0	2.0	100.0
	Total	51	100.0	100.0	

Frequencies

Statistics

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.3137
Std. Deviation		.46862

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0-10	35	68.6	68.6	68.6
11 หมู่ขึ้นไป	16	31.4	31.4	100.0
Total	51	100.0	100.0	

Frequencies**Statistics**

จัดตั้งครั้งแรก

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.2157
Std. Deviation		.41539

จัดตั้งครั้งแรก

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เท่ากับจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	40	78.4	78.4	78.4
ไม่น้อยกว่า 60% ของจำนวนหมู่บ้าน	11	21.6	21.6	100.0
Total	51	100.0	100.0	

Frequencies**Statistics**

ปัจจุบันครอบคลุม

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.0784
Std. Deviation		.27152

ปัจจุบันครอบคลุม

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เท่ากับจัดตั้งครั้งแรก	47	92.2	92.2	92.2
มีจำนวนเพิ่มขึ้น	4	7.8	7.8	100.0
Total	51	100.0	100.0	

Frequencies

Statistics

จำนวนชุมชนครั้งแรก

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		2.5490
Std. Deviation		1.08284

จำนวนชุมชนครั้งแรก

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 5-15	11	21.6	21.6	21.6
16-25	13	25.5	25.5	47.1
26-35	15	29.4	29.4	76.5
36 กลุ่มขึ้นไป	12	23.5	23.5	100.0
Total	51	100.0	100.0	

Frequencies

Statistics

ปัจจุบัน

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.2353
Std. Deviation		.42840

ปัจจุบัน

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เท่ากับจัดตั้งครั้งแรก	39	76.5	76.5	76.5
มีจำนวนเพิ่มขึ้น	12	23.5	23.5	100.0
Total	51	100.0	100.0	

Frequencies

Statistics

จำนวนคณะกรรมการ

N	Valid	51
	Missing	0
Mean		1.4314
Std. Deviation		.80635

จำนวนคณะกรรมการ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	5-15	37	72.5	72.5	72.5
	16-25	8	15.7	15.7	88.2
	26-35	4	7.8	7.8	96.1
	36 กลุ่มขึ้นไป	2	3.9	3.9	100.0
Total		51	100.0	100.0	

Frequencies**Statistics**

		ส่งเสริมให้ก	เชื่อมโยง	นอกระบบ	นอกระบบ	นอกระบบ	นอกระบบ	นอกระบบ	นอกระบบ	นอกระบบ	นอกระบบ
N	Valid	51	51	51	51	51	51	51	51	51	51
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3.7059	3.5490	3.8824	3.7451	3.3725	3.4902	3.6078	3.7843	3.4314	3.3137
Std. Deviation		.92291	.80781	.76543	.95589	.99922	.88029	1.02134	.92334	.94350	.96933

Frequency Table

เป็นเวทีกลาง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ค่อนข้างต่ำ	4	7.8	7.8	7.8
	ปานกลาง	19	37.3	37.3	45.1
	ค่อนข้างสูง	16	31.4	31.4	76.5
	สูง	12	23.5	23.5	100.0
Total		51	100.0	100.0	

เชื่อมโยงการทำงาน

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ค่อนข้างต่ำ	5	9.8	9.8	9.8
	ปานกลาง	18	35.3	35.3	45.1
	ค่อนข้างสูง	23	45.1	45.1	90.2
	สูง	5	9.8	9.8	100.0
Total		51	100.0	100.0	

ส่งเสริมให้กลุ่มฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ค่อนข้างต่ำ	2	3.9	3.9	3.9
ปานกลาง	12	23.5	23.5	27.5
ค่อนข้างสูง	27	52.9	52.9	80.4
สูง	10	19.6	19.6	100.0
Total	51	100.0	100.0	

ฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรม

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ค่อนข้างต่ำ	6	11.8	11.8	11.8
ปานกลาง	13	25.5	25.5	37.3
ค่อนข้างสูง	20	39.2	39.2	76.5
สูง	12	23.5	23.5	100.0
Total	51	100.0	100.0	

เสนอแนะปัญหาไปทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	1	2.0	2.0	2.0
ค่อนข้างต่ำ	10	19.6	19.6	21.6
ปานกลาง	15	29.4	29.4	51.0
ค่อนข้างสูง	19	37.3	37.3	88.2
สูง	6	11.8	11.8	100.0
Total	51	100.0	100.0	

จัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วม

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	1	2.0	2.0	2.0
ค่อนข้างต่ำ	4	7.8	7.8	9.8
ปานกลาง	21	41.2	41.2	51.0
ค่อนข้างสูง	19	37.3	37.3	88.2
สูง	6	11.8	11.8	100.0
Total	51	100.0	100.0	

รวมจัดทำข้อมูล

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	2	3.9	3.9	3.9
ค่อนข้างต่ำ	4	7.8	7.8	11.8
ปานกลาง	16	31.4	31.4	43.1
ค่อนข้างสูง	19	37.3	37.3	80.4
สูง	10	19.6	19.6	100.0
Total	51	100.0	100.0	

ประสานห้องที่-ห้องถิ่น

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ค่อนข้างต่ำ	4	7.8	7.8	7.8
ปานกลาง	16	31.4	31.4	39.2
ค่อนข้างสูง	18	35.3	35.3	74.5
สูง	13	25.5	25.5	100.0
Total	51	100.0	100.0	

ประสานห้องถิ่นเป็นหลัก

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	1	2.0	2.0	2.0
ค่อนข้างต่ำ	6	11.8	11.8	13.7
ปานกลาง	21	41.2	41.2	54.9
ค่อนข้างสูง	16	31.4	31.4	86.3
สูง	7	13.7	13.7	100.0
Total	51	100.0	100.0	

สร้างความเข้าใจ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	1	2.0	2.0	2.0
ค่อนข้างต่ำ	9	17.6	17.6	19.6
ปานกลาง	20	39.2	39.2	58.8
ค่อนข้างสูง	15	29.4	29.4	88.2
สูง	6	11.8	11.8	100.0
Total	51	100.0	100.0	

Frequencies

ส่งตัวแทนทำหน้าที่ในคณะกรรมการ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	4	7.8	7.8	7.8
ค่อนข้างต่ำ	2	3.9	3.9	11.8
ปานกลาง	26	51.0	51.0	62.7
ค่อนข้างสูง	12	23.5	23.5	86.3
สูง	7	13.7	13.7	100.0
Total	51	100.0	100.0	

นำปัญหาเสนอ นายก อบจ.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	4	7.8	7.8	7.8
ค่อนข้างต่ำ	3	5.9	5.9	13.7
ปานกลาง	22	43.1	43.1	56.9
ค่อนข้างสูง	17	33.3	33.3	90.2
สูง	5	9.8	9.8	100.0
Total	51	100.0	100.0	

ประสานขบวนการองค์กรชุมชน

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	3	5.9	5.9	5.9
ปานกลาง	19	37.3	37.3	43.1
ค่อนข้างสูง	22	43.1	43.1	86.3
สูง	7	13.7	13.7	100.0
Total	51	100.0	100.0	

ช่วยกันจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	1	2.0	2.0	2.0
ค่อนข้างต่ำ	6	11.8	11.8	13.7
ปานกลาง	20	39.2	39.2	52.9
ค่อนข้างสูง	17	33.3	33.3	86.3
สูง	7	13.7	13.7	100.0
Total	51	100.0	100.0	

รวบรวมปัญหาในจังหวัดเสนอที่ประชุมระดับชาติ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำ	3	5.9	5.9	5.9
ค่อนข้างต่ำ	5	9.8	9.8	15.7
ปานกลาง	23	45.1	45.1	60.8
ค่อนข้างสูง	18	35.3	35.3	96.1
สูง	2	3.9	3.9	100.0
Total	51	100.0	100.0	

ประสานเชื่อมโยงการทำงาน

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ค่อนข้างต่ำ	7	13.7	13.7	13.7
ปานกลาง	20	39.2	39.2	52.9
ค่อนข้างสูง	19	37.3	37.3	90.2
สูง	5	9.8	9.8	100.0
Total	51	100.0	100.0	

สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้อง

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ค่อนข้างต่ำ	6	11.8	11.8	11.8
ปานกลาง	23	45.1	45.1	56.9
ค่อนข้างสูง	18	35.3	35.3	92.2
สูง	4	7.8	7.8	100.0
Total	51	100.0	100.0	

Correlations

Correlations

	ปัจจัย 1	mean_a
ปัจจัย 1 Pearson Correlation	1	.712**
Sig. (2-tailed)		.000
N	51	51
mean_a Pearson Correlation	.712**	1
Sig. (2-tailed)	.000	
N	51	51

** . Correlation is significant at the 0.01 level

Correlations

Correlations

		ปัจจัย4	mean_a
ปัจจัย4	Pearson Correlation	1	.798**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	51	51
mean_a	Pearson Correlation	.798**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	51	51

** . Correlation is significant at the 0.01 level

Correlations

Correlations

		ปัจจัย5	mean_a
ปัจจัย5	Pearson Correlation	1	.727**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	51	51
mean_a	Pearson Correlation	.727**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	51	51

** . Correlation is significant at the 0.01 level

Correlations

Correlations

		งบประมาณ	mean_a
งบประมาณ	Pearson Correlation	1	-.072
	Sig. (2-tailed)		.615
	N	51	51
mean_a	Pearson Correlation	-.072	1
	Sig. (2-tailed)	.615	
	N	51	51

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
งบประมาณ	51	20000	4E+006	149608	567380.58
Valid N (listwise)	51				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	ร้อยตำรวจตรี ปัญญวัฒน์ กระท่อมเขต
วัน เดือน ปีเกิด	7 มกราคม 2500
สถานที่เกิด	อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	37/315 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ข้าราชการบำนาญ สมาชิกสภาพัฒนาการเมือง คณะกรรมการผู้ใช้พลังงานประจำเขต 8 ประธานคณะทำงานเครือข่ายประชาสังคมจังหวัดจันทบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชน จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนซีเมนต์ไทยอุบลรัตน์ท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2537	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2543	ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (การจัดการทั่วไป) สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
พ.ศ. 2556	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี